

ПОЛИТИКИН

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Шведска
25.00 SEK, Аустрија 40.00 ATS, Словенија 250 SLT,
Македонија 85 ДЕН, 3,50 USD, 12.00 HRK

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

ЗАБАВАНИК

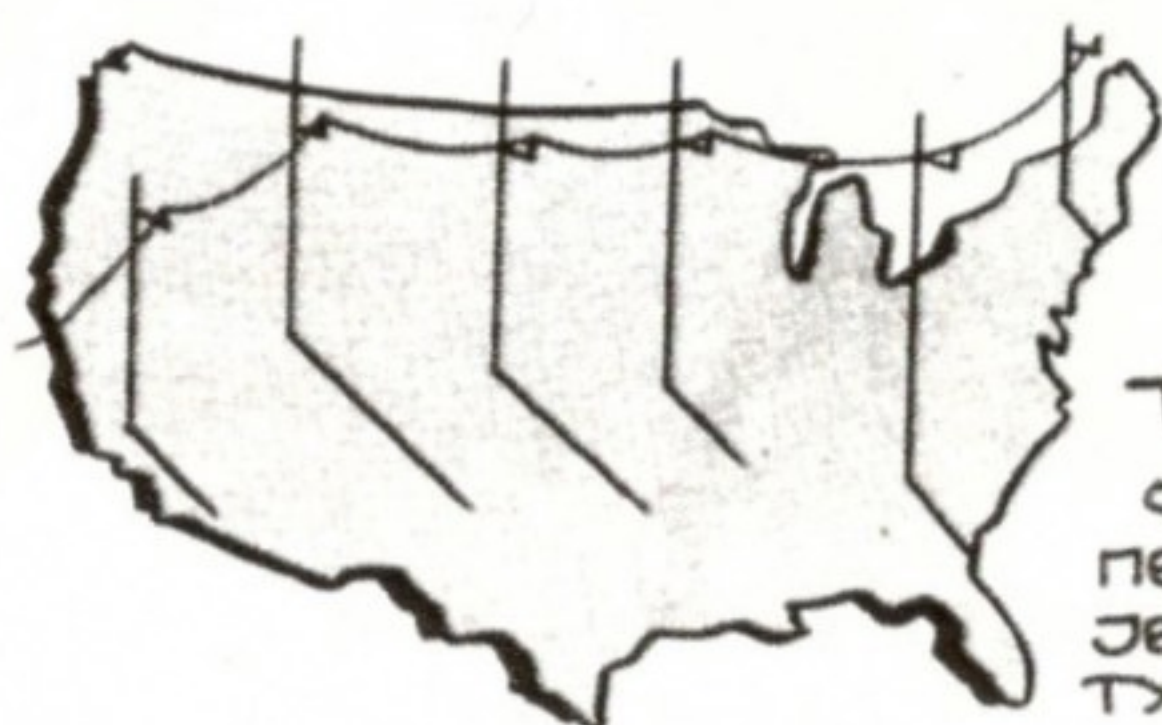
19. VI 1998. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LX • ЦЕНА 15 ДИНАРА • БРОЈ 2419

За сбе од 7 го 107

Фирма

Веровати или не!

300 МИЛИОНА ТОНА ЗЕМЉЕ
ОДНЕЛА ЈЕ ЈЕДНА ПЕШЧАНА ОЛУЖА КОЈА ЈЕ 1934. ГОДИНЕ ПРОТУЂАЛА САД-ОМ. ИСТА КОЛИЧИНА ЗЕМЉЕ ИСКОПАНА ЈЕ ПРИЛИКОМ ИЗГРАДБЕ ПАНАМСКОГ КАНАЛА.

Један једини суперпроводљиви кабл

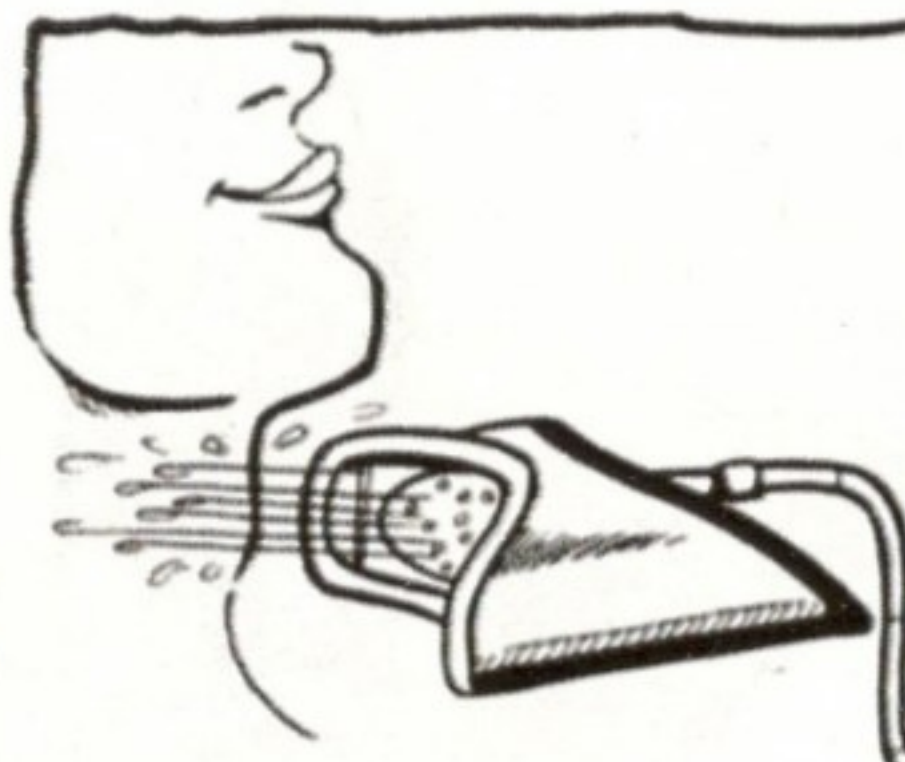
ПРЕЧНИКА 4,5 МЕТРА БИО БИ ДОВОЉАН ДА ПРЕНЕСЕ ЦЕЛОКУПНУ ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ САД.

НАПУШТАЊЕ ЗЕМЉЕ БЕЗ ПОСЕБНЕ ДОЗВОЛЕ У ЈАПАНУ У XVIII ВЕКУ
БИЛО ЈЕ ПРОТИВЗАКОНИТО И КАЗНИВО СМРТУ.

ТРКА БУБАШВАБА

ОДРЖАВА СЕ СВАКЕ ГОДИНЕ У ЊУ ЏЕРСИЈУ.

НАПРЯВУ ЗА ДОТЕРИВАЊЕ ИЗГЛЕДА БРАДЕ И ВРТА
ТУШИРАЊЕМ МАЗОМ ТОПЛЕ ВОДЕ ИЗМИСЛИЛА ЈЕ ФЛОРЕНС Н. ГРЕЕМ ИЗ ЊУЈОРКА ЈОШ 1916. ГОДИНЕ.

1083 204 840 000
000 000 000 000 000

КОККИ ШЕКЕРА
ИЗНОСИ УКУПНА ЗАПРЕМИНА ЗЕМЉЕ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● у петом хромозому хлебне буђи откривен је ген – часовник који, уз помоћ Сунчеве светлости, подешава живот биљног организма. Назвали су га „ток“. Откриће овог гена дало је подстицај да се трага за биолошким часовником код човека јер се верује да би преко њега могле да се

лече нежељене промене у понашању и несаница

●●● ископавања у забаченој долини Сентелек у Сибиру донела су археолозима велико изненађење: испод снега и леда на светлост дана изашла је грађевина која невероватно подсећа на чувене пирамиде староседелаца Латинске Америке. Степенаста је као и пирамиде Маја и прекривена каменим и керамичким плочама

●●● криви торањ у Пизи, који је због сталног нагињања могао и да се сруши, коначно је осигуран од пада противтежом од хиљаду тона олова постављеног у његовим темељима. Откако је торањ пре 700 година изграђен па до данас, његов нагиб је непрестано растао тако да тренутно износи чак пет метара

●●● према извештају Светске организације за здравство, туберкулоза је поново узела маха. Само у Индији од туберкулозе годишње, оболела два милиона људи, а умире 500.000

●●● Навахо Индијанци који живе у једном резервату између држава Јута, Колорадо, Нови Мексико и Аризона променили су име у Дине, како су се у далекој прошлости иначе звали. Ова реч у преводу значи – староседеоци

●●● да би запосео харем и завладао чопором као неприкосновени мужјак, лав убија и прождире сву младунчад рођену у време његовог претходника

●●● у Сингапуру, у Малезији, сваког месеца се, у зависности од понуде и потражње, одређује број возила која могу да се крећу по граду и утврђује цена саобраћајне дозволе. А она може да достигне и суму од 50.000 немачких марака

●●● посебним начином обраде, од тикве чији је латински назив *Luffa cylindrica* добијен је нови материјал за амбалажу који може да се користи уместо стиropора. Предност му је што се распада у природи, али и што не кошта више од овог претходног

●●● човек све више расте. У последњих сто година просечна висина мушкараца и жена повећана је од 157, односно 162, на 169 и 175 центиметара. А то значи да ће, кроз двеста година, већина мушкараца углавном бити двометраши

●●● италијански државни институт за статистику објавио је вест да Италијани изумиру! Бракова је, кажу, све мање, а наталитет је испод минимума који је у овој земљи икада забележен. Осим тога, из године у годину, расте и број саобраћајних несрећа у којима гину углавном млади

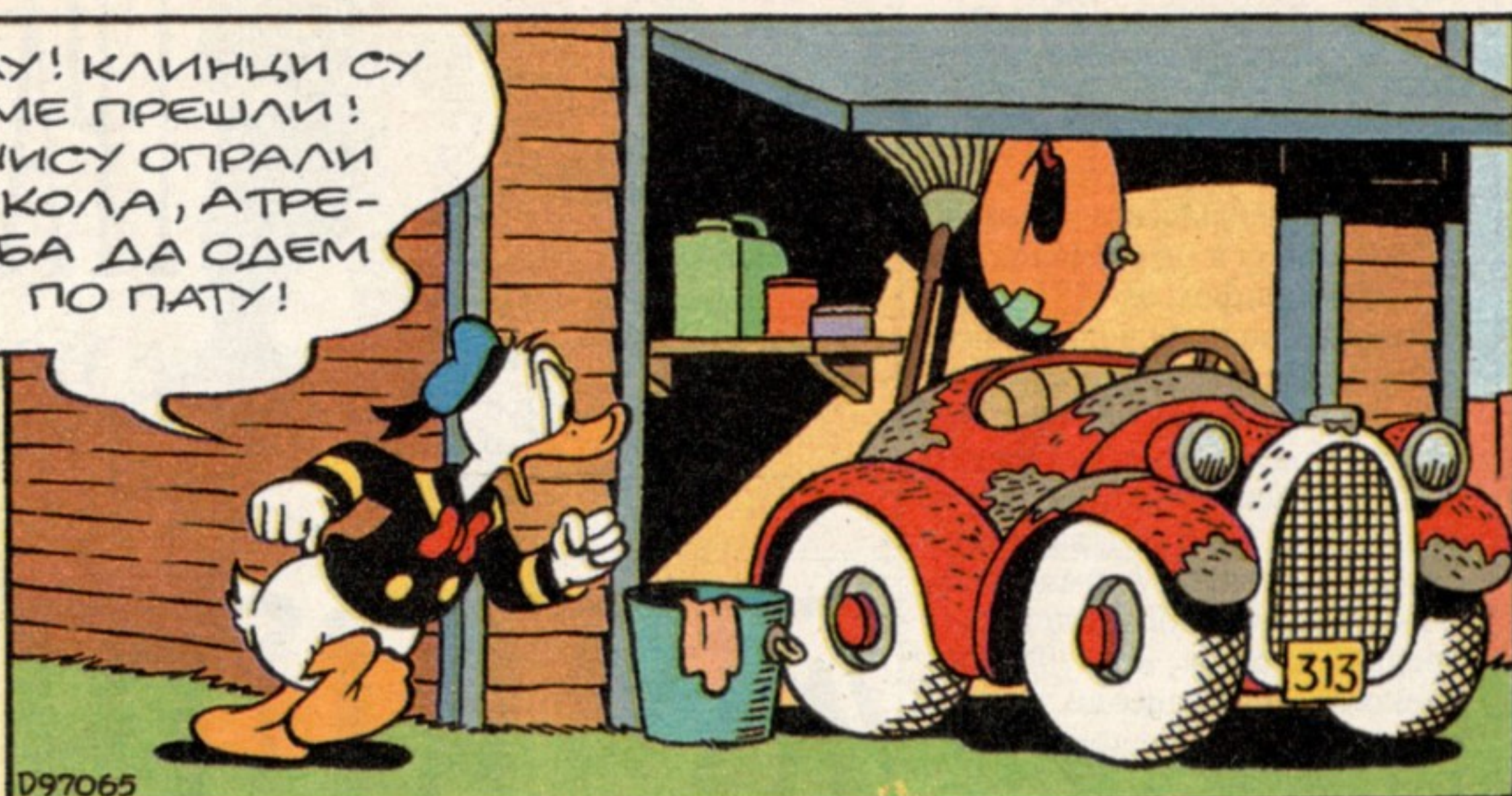

WALT
DISNEY

ПАПА ПАТАК

АУ! КЛИНЦИ СУ
МЕ ПРЕШЛИ!
НИСУ ОПРАЛИ
КОЛА, А ТРЕ-
БА ДА ОДЕМ
ПО ПАТУ!

D97065

ХМ... ПАТА НЕКЕ ХТЕ-
ТИ ДА СЕДНЕ У ПРВА-
ВА КОЛА, А ЈА
САД НЕМАМ
ВРЕМЕНА ДА
ИХ ПЕРЕМ!

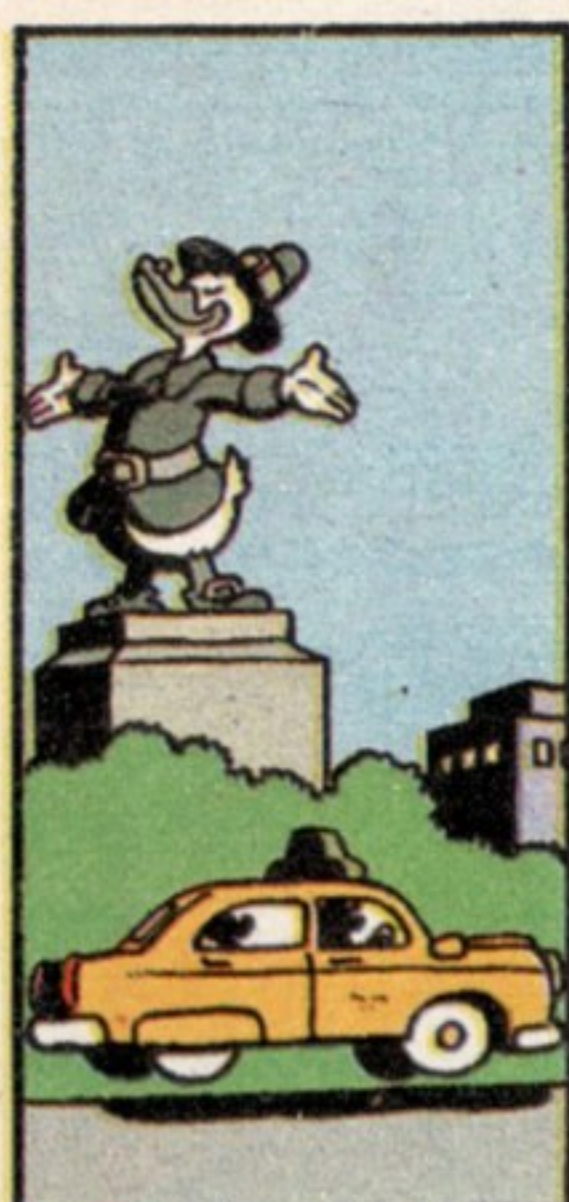

НЕ ПРЕОСТАЈЕ
МИ НИШТА ДРУГО,
НЕГО ДА ИДЕМ
ТАКСИЈЕМ!

СТИГЛИ СМО,
МОМЧЕ!
ДВАДЕСЕТ ТРИ
ДИНА-
РА!

ЕВО ОДМАХ!
ОХ...

ОВАЈ... ЈА... ЗАБОРАВИО
САМ НОВЧАНИК
КОД КУКЕ!

МА
НИЈЕ
МОГУКЕ!

ГРРРР!

ПОЖУРИ! ДО СУТРА МОРАШ
ДА ОПЕРЕШ СВА
КОЛА ВОЗНОГ
ПАРКА!

Тешко је кнез Милош Обреновић 1830. турским хатишерифом изнудио самосталност Србије, потврђену три године касније, па зато и не чуди што је зазирао и од београдског паше на Калемегдану и од странаца.

Хатишерифом из 1833. године био је предвиђен начин исељавања Турака, али и сам султан, који је издао тај највиши турски државни указ, наредио је београдском везиру да се ово спречи. „Теби налажем да ову продају кућа и имања сасвим Турцима забраниш и у напредак, ако би који Турчин преко ове моје високе заповести усудио се коме другоме народу продати, да га таквог пред вратима куће његове обесиш!”

На крају се све svelo на то како је хатишериф налагао: да Срби могу да откупе турску имовину, али то се догодило тек када је Турцима стављен нож под грло.

Како је кнез Милош веровао да човек „сваку трећу реч мора да слаже, а Турчин слаже чим зине”, тешко је ишло и са првим страним конзулима у Београду. Њихово присуство, међутим, било је неопходно, колико нама толико и великим силама.

Неће им бити криво!

Страни конзули, што одговара данашњем звању амбасадора, живели су у приватним београдским кућама. Кнез Милош је наредио Совјету да им се обезбеди кров над главом. Касније се предомислио. Види кнез: његови се чиновници злопате стиснути по собицама, а конзули се башкаре. Једног дана се ражестио, позвао попе-

читеља иностраних дела пуковника Рајовића и наредио му:

– Ђетане, да идеш конзулима и да им кажеш да се исеље из мојих кућа! Куће требају мени, не могу их давати под кирију!

– Да идем, господару, али, бојим се, биће им криво! – узнемирио се Рајовић.

– Неће им бити криво ништа! – одговорио је кнез. – Они су паметни људи, знају они да се оно што треба кући не носи пред цркву!

ДИПЛОМА БЕЗ КУСВУ

*Где су моили да се сместе
први страни конзули у
Србији нећу у државним
зградама у вароши
београдској! Једног дана кнез Милош Обреновић наредио је да сами себи нађу стално
коначишће и да за њега илаћају кирију.
„Знају они да се оно што треба кући,
не носи пред цркву”, поручио је*

Конак
кнеза Милоша

– Ма, да их оставимо још неко време! – упорно ће Рајовић.

– Ама, чујеш ли ти мене? Моји писари немају где да пишу, а конзули ће за добре паре наћи у вароши доста лепих кућа. То ће за конзуле бити угодно, за писаре добро, а за Београђане корисно!

Тако је Београд постао седиште дипломатских представника великих европских сила. Разлози њиховог присуства били су политичке, али и економске природе јер је Србија са својим

је за ту прилику допутовао из Крагујевца где је стално боравио.

Ручку су присуствовале 24 званице. С једне стране стола седео је Хоџес и десно до њега кнегиња Љубица, а даље неколико кнежевих сарадника па кнежевићи Милан и Михаило. Супротно од Хоџеса седео је кнез Милош, а десно до њега Хоџесова жена. Ништа се није променило: исти распоред владара и њихових гостију, уз присуство супруга, примењује се и

данас, чак је и редослед здравица исти. Тада су први пут у Србији жене седеле за истим столом са господарем! О томе се после тога данима причало по Београду!

„После вечере играле су се разне игре... И сам конзул играо је коло за колом, играо се и даич, голопед и котиљон...”

Не треба помињати да је Милош Обреновић знао да игра само коло!

И посета изасланика руског цара пуковника Долгорукова

октобра 1837. године била је једно од првих дипломатских искустава кнеза Милоша. Долгоруков је допутовао у Земун у цик зоре и запутио се право „генералу земунском” Фојту. Генерал је устао и онако у ноћној кошуљи и с капицом за спавање на глави, бунован, скаменио се када је угледао знаменитог госта у пратњи официра.

У Београду је пуковник Долгору-

Бенјамин
Калај,
аустријски
конзул

Енглески конзул сер Лонгворт у време бомбардовања Београда 1862. године

АТНЈА

ра

привредним богатствима привлачила страни капитал.

Први конзулат у Београду отворила је 1836. године Аустрија. Следеће године исто је учинила Велика Британија, чији је конзул Хоџес веома подржавао кнеза Милоша. Али, док је Аустрија свог конзула у Србији делегирала код београдског везира, Хоџес је своје пуномоћје предао кнезу Милошу.

Попут конзула Велике Британије, поступили су и конзули Русије, Француске, Пруске и Италије.

Наравно, конзули су се мењали, па је тако 1837. године кнез Милош допутовао из Крагујевца у Београд на свој први дипломатски ручак са Хоџесом, а 1862. приликом догађаја код Чукур-чесме и турског бомбардовања Београда из тврђаве на Калемегдану, британски конзул у Србији био је сер Лонгворт.

Први пут са женама

Кнежев ручак са конзулом Хоџесом занимљив је због протокола који је тада први пут примењен. Истина, званичног шефа протокола тада није било, али је извесно да је редослед поступака приликом ручка неко пажљиво уредио. Кнез

КАМЕНОВАЛИ ГА ПРИЈАТЕЉИ

После Хоџеса, за енглеског конзула у Београду постављен је Томас де Греније фон Бланк. Београђани су га назвали србомрсцем јер је тврдио да су за трвења између Срба и Турака одговорни Срби који су, по њему, били и кавгације и силеџије.

Једног летњег дана 1858. године Бланк је изашао у шетњу Малим Келемегданом и застао да гледа како ђаци Велике школе играју неке игре. Призор је посматрао и један турски војник са бедема тврђаве, па верујући да је конзул застао због љубави према Србима, сјурнио се низ степениште, излетео напоље и почео да каменује Енглеза. Ударци су пљуштали и да се великошколци нису бацили на Турчина, конзул би остао мртав.

У одбрани конзула нарочито се истакао Михаило Недељковић из села Стојковца који ће касније постати чувени смедеревски адвокат познат под именом Михајло Стојковац. Конзул је одведен кући, али је од жестоких удараца камењем ускоро издахнуо. Иако Србе није волео, сахрањен је на Ташмајданском гробљу поред старе цркве Св. Марка.

Недељковић је због одбране конзула добио орден од британске војске. Међутим, када су Турци 1862. са тврђаве бомбардовали Варош и Србе, а тадашњи енглески конзул сер Лонгворт као кривце опет прозвао Србе, Стојковац је британској влади вратио орден који је управо добио због српске племенитости!

ков дочекан са свим почастима. Везир је наредо да се са тврђаве поздрави плотуном из седам топова, а на зградама свих конзулата истакнута је руска застава. На челу званица које су присуствовале дочеку стајао је најстарији члан нашег Магистрата који је „Императорско-Росијском Полковнику и Флингел-Ађутанту, разних орденон кавалеру, књазу Василију Андрејевићу Долгорукију” предао рапорт и на крају рекао:

„... част има рапортирати, да је како у вароши, тако и у окружију све здраво и благополучено”!

Додуше, за здравље Београђана нико га није питао, али да се зна да Београд и околина нису било шта, рапорт је то!

Домаћин Долгорукову био је кнежев поверљив човек Цветко Рајовић који владару у Крагујевац писмом јавља да гост „у недељу намерава за тамо кренути се и да пут тај што скорије претерујемо и к Вашој Светлости дојемо... У осталом будите Ваша Светлост спокојна, ја ћу се старати да у ничему кусура не буде...”!

Лепо је кнез дочекао Долгорукова, али када му је овај у име руског цара приговорио да влада самовољно, Милош му је одговорио:

– Мој кнеже и брате! Српски народ у Босни пишти за хлебом као црв за кором и ако је твој цар тако милостив и толико жели добра Србима, нека помаже онамо преко Дрине, па да га види Бог! Овде у Србији не трпи нико ништа и нема никог незадовољног осим мог лудог брата Јеврема и оног треснутог Вучића коме нико није прав!

Сузе доброг Италијана Сковаса

За разлику од оца, кнез Михаил, образован владар, потпуно је изградио дипломатски однос према конзулима и великим силама. Конзуле је често позивао на ручак. Италијански конзул Сковасо готово га је обожавао и постао његов велики пријатељ. Кнежево убиство толико га је потресло да је плакао кад је чуо шта се догодило и одмах затражио премештај. После неколико година умро је као посланик у Мароку.

Доајен конзуларног кора био је пруски конзул Мерони, доброћудан старац који је нагињао и кнезу и истакнутом политичару Илији Гарашанину. Када би конзули због нечега упутили приговор он би га толико ублажио да је аустријски конзул добијао праве нападе беса.

Аустријски конзул није могао да замисли да прође дан а да „не мути воду” и не наноси

зло Србији. Толика мржња била је необјашњива.

За разлику од свог претходника Хоџеса, британски конзул сер Лонгворт није крио колико је наклоњен Турцима, као да је био Турчин а не Енглез. Ипак, с њим су Срби некако излазили накрај.

Руски конзул Николај Павлович Шишкин јавно је изказивао своју наклоност према Србији, али се често заборављао у охолости и прекости, па је неком приликом почео да виче пред кнезом Михаилом. Кнез се наљутио:

– Господине Шишкин, Србија није руска губернија!

Француски конзул Анжелар и његова лепа супруга такмичили су се у пријатељству према Србији. Изузетно углађени, били су радо виђени на двору кнеза Михаила. Волели су да иду на излете у Топчидер или да шетају београдском чаршијом.

Од свих аустријских конзула, највећа напаст за Србију био је Бенјамин Калај, постављен на то место 1868. године. Отишао је толико далеко да је измислио нови језик на Балкану: босанскохерцеговачки!

Конзули су мењали зграде у којима су живели и радили. Аустријски конзулат најдуже се задржао на спрату у делу зграде Коларчевог здања које се налазило на месту данашњег споменика Браниславу Нушићу на Тргу Републике. Руски конзулат био је у Симићевој кући у данашњој Улици српских владара, преко пута парка између Градске скупштине и Председништва Србије. И ту је сада парк. Француски конзулат налазио се у Призренској улици (зграда више не постоји), а енглески конзулат закупио је кућу Цветка Рајовића на крају Узун-Миркове улице где се касније налазила реална гимназија. Данас је ту Педагошки музеј. Пруски конзулат заузимао је зграду до Министарства просвете, данас Вукова задужбина, на Теразијама, док је италијански конзулат узео под закуп зграду у данашњој Македонској улици, на месту где је касније подигнута прва, или стара, зграда „Политике” која још постоји.

На кући конзулата стајао је грб матичне земље а испред зграде бандера на којој је истисана застава, такође своје државе. О званичним празницима, нашим или страним, конзулу се одлазило у посету док је испред улаза свирала војна музика!

Србија је имала само два своја конзулата: у Цариграду и Букурешту. Тек 1878. године отворено је и посланство у Бечу.

Дипломатија је напредовала ■

Миленко Тодоровић

САХРАНА

Ч а три хиљаде метара надморске висине, у Ецеталским Алпима на аустријско-италијанској граници, у петак 19. септембра 1991. године излетници Ерика и Хелмут Симон угледали су у близини ледника Сими-лон невероватан приказ: гла-

шем времену, а већ 24. септембра професор Конрад Шпиндлер са сигурношћу научника утврђује да је реч о човеку из бакарног доба. Аустријанци су га назвали Еци, по планинском масиву у коме је нађен, а Французи Хибернатус, по лику Снежног човека који је у истоименом филму овековечио Луј де Фин.

Захваљујући скенеру, научници су открили да је Еци боловао од артрозе и малигног тумора на карличној кости!

ву и рамена залеђеног човека како извирује из воде.

2000 година старији од Рамзеса II

Полиција Инсбрука, која је одмах обавештена, хеликоптером је превезла леш и предмете нађене у његовој близини. Вест је убрзо усијала локалне телексе и телефоне. Да ли је реч о убиству? Али, ко би се пењао тако високо да би починио гнусни чин? Да није нечија неслана шала? Нико и не слуги да је реч о једном од највећих археолошких открића 20. века.

Убрзо је свима било јасно да покојник не припада на-

Пуне четири године стотинак међународних научних екипа радило је на испитивању мумифицираног тела заго-нетне особе и предмета који су невероватном игром и вољом природе на то чекали пет хиљада година.

Испитивања хромозома у лабораторијама Оксфорда и Минхена 1994. године потврдила су да је Снежни човек живео у четвртм миленијуму пре нове ере. Његови генетски кодови, упркос знатном оштећењу након педесет векова зимског сна, указују на његову сродност са становништвом Северне Европе и Алпа. Паоло Едоми, научни

ПОСЛЕ

5000 ГОДИНА

Снежни човек, једно од највећих археолошких открића 20. века које је пре непуних седам година узбудило свет, почива у вечној кући у Болцану, у Италији, у музеју припремљеном само за њега

Последње путовање човека из бакарног доба

Снежни човек имао је опрему за опстанак на високој планини: бакарну секиру, нож од кремена, лук, стреле од јеленских рогова, тоболац од јеленске коже...

Еци у саркофагу који је последња реч технике

истраживач на Универзитету у Трсту, после двогодишњег испитивања делова коже и костију искључио је могућност да је реч о јединки медитеранског или азијатског типа, који је у праисторији настанио Финску.

Историчари, стручњаци за раздобље од трећег до првог миленијума пре нове ере, одушевлени су. Први пут располажу тако старим узорком – две хиљаде година старијим од Рамзеса II – и

то изузетно очуваним! Изненађен снежном олујом, Хибернатус се, у то нема сумње, смрзнуо на месту, а његово тело сачувала је пукотина ледника.

Упркос огромној старости, очи и удови су му у одличном стању, а скенер је показао да су му плућа поцрнела од дима. Утврђени су и артроза и зачетак малиг-

ног тумора на карличној кости, да је Хибернатус имао око 45 година, да је био висок око 1,60 метара, да је био мишљавог тела, нешто тежи од 40 килограма. Манфред Вилтинг, криминолог у немачкој полицији, установио је да је имао веома црну, кратко подишану косу, и кратку браду.

Зрела шљива, нађена у једном од џепова његове одеће, указује на то да га је непогода задесила почетком јесени.

Очигледно опремљен за путовање и боравак у суровим климатским условима, Снежни човек је био и прикладно одевен: бедра је обмотао широким појасом од козе коже и учврстио га каишем од телеће коже, на ногама је носио кожне обојке, причвршћене опутном, а преко тога опанке, напуњене сеном, уместо чарапа. Крзнена туника досезала му је до колена, а преко ње је носио огртач начињен од сасушених и пресованих снопића уплетене траве. Најзад, округла шубара од медвеђеј крзна, коју је испод браде придржавала трака, последњи је део његове одеће — истина примитивне, али савршено прилагођене околностима.

Чобанин, ловац или свештеник?

Снежни човек је имао и опрему потребну за опстанак на високој планини: бакарну секиру са коленасто издешеном дрвеном дршком, нож од силекса (кремена), лук, стреле, јеленски рог за прављење игала, сечива и других предмета, тоболац од јеленске коже. Нађен је и ђумур који је носио вероватно зато да би свако вече могао да направи огњиште...

Шта је тај човек радио у срцу Тиролских Алпа, питање је на које научници још нису успели да дају једногласан одговор. Да ли је био пастир, ловац или трговац? Највероватнија је претпоставка бечког професора Андреаса Липерина према којој је Снежни човек био врач. То би објаснило трагове тетовирања на његовом телу, амајлију — округлу камену плочицу пробушену на средини, која му је висила о врату — као и печурке, можда халуциногене, нађене у његовим бисагама.

Убрзо се наметнуло још једно питање: да ли је Еци аустријски или италијански? После жучних расправа и пажљивог топографског мерења, ваљало је уважити чињенице: тело је нађено 92,75 метара од границе, на италијанској страни! И тако је 16. јануара 1998. године Еци прешао на другу страну превоја Бренер у камиону-хладњачи, у пратњи седам полицијских кола.

Данас Снежни човек почиња у вечном миру у свом новом, вештачком леденом боравишту. Бивша зграда банке, у Болцану, из времена аустроугарског царства, претворена у музеј, место је његовог починка. Спава леденом

ним сном на првом спрату, у саркофагу који је ремек-дело фирме „Сиремонт“, специјализоване за рестаурацију. Стручњак ове фирме Валтер Ромуси каже:

— Требало је обезбедити исте услове у којима је Еци „живео“ у леднику пет миленијума: температуру од -6°C , влажност од 96-98 одсто, одговарајуће осветљење...

Реке туриста

Око Ђелије у којој је тело положено на металну плочу кружи расхладна течност која спречава стварање и најтањег леденог слоја на њему. Најмања промена у тежини, на пример од 10 грама, укључује аларм, као и најмања промена у пигментацији коже, невидљивим голим оком, а у случају нестанка струје аутоматски се укључује генератор.

Од 28. марта 1998. године посетиоци Музеја у Болцану свога прапрапретка могу да посматрају кроз прозор са веома дебелим стаклом. Снежни човек мирује, окупан пригушеном светлошћу, с левом руком положеном на грудима...

Италијани су учинили све да своје госту из магле правремено обезбеде најбоље услове за „преживљавање“. Припремили су и резервну ледену просторију у случају да дође до квара у главној соби. Најзад, урађено је и треће боравиште у суседном граду Мерану.

Ова невиђена сахрана, попут савремене фараонске, коштала је власти покрајине Алто Адиђе „ситницу“ од два милиона долара. Али, новац је уложен у праву ствар! Сваке године очекује се долазак од три стотине хиљада туриста. Већ се увелико продаје вино са етикетом на којој је слика Снежног човека, производе се чоколадне фигурице које га приказују у саркофагу...

Разумљива је љутња Аустријанаца који су морали Италијанима да уступе коку која носи златна јаја! Професор Конрад Шпиндлер, „отац“ Снежног човека, каже да је пренерашен грамзивошћу Италијана. Он и његове колеге из Инсбрука тврде да је „саркофаг са малим отвором етички и морално недопустив“ и постављају питање његове сигурности.

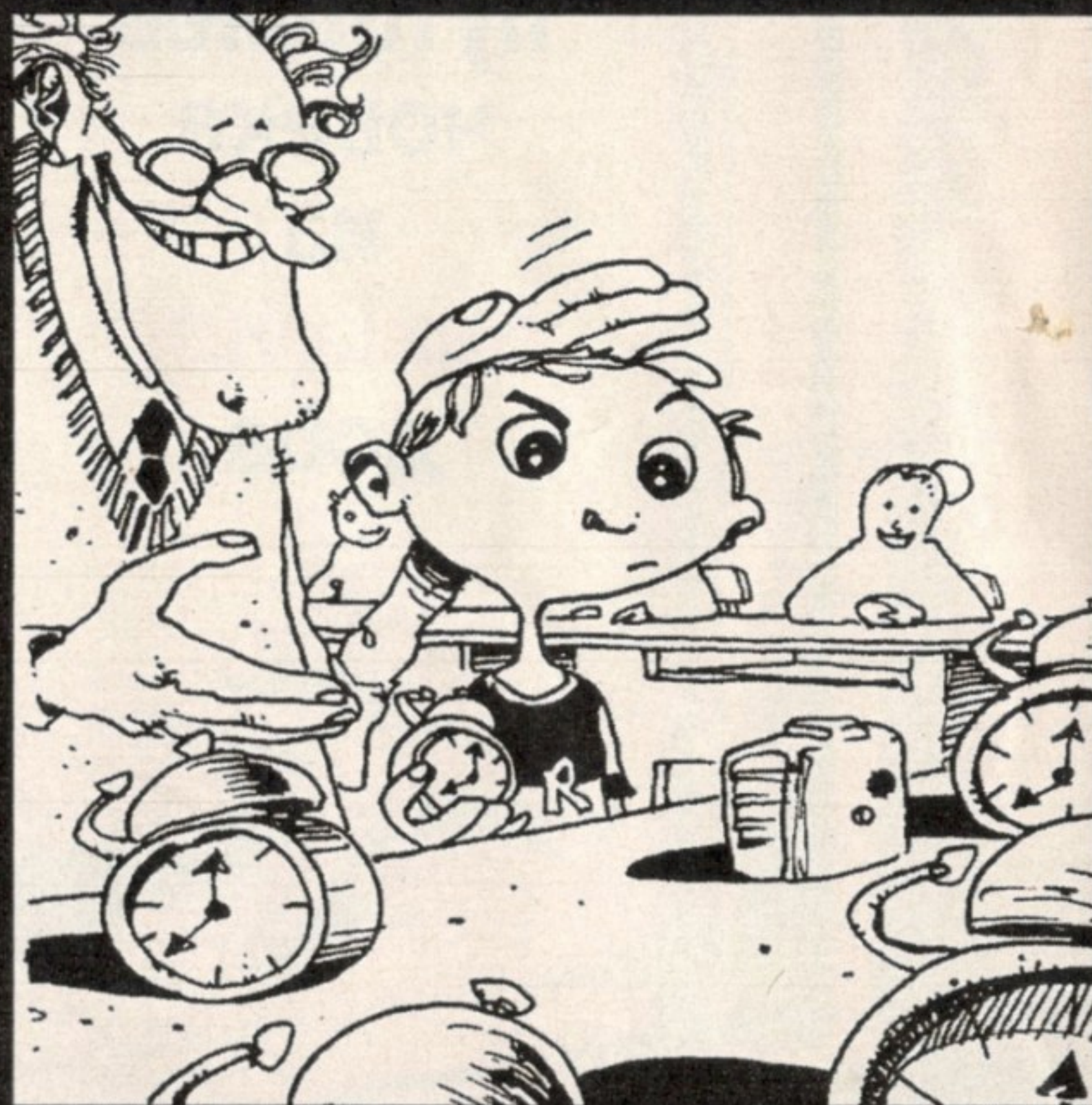
Уверен да је у праву, Дали Ри, директор археолошког уреда покрајине Алто Адиђе, одговара: — Погледајте нашу ледену просторију, њену јединствену технологију, њене уређаје за безбедност... Снежни човек има све могуће услове за опстанак ■

Н. Б.

ПОТВРЂУЈЕМ КРСТОМ И ПРСТОМ

За становнике савезне америчке државе Аризоне који на шалтерима банака желе да наплате чек, више није довољна само лична карта. Сада морају да оставе и отисак прста. Ова одлука донета је под притиском друштва за заштиту грађанских права, која своје захтеве темеље на чињеници да су прева-ре све чешће и да је у Америци само у последње две године у оптицају било готово милион и по лажних чекова ■

ЈА ТЕ БУДИМ ЈА ТИ СУДИМ

Ученици једне основне школе у енглеском граду Њукаслу неће више моћи да долазе у школу са закашњењем и под изговором да им сат није звонио на време, што се досад често догађало. На заједничком скупу, коме су присуствовали и родитељи, директор школе уручио је сваком ђаку, на поклон, по један будилник... ■

ЕГЗОТИЧНИ КРИК

Лик Ремон упao је на посед једног богаташа, чије се име не открива, са само једним циљем. Желећи да задиви своју девојку, двадесетпетогодишњи Лик одлучио је да се по сваку цену докопа неке од боца ретког вина које овај богаташ, како је младић успео да сазна, држи у подруму своје велелепне куће подигнуте у предграђу француског града Нице. Страхујући да га не открију, Лик је узео само две боце, вратио се у свој скромни стан и сместа позвао девојку. Иако помало зачуђени укусом, Лик и Сара готово да су искапили боцу на којој је писало „Егзотични крик“.

Како се завршило то романтично вече? И Сара и Лик потражили су помоћ у болници, а кад су се већ нашли тамо, морали су да открију шта је узрок stomачних болова од којих су се обоје превијали. И тако је све изашло на видело. Богаташ је дошао у болницу и лекарима објаснио да се иза назива „Егзотични крик“ крије лављи урин који користи да би са свог поседа отерао мачке!

Лик Ремон није доживео само понижење што је испио оно што је сте, него је морао и у затвор. Ту је добио гневно писмо своје девојке: „Не желим више да чујем за тебе. Да се више ниси усудио да прођеш не поред моје куће, него ни мојом улицом“ ■

После четрдесет три године брака Ричард Томас је своју супругу Сели коначно морао да тужи суду. Ово двоје пензионера из места Ки Вест на Флориди одлично се слажу у свему, сем у једној ситници. Сели је непоколебљиви пушач, док Ричард, иначе бивши пуковник, не може ни да види цигарете, чак ни на слици, како каже. На суду је изнео необориве чињенице: зар лекари не тврде да пушење шкоди здрављу изазивајући обољења с кобним исходом?

Сели је на све то, као и до сада, остала глува. Она, наиме, тврди да Ричард не брине о њеном већ о свом здрављу мада се она труди да никад не запали цигарету у спаваћој или дневној соби, где седе и гледају телевизију. Како ће се спор завршити, не зна се, тек – Сели је одлучна:

– Ако је мој супруг толико тврдоглав, спремна сам и да се разведем, али пушење нећу оставити ■

ПУШЕЊЕ ИЛИ БРАК?

У пословном свету, у коме влада све оштрије супарништво, важи правило „Снађи се“. Како, рецимо, продати полису осигурања? Постоје оне које се рекламирају као животно осигурање, потом оне предвиђене за различите повреде или оне за човекову имовину. А шта да се ради ако неки дошљак из свеми-

И КАД СПАВАМ РАДИМ

ВАНЗЕМАЉСКА ПОЛИСА

ра уништи нечију кућу, кола или некога лично повреди? И за то постоји полиса осигурања, али само ако сте становник перуанског града Лиме.

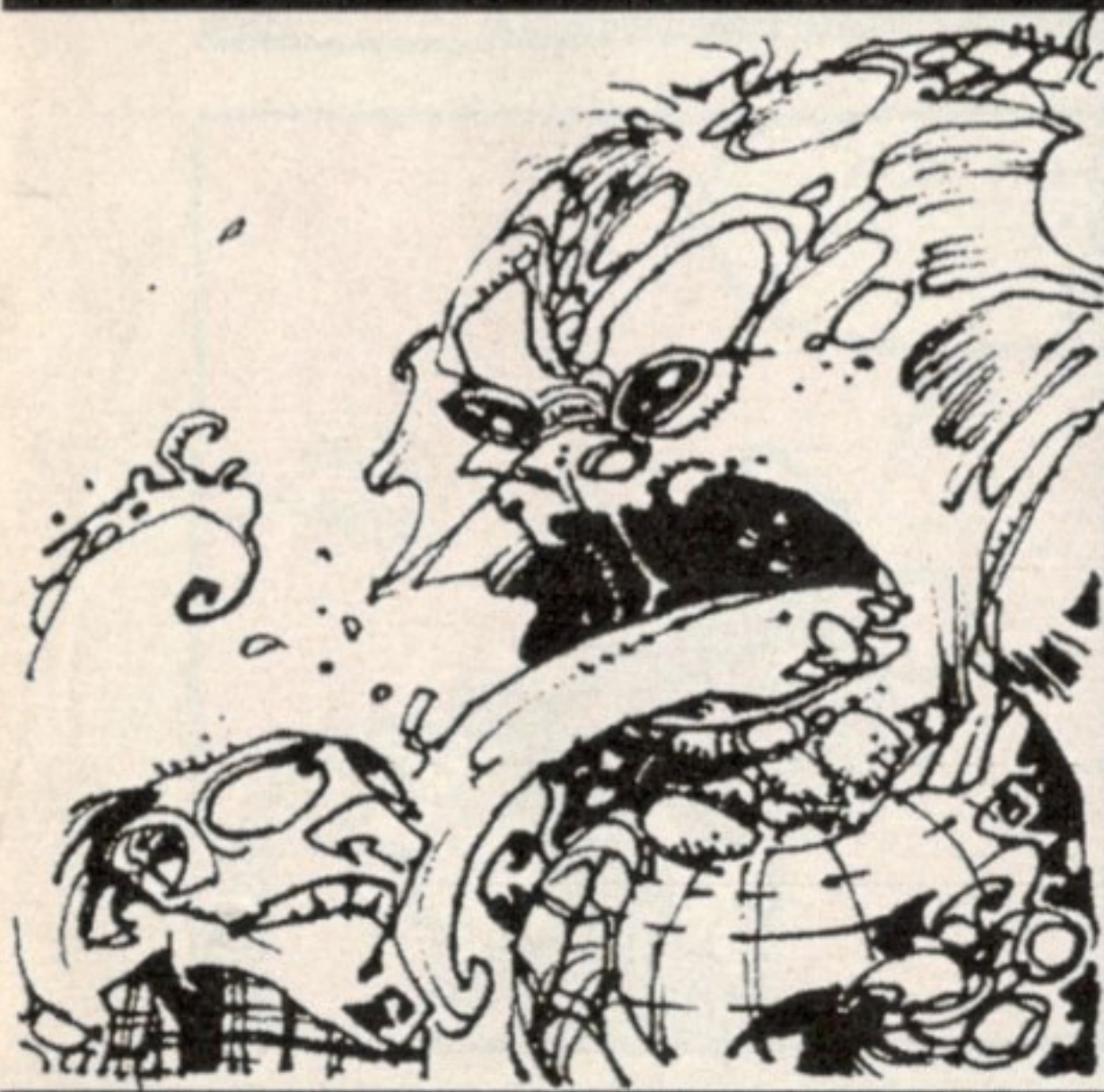
До сада је већ продато око две хиљаде полиса које вас штите од „малих зелених“. Само, како

доказати да сте се нашли лицем у лице са ванземаљцем? Тешко, мада за сада деветнаест власника овог необичајеног осигурања настоји да докаже да су или њих или нешто од њихове имовине уништили дошљаци из васионе ■

Добро је познато да Јапанци на послу остају дуже од предвиђеног радног времена, али можда се не зна да има и оних који често ни не оду кући, него преспавају у канцеларији. Појединци који станују далеко од радног места кажу да су после шеснаест сати напорног рада толико исцрпљени да више заиста немају снаге да се гурају у подземној железници. Све би то било у реду, ако се шефови слажу, зашто људи да не дремну? Али, ударници сада траже посебне повластице. Сматрају да и то спавање спада у прековремени рад за који траже новчану накнаду ■

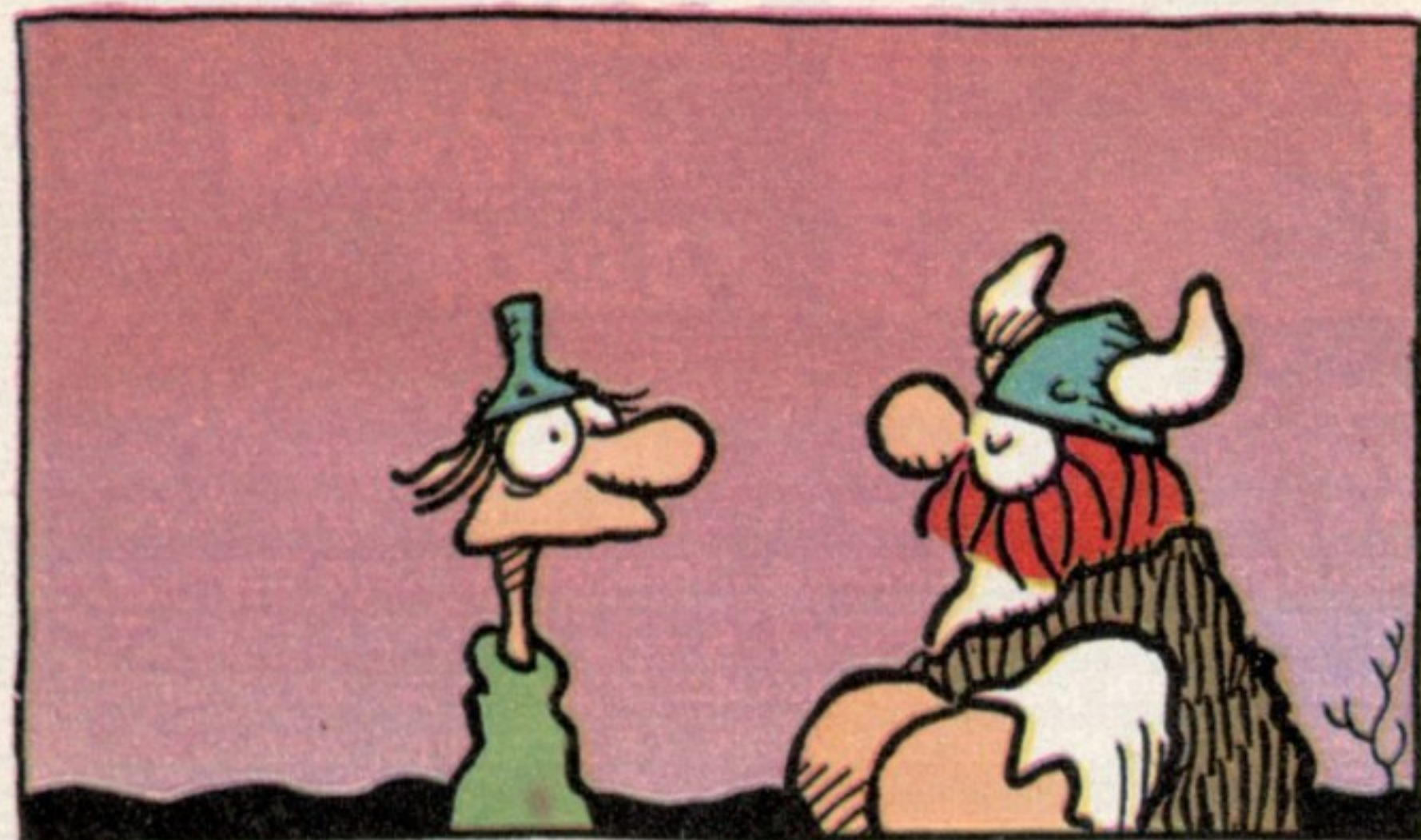
Ову страну илустрирали су студенти треће године ФПУД у Београду Тихомир Челоповић, Марија Стојисављевић, Доријан Колунија, Никола Витковић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

© 1987 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ДА СЕ ПРЕЦИЗНИЈЕ ИЗРАЖАВАМО ЗНАЧЕ ЛИ ИСТО?

Прави синоними (истозначнице) ретки су у језику. За сваки од следећих парова речи покушајте да одговорите на питање у наслову. Имајте у виду да једна реч може имати више значења и више употреба.

1. УЗДА – ДИЗГИН
2. ЗОРА – СВАНУЋЕ
3. УДИЦА – ПЕЦАЉКА
4. СКЛАДИШТЕ – СТОВАРИШТЕ
5. МАГНЕТОСКОП – ВИДЕО-РИКОРДЕР
6. РЕКЛАМА – МАРКЕТИНГ
7. КРТ – КРХАК
8. СВЕТОВНИ – СВЕШТЕНИ
9. НЕМОРАЛАН – АМОРАЛАН
10. ОТОМАНСКИ – ОСМАНЛИЈСКИ
11. БИТИСАТИ – БИВСТВОВАТИ
12. ХАРАТИ – ПЉАЧАТИ

Одговори

1. Не. Дизгин је део узде, каиш који се држи у руци док се управља коњем.
2. Да.
3. Не. Пецалка обухвата штап, канап и удицу; уз то, у филмској техници означава микрофон на другом штапу који служи за снимање тона.
4. Да.
5. Да.
6. Не. Маркетинг је вештина пласирања робе на тржиште, у коју, између много чега другог, спада и реклама.
7. Не. Крто је оно што се разбија на комаде (на пример, стакло, порцелан, лед), а крхко све што је слабо, ломљиво, неотпорно, па и у пренесеном значењу (крхко здравље, крхка слога).
8. Не. Пре би се могло рећи да су супротног значења: световно је оно што припада „свету“ изван цркве, дакле – што није црквено ни духовно.
9. Не. Неморалан значи противан моралу, непоштен, покварен; аморалан је човек без осећања за морал.
10. Да. Отоманско или Османлијско царство названо је по владару који га је основао крајем 13. века, који се звао Отман (на арапском) или Осман (на турском).

Илустровао Растко Ђирини

11. Не. Битисати може значити „бивствовати, постојати“, али првобитно значење му је „проћи, пропасти“, одакле израз „било и битисало“.
12. Не. Харати означава разне врсте масовног штетног дејства, па кажемо да харају пљачкаши, али и да хара

епидемија, пожари, предрасуде и тако даље.

**ПРОВЕРИТЕ
БОГАТСТВО
СВОГ РЕЧНИКА**

ТРОСТРУКА ВАРНИЦА

Можете ли за сваку од ових речи да нађете по два израза приближно истог значења?

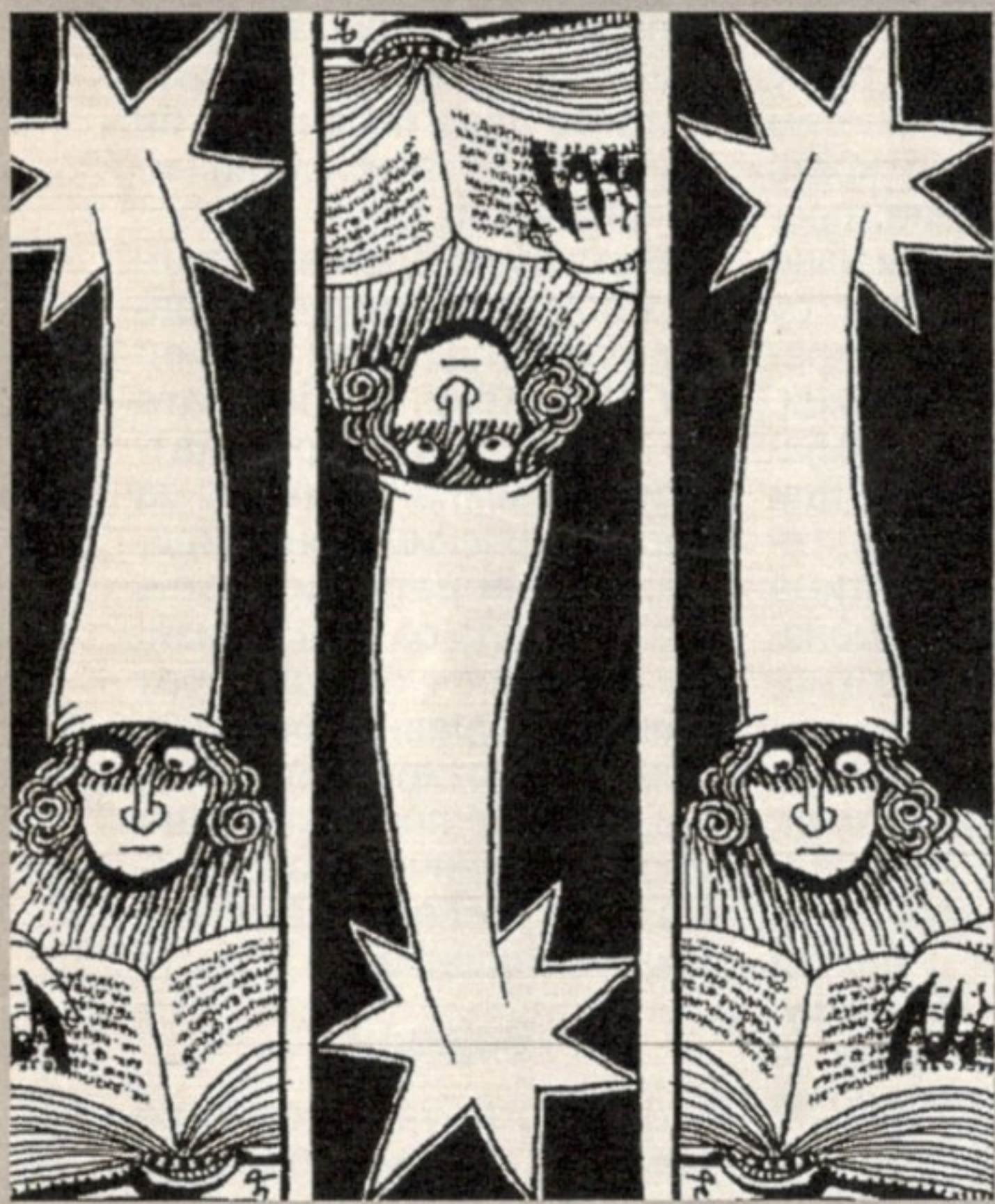
1. ВАРНИЦА
2. ОМОРИНА
3. ОБАРАЧ
4. ВЕЛИКАШ
5. ПОТКАЗИВАЧ
6. КУДРАВ
7. ЗРИКАВ
8. УЗАЈАМАН
9. ДАРЕЖЉИВ

10. ДАНГУБИТИ
11. СВАЂАТИ СЕ
12. СЛУЖДИТИ СЕ

1. искра, жижка; 2. спарина, запара; 3. окијач, ороз; 4. великожа, властелин; 5. постављач, доушник; 6. коврџав (коврџа); 7. разрок, врџав; 8. међусобан, реципрочан; 9. издашан, штељар; 10. беспосличити, локоличити; 11. препирати се, глужити се; 12. сневеселити се, онерасположити се.

Одговори

једанаест

БРАЋА ЈАКШИЋ МЕГДАНЦИЈЕ

И ПРЗНИЦЕ

СТРАШНИ КОЊАНИЦИ МАТИЈЕ

**ДВА БРАТА
ЈАКШИЋА,
СТЕФАН И
ДМИТАР, ЕПСКЕ
ЛИЧНОСТИ
ПОСТКОСОВСКОГ
ЦИКЛУСА,
ПРЕШЛИ СУ ИЗ
ЈАГОДИНЕ
У БАНАТ СА
1200 СВОЈИХ
РАТНИКА ПОСЛЕ
9. АВГУСТА
1463. ГОДИНЕ**

Највећи део својих огромних имања стечених ратничким заслугама поседовали су Стефан и Дмитар, из прве генерације банатских Јакшића, на обе обале Мориша. Утврђене дворе пак, изградили су у Надлаку ко- дванаест

ји су добили од краља Матије Корвина 1464, дакле – већ следеће године по пресељењу у Банат.

Оновремени писац њиховог родослова наклонио је, величајући их, како „беу бољши велможи у цар и кралов и војводи сербских даже и до деспот, и от племених их и от родов вједоше се кралевскога”.

Суревњивост

Уистину, родоначелник ове породице која је у време деспотовине живела у Јагодини био је Јакша, један од угледних војвода деспота Ђурђа. Њега је деспот 1452. године упутио, као свог изасланика, у Дубровник, а годину дана касније био је заповедник над 15.000 српских коњаника који су помагали Турцима приликом освајања Цариграда.

Браћа Стефан и Дмитар, Јакшићи из прве банатске генерације, били су снажни и храбри људи, врсни ратници вични војевању, па су се, учествујући у многим ратовима што их је краљ Матија Корвин водио, прославили и као ненадмашне мегданције. Али, били су прзнице и свађалице, преки, жестоки насилници. Кад нису ратовали, свађали су се са суседима или међусобно. О томе је остало трага и у документима сачуваним из тог времена, а тако их је приказало и народно предање.

Већ 1465, годину дана након што су добили Надлак, расправљало се у Чанадској жупанији о насиљима која су Јакшићи учинили племићу Јовану Варјашу, њиховом суседу. Када је током тог спора требало да положи заклетву пред каноником Стефаном Вали-

јем, дошло је до расправе између браће и каноника. Разљућени Стефан Јакшић зграбио је Валоја за прса, бацио га на земљу, па и мач потегао да га посече. То би и учинио да га присутни нису спречили.

Била су то времена сталних војевања, па су и нарави и поступци били ратнички и жестоки. А оба брата из прве генерације банатских Јакшића били су, са својим српским коњаницима, чувени ратници краља Матије мада се по подвизима више прочуо млађи брат Дмитар. Суревњивост међу браћом потхрањивана је тиме што је претежно Дмитровим војничким заслугама било увећавано огромно имање Јакшића.

Војевање

Дмитар је учествовао не само у сталним борбама

цима у војсци Матије Корвина.

Уистину, и хроничар Ђорђе Сремац забележио је како је краљ Матија „обузет гневом послао одмах 4000 коњаника, највећим делом Срба, на Беч, који су мачем и огњем крв проливали и духовна лица истом мером кажњавали. Стога је настала велика узбуна међу Немцима”, па су многа места у доњој Аустрији нудила и предају само да буду поштеђена од српских ратника.

Мегдан

Током војевања краља Матије против цара Фридриха одиграо се и мегдан Дмитра Јакшића са једним немачким витезом, који је Ђорђе Сремац овако описао:

„Један веома чувени витез, Немац, излазио је стално на коњу и изазивао Мађаре. Али, нико није смео да изиђе на мегдан, него су само гледали како чини срамоту Мађарима.

А краљ, разљућен, рече:

— Ко је јунак да победи овог зликовца, дао бих му одмах град са приходима.

На то стане пред њега један витез, Дмитар Јакшић, и рече:

— Ако ћеш ми дати што си рекао, ја ћу покушати.

Краљ му даде

руку.

Другог дана изађе Немац на бечку капију и поче дрско свог коња да разиграва. Јаве Дмитру да је Немац већ изашао на мегдан. Дмитар и његови људи скоче на коње, а Дмитар тада рече својој дружини:

— Верни сведоци, моји војници, дајте ми мач! Сам ћу се борити с његовом четом.

Само што је узео мач у десницу, једним ударцем пресече Немца на две пола. Једну узео па је баци пред краља у чадор, краљ завапи:

— Што си га, Јакшићу, убио! Боље да си ми таквог јунака живог довео, па да га храним у свом краљевству.

Кад га Јакшић виде тако ожалостеног, рече му:

— Добро размисли, краљу! Ако хоћеш да ратујемо, па да ра-

против Турака, него и у војевањима што их је краљ Матија водио на западу, па је тако 1473. ратовао и у Шлеској. Прославио се и задужио краља кад је у боју са Пољацима успео да заузме утврђени град Нађ Михаљ у северној Мађар-

ској и том приликом послао посаду која је пружала жесток отпор. Године 1476. истакао се у борби против Турака код Пожежене, а следеће, 1477, ратовао уз краља Матију против цара Фридриха III.

Током војевања у стра-

ним земљама на католичком западу српским трупама обично су били поверавани најтежи задаци, па је отуда и разумљив страх којим одишу белешке тамошњих извора из тог доба о Србима, претежно Банаћанима, коњани-

Илустровао Брана Јовановић

тујемо, а ако нећеш – пусти ме дођавола!

Краљ, чувши ове дрске речи витеза, упита мађарске великаше:

– Шта да радим с њим?

Посаветоваше се и одлучише да иде својој кући јер се чуло да је Али-бег продро у Банат, па да буде у војсци Павла Кињижија.

Тако је и учињено. Јакшић оде са својом четом кући.

Смрт Дмитра Јакшића

Наравно да је краљ Матија Корвин одржао реч и дао Дмитру тврђаву Корођи. А кад се Дмитар појавио уз Павла Кињижија, живнула је хришћанска војска која се борила против Турака и тако су Турци били страховито потучени на Хлебном пољу.

Године 1486. краљ је послао Дмитра Јакшића, као свог изасланика, султану у Цариград. Султан је Дмитра лепо дочекао и, по обичају, богато даровао после обављене мисије.

На повратку у Банат, у близини Смедерева – на мосту преко речице Језаве – пресрео је Дмитра његов стари и љути непријатељ Гази-Мустафа и тешко га ранио.

Од те ране Дмитар је умро 8. новембра исте, 1486. године у својим утврђеним дворима у Надлаку на Моришу.

Смрт Стефана Јакшића

Две године после смрти млађег брата Дмитра старији Стефан боравао је 1488. године у Бечу, где се тада налазио двор краља Матије. Ту се Стефан разболео и умро 5. јануара 1849. године.

Био је ожењен Милицом, није познато из чије куће и рода, али очигледно Српкињом, са којом је имао шесторо деце: три сина – Дмитра, Стефана и Марка – и три кћери – Ану, Јелену и Ирину. Средњи син Стефана Јакшића, такође Стефан, оженио се 1501. године кћерком Милоша Белмужевића. Невеста се звала Милица, као и младожењина мајка, па су имена Стефан и Милица у другој генерацији те лозе Јакшића на Моришу била иста као имена прве генерације ■

Милан Туторов

четрнаест

БАКСУЗ РАКСЛЗ

Сујеверје, то јест веровање у деловање натприродних сила и натприродну моћ ствари, старо је колико и човек. Одржало се од памтивека до данас, и то у готово свим културама. Ко још није – признао он себи да је сујеверан или не – одвратио поглед на другу страну кад му црна мачка пређе пут, куцнуо у дрво против урока, ухватио се за дугме када види ојачара или мрштећи се сео у тринаести ред у биоскопу? Баш зато су неке авионске компаније избрисале овај „баксузни“ ред, а многи хотели широм света немају тринаести спрат или собе са овим бројем.

Веровање да број тринаест доноси несрећу потиче од времена Филипа Македонског. Он је, наиме, још за живота своју статуу додао статуама дванаест богова, после чега је био убијен. „Забавник“ је о овоме ко зна колико пута нашироко писао. Али...

Шпанског новинара Грегорија Ролдана и његову супругу Изабелу Коста, историчарку, копкало је како са празноверницима и сујеверјем стоји у њиховој земљи. Упустили су се стога у обиман посао истраживања и најзад саставили „Енциклопедију сујеверја“ која има 422 странице и однедавно је у продаји у свим већим књижарама.

Као и ми, и Шпанци, рецимо, верују да срећу доноси потковица са седам рупа, а најбоље је ако се нађе у пољу. За сре-

Кесћење
за
љубав,
кључ
прошав
шћуцавице,
бели
лук
за
срећу...

ћу и против урока добра је и главица белог лука, али по могућству засађена уз псовку.

Наздравље!

Што се мушких љубавних јада тиче, празноверни Шпанци убеђени су да ће им помоћи ками-

ЗЕЦ

лица убрана на Св. Јована, а нероткиње које зором газе реку до колена и при том изговарају Оченаш могу ускоро да се надају принови, верује се широм покрајине Кастиље. А да би се ублажили порођајни болови, под кревет породиље добро је ставити чинију свеже воде.

Један древни обичај нашао је место чак и у шпанском Кривичном законик: ако се осуђеном на вешала прекине конопца пре него што издахне, казна му се поништава и сматра се помилованим јер се верује да је то „Божји суд“.

Кад неко кине, ми кажемо „Наздравље!“. Шпанци – „Христе!“. Јер, некада се сматрало да, кад год неко зине, ђаво може да искористи при-

лику и уће кроз уста у његово тело. Највероватније је да је узвик „Христе!“ постао „обавезан“ у време папе Гр-

Неке авионске компаније укинуле су ред и седишта под бројем 13

гура Великог, у 7. веку, када је у Италији владала епидемија куге. Заражени су умирали уз јако кијање, па се веровало да ће овај узвик одагнати опасност од заразе.

У својим истраживањима брачни пар Ролдан – Коста установио је такође да се некада ни један једини морнар који је пловио на шпанским бродовима није усуђивао да на пучини изговори реч зец. Зашто? У прадавна времена, у ко зна ком веку, неки глодар залутао је на брод и својим снажним секућима прогризао дрвену

ПОДНИКИ
ЗАБАВНИК

НА ПУЧНИН

Насловна
страница
шпанске
Енцикло-
педије су-
јеверја

Нишџа
као мачије
месо
прошв асџме

Кључ на
рамену лек
прошв
шџуцавице!

пу тако да јој остане слободан врат и држати је умотану тринаест дана. Четрнаестог јој једним потезом пререзати врат, а онда птичју главу чувати у алкохолу све до 13. следећег месеца. Потом се кљун спали на ћумуру на коме се зготови вечера за момка или девојку у коју је дотична особа заљубљена. При том се изговара: „Тако ми Христа да све ово чиним из чисте љубави коју му (јој) пружам и нека се не загледа у неког другог”.

Ако, пак, супружник жели да задржи брачног друга који намерава да напусти породично гнездо, даће му да поједе кестење или ће му га кришом ставити у цепове. Није ли у могућности да то учини, онда по

целој кући треба расути ове плодове, са све њиховом бодљикавом чауром.

Уколико су момак или девојка једно другом неверни, постоји веровање да у огњиште ваља бацити лук у који је пободено 13 чиода, заједно са свећом са истим бројем чиода. Неверник ће се сместа вратити или ће се смртно разболети, а у покрајини Галицији припремиће му другачију замку: између девојчине и момкове куће просуће прах кантарида, врсте отрова, и следећег дана он ће, као омамљен, доћи да потражи своју драгану, или обрнуто.

Конопац за вешала

Наравно, у „Енциклопедији сујеверја” наведени су и разноразни „лекови” против болести. Почев од оних против штучања (о једно раме треба обесити кључ), па до оних од којих се, како се то каже, желудац диже. Такав је, рецимо, један против астме коју, према неким веровањима, најбоље лечи сирово мачије месо, ангина и гушобоља нестају као руком однете кад се иситњеним мозгом ове животиње утрља гуша оболелог. И код великог кашља опет помаже мачка: 9 длака са њеног репа потребно је потопити у воду коју ће болесник попити.

Веровали или не, празноверни Шпанци приписивали су чудотворну моћ и мачијој мокраћи. На пример: ако се сипа у уво глувих, побољшава им се слух. Али, најјезивији је можда лек против катаракте: она се лечи тако што се пепео спаљене мачје лобање удува у очи оболелог.

Најчешће болке као што су зубобоља или главобоља лечи конопац са вешала, баш онај који се прекинуо неком срећнику. У првом случају притисне се на образ, у другом на слепоочнице.

А шта је са сиромаштвом? И ту има помоћи, наводи енциклопедија: ако се последњег дана у години у цеп стави новчић, а још боље ако се стално носи златник. Можда му се посрећи као Дизнијевом Деда Баји! ■

ВЕМ

грађу једрењак. Вода је продрла у утробу, лађа је потонула и од тада постоји веровање да овај глодар доноси морепловцима несрећу.

Сова

Састављачи „Енциклопедије” закључили су да су њихови сународници веома сујеверни, како на развијеном северу тако и на заосталијем југу, и да зато нису презали ни од прилично сурових и окупних начина не би ли постали здравији и срећнији. А када је љубав у питању, покушавали су све и свашта.

Забележен је и један стари рецепт: ухватити сову беле гуше, умотати је у фланелску кр-

Ако се
осуђеном
на вешала
прекине
конопац, добија
помиловање.

ТРГОВАЧКИ ХИТОВИ 20. ВЕКА

МАРТИНИ 1847, Италија

Почети: Пословни партнери Микел, Ре, Ањели и Баудино основали су 1847. у Торину „Националну дестилерију за алкохолна пића на бази вина и рума, разних врста ликера и вина из Бордоа“ од које је 1879. настала компанија „Мартини & Роси“. Први „суви“ вермут смућан је 1890. године.

Данас: 2,7 милијарди долара годишњег прихода и продајна мрежа у 150 земаља света ■

КОКА-КОЛА 1886, САД

Почети: Апотекар Џон Пембертон смућкао је 1886. године сируп на бази биљних екстракта коке, шећера, коле и незнатне количине кофеина, а онда га, пуком грешком, растворио у газираној води. Џонов сируп имао је довољно добру прођу да привуче Ејсу Г. Кендлера који је рецепт откупио и 29. јануара 1886. године основао компанију „Кока-Кола“.

Данас: Готово да нема земље у којој се „кока-кола“ навелико не пије. Од 1886. до данас продато је преко 4 милијарде милијарди флашица, флаша и конзерви „кока-коле“. Тренутно се производи шест врста: обична, без кофеина, дијетална, дијетална без кофеина и, само у САД, с укусом трешње, и то дијетална или обична ■

МИКИ 1928, САД

МИКИ МАУС 1928, САД

Почети: Волт Дизни је прву скицу славног миша направио у возу 1921. године. Седам година касније основао је компанију „Волт Дизни продакшн“.

Данас: Преведене на 29 светских језика, Микијеве пустоловине читају се у 41 земљи света. Само у Југославији, догдовштине овог јунака редовно прати око 50.000 читалаца „Микијевог Забавника“. Укупни годишњи приход „Дизнија“ иначе, исказује се невероватном бројком од дванаест хиљада милијарди долара ■

НЕСКАФА 1937, Бразил

Почети: Тридесетих година овог века, рекордни урод кафе изазвао је велики пад цена овог производа на светским берзама. У настојању да некако спасе нечекиване залихе, бразилска влада обратила се за помоћ швајцарској компанији „Нестле“. Решење је нађено у концентрату који се лако раствара у води и, захваљујући паковању, тешко квари. Тако је 1937. настала прва инстант-кафа, нескафа.

Данас: Широм света годишње се искипи 100 милијарди шоља нескафе, односно 250.000 тона концентрата, што у праху, што у гранулама ■

КАЛАШНИКОВ

Има, напосто, производа

КАЛАШЊИКОВ 1947, бивши СССР

Почети: 1941. године наредник совјетске војске несвршени студент Технолошког факултета Михаил Калашњиков рањен је у борбама вођеним на западном фронту СССР-а. Током опоравка у болници Калашњиков је изradio прве нацрте за аутоматску пушку са следећим особинама: прецизна, лака за руковање и погодна за јурише и окршаје у градским условима и на малим одстојањима.

Свесни да је наредник на најбољем путу да створи пушку какву свет до тада није видео, старешине Михаилу стављају на располагање читаву екипу војних стручњака и врхунских балистичара. Прототип „калашњикова“, АК 47, приказан је јавности 1944. године. Три године касније најпознатија аутоматска пушка на свету заштићена је патентом у Међународном уреду за патенте.

У поређењу са својим главним супарником, аутоматском пушком америчке производње М-16, „калашњиков“ је четири пута јевтинији што му је донело јединствену славу руског производа који је и економичнији и квалитетнији од одговарајућег производа америчког порекла.

Данас: Бројци од 50 милиона „калашњикова“ до данас произведених у Русији треба додати и 150 милиона примерака који су

у међувремену произведени у Кини под лиценцом.

Занимљивост: Лиценцу је добила позната југословенска фабрика оружја чији су стручњаци значајно усавршили ову пушку ■

„СКОЧ“ СЕЛОТЕЈП

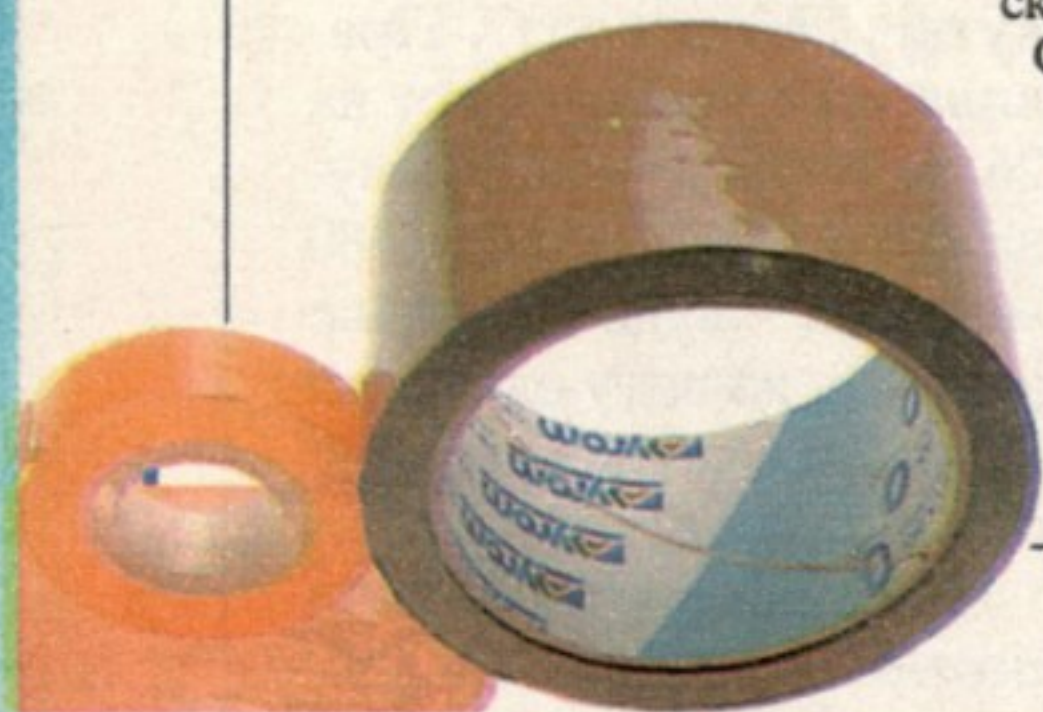
1925, САД

Почеци: Вероватно најпознатија марка лепљиве траке на свету, она коју је 1925. године произвела америчка фирма „3М“, испрва је имала озбиљан недостатак: није баш најбоље лепила. Неко од разочараних купаца оптужио је компанију да шкртари на лепку као што, наводно, Шкоти шкртаре на парама (енгл. Scotch-шкотски). Иако је „3М“ убрзо отклонила наведену ману, подругљиво поређење напросто се залепило за траку овог произвођача. Кад Американца каже „скоч“, мисли на једну од две ствари: или виски или селотејп.

Данас: 74.289 радника компаније широм света и годишњи обрт од 14 милиона и 236 хиљада долара.

Занимљивост: Назив селотејп који се код нас одомаћио, иначе према „Лексикону страних речи и израза“ Милана Вујаковића, потиче од имена енглеске фирме „Sello“ и енглеске речи таре – трака.

Само у суседној Италији годишње се произведе довољно „скоча“ да се њиме прекрије површина од 1200 квадратних километара ■

„КЛИНЕКС“ ПАПИРНАТЕ МАРАМИЦЕ

1924, САД

Почеци: Компанија „Кимберли – Кларк“ почела је да производи папирнате марамнице 1924. године у уверењу да ће их жене навелико користити за скидање шминке. Испитивање тржишта обављено шест година касније показало је да их 60 од 100 жена уопште не користи у ту сврху него за брисање носа.

Данас: Само у САД од 1924. до данас продато је 100 милијарди пакетића „клинекса“ у паковању од по 10 комада. Широм света годишње се прода милијарду пакетића „клинекса“ ■

ХЕМИЈСКА ОЛОВКА „БИК“

1953,

Француска

Почеци: Почетком педесетих барон Марсел Бик (Торино, 1914 – Париз, 1994) усавршио је проналазак Мађара Ласла Бироа и започео серијску производњу по цени која је његову хемијску оловку учинила приступачном свима.

Данас: у 77 земаља света годишње се прода 4,4 милијарде „Бик“ хемијских оловака што компанији годишње доноси приход од милијарду 800 хиљада DEM ■

НАЛИВ ПЕРО „МОНБЛАН“

1910, Немачка

Почеци: Године 1906. један власник радње за канцеларијски прибор, један банкар и један инжењер из Хамбурга договорили су се да оснују фирму за производњу налив-пера. Две године касније основали су предузеће од кога је 1910. настала компанија „Монблан“. Те године у продаји се појавило истоимено налив-перо, а четрнаест година касније (1924) и славни „Мајштерштук“.

Данас: Већина осталих налив-пера неповратно је изашла из моде, али не и „Монблан“. Рачуна се да у овом тренутку на свету има преко пет милиона поносних власника овог квалитетног (и скупог) налив-пера.

Занимљивости: Најскупљи модел „Монблана“, од сувог злата и опточен са тачно 4810 дијаманата кошта 200.000 DEM и може се набавити само по поруџбини ■

ЊИГОВ

који су вечни

ПОЛАРОИД

1948, САД

Почеци: Идеја је потекла од петогодишњег сина физичара Едвина Ленда који је 1943. замолио тату да му направи фото-апарат који би на лицу места развијао снимке. Пет година касније, Ленд је основао „Полароид“.

Данас: Према подацима из 1996, преко пет милиона продатих примерака годишње и приход који прелази суму од три милијарде осамсто хиљада DEM.

Занимљивост: Прва камера овог типа носила је назив „модел 95“ по томе што је коштала 95 долара ■

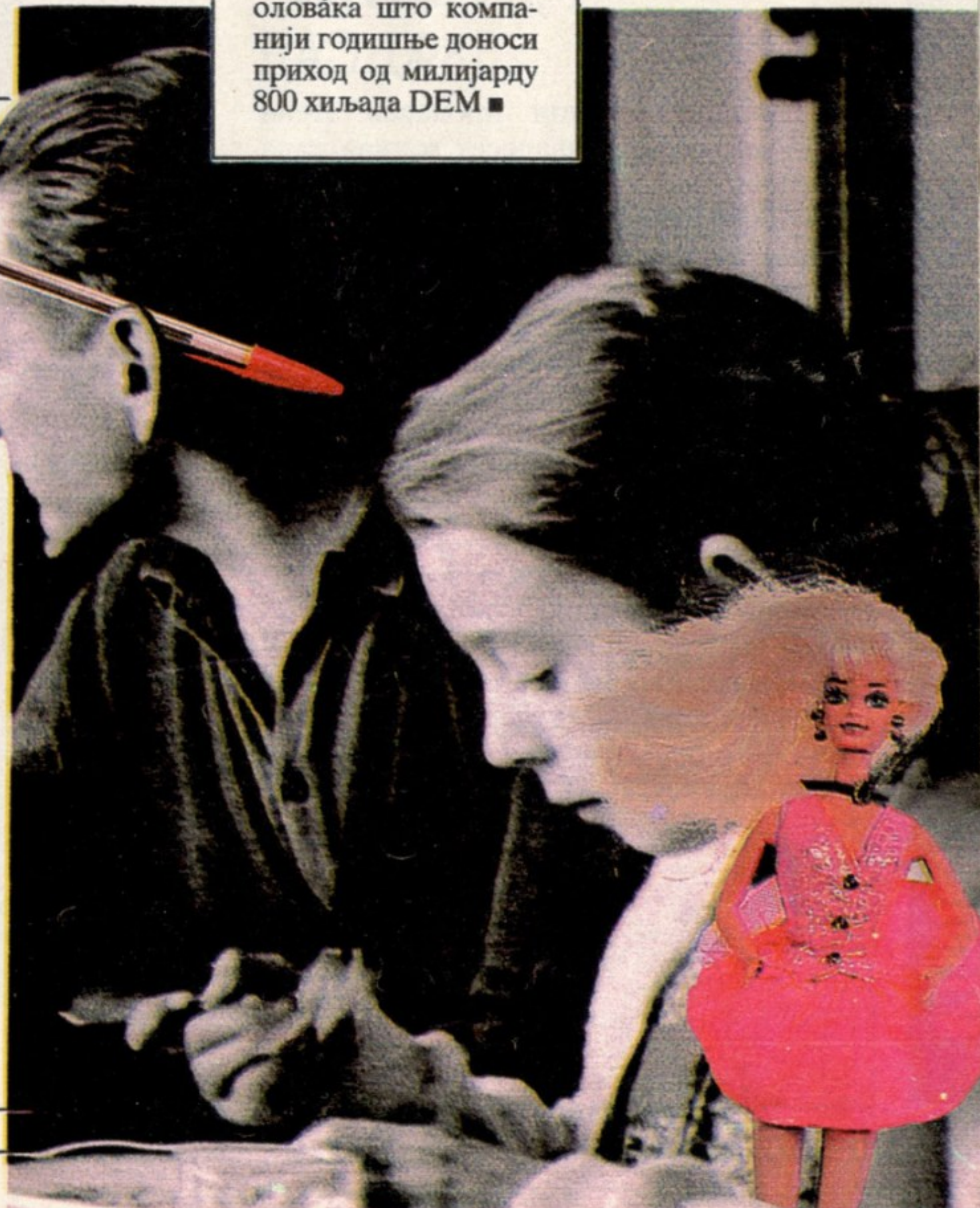
ПОДЦИКНИ
ЗАБАВНИК

БАРБИ(КА)

1959, САД

Почеци: Видевши са колико одушевљења њена кћеркица исеца одећу за лутку од папира, америчкој домаћици Рут Хендлер пало је на памет да нема те девојчице која би одолела правој лутки што изгледа као зрела жена. Промућурни људи из америчке компаније „Матал“ сложили су се с њом и 1959. године изнели на тржиште прву Барби(ку).

Данас: Милијарду продатих Барбика у преко 500 различитих модела и колекционари спремни да за примерак из 1959. исплате 111.000 DEM ■

ШВАЈЦАРСКИ НОЖИЋ

1891, Швајцарска

Почеци: 12. јуна 1897. мајстор за израду ножева Карл Елсенер патентирао је „швајцарски војнички ножић” од нерђајућег челика под називом „Викторинокс” (од имена своје мајке, Викторија, и франо, речи *inoxydable*-нерђајући). Био је то први геџет у историји, стварчица која личи на играчку, а при том има вишеструку практичну намену.

Данас: Вечито модеран (и скуп), Елсенеров ножић је од 1891. године до данас продат у преко 250 милиона примерака. Ножић с највише намена је онај који може да се употреби на 32 начина: као и свако друго сечиво, као маказице, турпија, пинцета, клешта...

Занимљивост: Жеља мајстора Елсенера била је да његов патент буде увршћен у обавезну опрему швајцарских војника што се није догодило. Уместо тога, практични ножић постао је нека врста заштитног знака Швајцарске, славан отприлике колико и швајцарски сиреви ■

ФАРМЕРКЕ

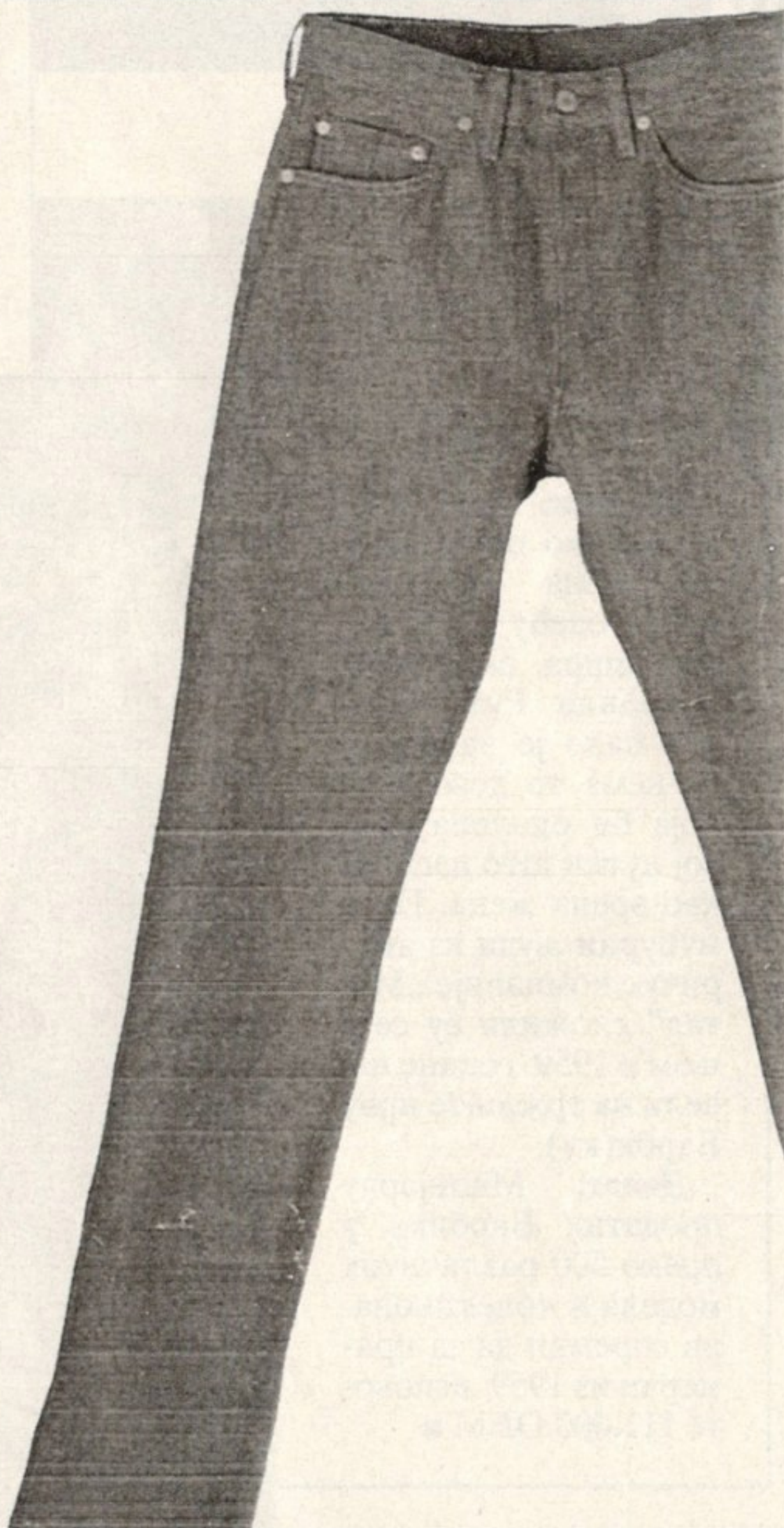
„ЛЕВИС”

1890, САД

Почеци: Улични продавац Леви Штраус имао је двадесет година када је 1850. из родне Баварске стигао у Њујорк. Приче о злату које тамо тече у рекама одвеле су га у Калифорнију. Уместо да копа, трговао је. Испрва платном за шаторе, али је убрзо правилно закључио да би међу копачима злата неподериве панталоне имале далеко бољу прођу од шаторских крила. Остало је, што би се рекло, легенда.

Данас: Према подацима из 1995. производи корпорације „Левис” продају се у 63 земље света, а њен годишњи приход износи 6,7 милијарди долара.

Занимљивост: Рачуна се да је од 1850. године до данас широм света продато преко четири милијарде пари „левиски” ■

МОНОПОЛ

1935, САД

Почеци: Једну од најпопуларнијих игара века смислио је беспосличар, Американац Чарлс Б. Дероу. Када је Дероу покушао да своју игрицу уновчи у издавачкој кући „Браћа Паркер”, браћа су га хладно одбила. Чарлс се некако снашао и сам издао првих неколико стотина примерака „Монопола” који су се продавали у једној радњи у Филаделфији. Првих пет хиљада просто је разграбљено, па су се и браћа предомислила. Следеће, 1935, године исплатили су Дерону сићу коју је првобитно од њих тражио и тако повукли један

од најпаметнијих пословних потеза 20. века.

Данас: Од 1935. до данас у 80 земаља широм света продато је преко 160.000 кутија „Монопола”. Правила игре преведена су на 26 светских језика, а рачуна се да је од тада бар 480 милиона људи најмање једном у животу одиграло једну или више партија ове забавне игре.

Занимљивост: Само за потребе издања на енглеском језику, годишње се у свету штампа 40 милијарди (лажних) „монопдолара”. Двоструко више него што их у току једне године одштампа државна ковница САД ■

ТАМПОНИ „ТАМПАКС”

1936, САД

Почеци: Измислио их је и почетком тридесетих година века први у пракси користио лекар Ерл Хас из Денвера. Његов изум откупила је компанија „Тамбрендс” која је 1936. године проналазак и званично заштитила патентом. Власничка права остала су у рукама „Тамбрендса” све до априла прошле године када је фирму преузела мултинационална корпорација „Проктер & Гембл”.

Данас: тампоне „тампакс” редовно користи 100 милиона жена из 150 земаља света. Процењује се да годишњи приход компаније износи око милијарду DEM ■

ШАНЕЛ БР. 5 1921, Француска

Почети: „Хоћу парфем за жене који ће имати мирис жене”, рекла је 1921. године Коко Шанел хемичару Ернсту Боу. Неколико месеци касније настао је „Шанел бр. 5”. Поред уобичајених ружиних и јасминових етеричних уља, у састав овог мириса ушла је и повећа количина синтетичких мириса смућаних у лабораторијској епрувети.

Данас: Сваких 5 секунди негде на свету купи се флашица „шанела бр. 5”. Добит је, кажу, толика да ју је скоро немогуће израчунати.

Занимљивост: Откако је пре 77 година настала, флашица „шанела бр. 5” претрпела је шест (готово неприметних) измена ■

МОТОЦИКЛ „ВЕСПА” 1945, Италија

Почети: Овако је 1945. године Енрико Пјађо објаснио инжењеру Корадину Д’Асканију шта од њега очекује: „Хоћу национално превозно средство на два точка које ће се разликовати од обичног мотоцикла”. Биће да га је инжењер добро разумео јер је 31. марта 1946. године у листу „Коријере дела информационе” објављен оглас следеће садржине: „Фирма Пјађо и пословни партнери” представља вам лак и практичан мотоцикл „веспе”. Кубикажа: 98 cc; двотактни бензински мотор; тростепени мењач; максимална брзина: 60 km/h; просечна потрошња бензина: литар на 50 km. Претплате ће се примати од првог априла.

Данас: Од 1945. до данас произведено је преко 15 милиона „веспи” у 98 различитих модела. Према подацима из 1996. годишњи обрт компаније износи око милијарду и 889.000 DEM.

Занимљивост: Осим у Италији и Шпанији, компанија има фабрику и у Индији. Постоји такође и Међународно удружење љубитеља „веспе” с чланством у 27 земаља света. Ко би рекао, али на Интернету постоји преко 300 сајтова искључиво посвећених „веспи” ■

ПРОХУЈАЛО С ВИХОРОМ 1936, САД

Једина књига коју је Маргарет Мичел у животу написала настала је након несреће која је ову америчку новинарку 1936. године везала за кревет. Три године касније, 1939, на основу романа снимљен је филм „Прохујало с вихором” с Клерком Гејблом, Вивијен Ли и Леслијем Хауардом у главним улогама. На премијери, а потом годинама и на пројекцијама широм света, сузе су текле у потоцима.

Преко 28 милиона: толико је примерака романа продато од 1936. до данас. Само је тираж „Библије” већи од тиража срцепаратељне саге Маргарет Мичел.

Преко 100 милиона: толико је људи, према неким проценама, бар једном одгледало филм „Прохујало с вихором”.

Пет милиона долара: исплатила је 1991. године филмска компанија „Ворнер” наследницама Маргарет Мичел за право да се на основу наставка романа сними други део филма ■

РОЛИНГСТОУНСИ 1962, Велика Британија

Студенти Мик Џегер и Кит Ричард 1962. године (доле десно, мања фотографија) и данас (велика фотографија). Њих двојица срили су се 1960. године у возу и ћаскајући открили да имају много заједничког, пре свега кад је реч о музици. Убрзо оснивају групу „Little Boy Blue & the Blue Boys”. Шездесет друге придружују им се бубњар Чарли Вотс, гитариста Брајан Џоунс и басиста Бил Вајман. Њих петорица 1963. оснивају бенд коме дају име „Ролингстоунси” (котрљајуће камење).

Преко 31: укупан број издатих албума (не рачунајући пиратска издања)

Преко 230 милиона: број продатих плоча током досадашње каријере

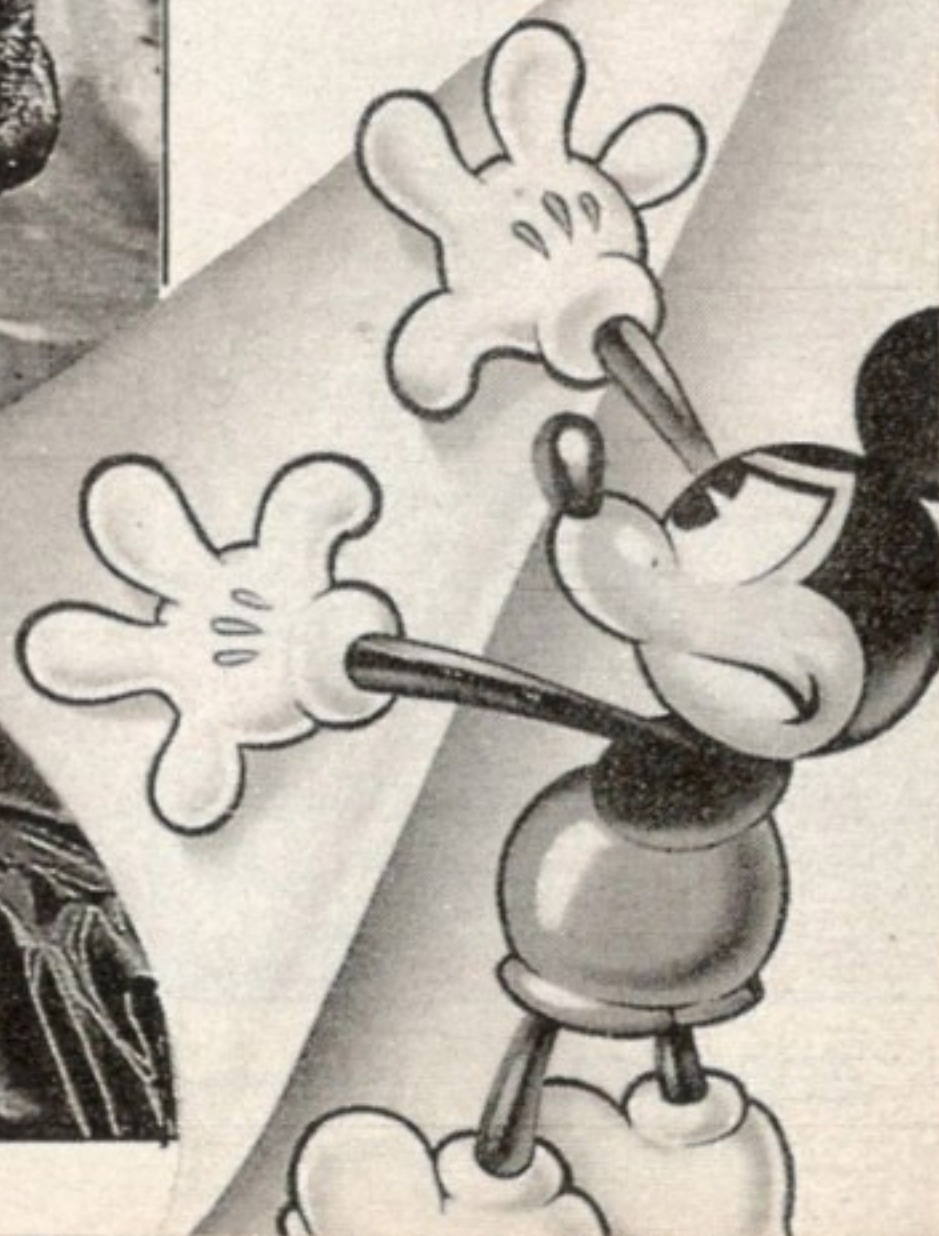
Пет милиона: тираж албума „Voodoo Lounge” (1994)

Између 4 и 5 милиона: тираж албума „Stripped” (1995)

400 милиона долара: рекордни приход у историји концерата уживо. Остварили су га „Стоунси” на светској турнеји 1994 ■

Припремила:
М. Илић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Пред око 35.000 људи у сали и ко зна колико телевизијских гледалаца Ли Дунгхуа је стао испред коња с хватаљкама и дубоко удахнуо ваздух. Читав његов живот био је у тој једној вежби, двадесет две године тренирања у четрдесет пет секунди. Савио је колена и ви-
нуо се.

Био је 28. јул 1996. године, финале гимнастичара на Олимпијским играма у Атланти. Када је Ли Дунгхуа, члан швајцарске репрезентације, завршио вежбу беспрекорним скоком, дворана се проломила од аплауза. Али, он није гледао у оцене судија. Погледом је тражио само једно лице у гомили.

Цвет Истока и Нада

Осам година раније, 19. јуна 1988, млади Кинез Ли Дунгхуа гурао је бицикл улицама Пекинга у близини трга Тјенанмен. Поглед му се зауставио на коси боје лана младе странкиње која је била задубљена у мапу града. Очигледно је била сама и нешто је тражила.

– Здраво! – обратио јој се на енглеском. – Американка или Канађанка? – Девојка се насмешила и одговорила: – Швајцаркиња.

Почели су да разговарају. Ли јој је показао своју слику на коњу с хватаљкама.

– То си ти? – питала је она зачудивши се. Двадесеттворогодишња Есперанца Фридли бавила се гимнастиком дуго година и обожавала је тај спорт. А сада је поред ње стајао двадесетогодишњи

ДВЕ ЉУБАВИ ЛИЈА ДУНГХУА

атлета, прави шампион, првак Кине на коњу с хватаљкама за 1987. годину.

Есперенца је у разговору сазнала да Ли није учествовао на Олимпијади у Сеулу пошто је два месеца пре тих игара на тренингу повредио ребра, али се нада да ће кроз четири године бити члан кинеске гимнастичарске репрезентације у Барселони. Договорили су се да Есперанца сутрадан дође у гимнастичку салу где је Ли вежбао.

Током следећих десет дана Есперанца и Ли нису се раздвајали. Шетали су, ишли да гледају историјске и уметничке знаменитости Пекинга, слушали рок музику. Споразумевали су се рукама и помажући се енглеским реченицама.

Разговарали су о својим именима, теми која за Кинезе има велики значај и значење. Ли је рекао да његово име на кинеском значи Цвет Истока. Есперанцино име значило је Нада и младић је помислио како то може да буде добар знак.

А онда се Есперанцина посета Кини завршила. На аеродром ју је испратио Ли. – Тужан сам – рекао јој је. – Пиши ми – казала је уплакана Есперанца.

Брак или каријера?

Убрзо пошто се вратила кући у Луцерн, Есперанца је стигло писмо од њеног увек насмешеног гимнастичара. „Недостајеш ми“, писао је он. „Немој да ме заборавиш“, писала је она.

Први пут у животу Ли је осетио да му само гимнастика, његова велика љубав, није довољна. Почео је да сањари о будућности с лепом девојком из Швајцарске. Причао је о њој својим друговима из репрезентације. Један од њих га је посаветовао: – Ако је стварно волиш, жени се њом што пре. Односи наше земље са Западом могу свакога часа да се промене!

Ли се договорио са Есперанцом да она

Есперанца и Ли Дунгхуа добили су кћерку Јасмин 10. децембра 1996. Дунгхуа данас води спортску компанију у Луцерну

Ли Дунгхуа на коњу с хватаљкама на Олимпијским играма у Атланти 1996. године

одмах дође у Кину да се венчају, а онда је са својим плановима упознао спортске званичнике. – Љубав је љубав, а каријера је каријера. Једно с другим нема никакве везе – покушао је да им објасни. Њихов одговор био је кратак: Ако се ожениш, готово је с твојом гимнастиком. Имаш три дана за размишљање!

Ли је био очајан. Од своје седме године он је на првом месту био гимнастичар, а тек на другом личност. Родитељску кућу у Ченгдуу напустио је рано да би се уписао у гимнастичку гимназију, а од шеснаесте године његова породица била је кинеска гимнастичарска репрезентација. Место у њој обезбеђивало му је све што је потребно да оствари свој сан – да добије златну медаљу на Олимпијади у Барселони 1992.

На гимнастичарском хоризонту јављале су се нове, млађе звезде и неки стручњаци су мислили да је двадесетдеветогодишњи Кинез, члан швајцарске репрезентације, престар за освајање медаље. Он је ћутао и вежбао за олимпијаду

Есперанца Фридли и Ли Дунгуа неколико дана пошто су се упознали, снимљени на планини Шјангшан код Пекинга

Када је дошао дан да спортским званичницима саопшти своју одлуку, млади спортиста је рекао: – Волим гимнастику и волим Есперанцу. Љубав према њој ми је важнија!

У Кини је боље

Децембра 1988. године Есперанца и Ли венчали су се у његовом родном граду Ченгдуу, а два месеца потом отпутовали су у Швајцарску. Надали су се да ће Ли добити место у швајцарској гимнастичарској репрезентацији и учествовати на Олимпијади.

Есперанца је у Луцерну одвела Лија у најбољу гимнастичарску салу. – Мој муж би желео овде да вежба – рекла је Бруну Нитлиспаху, једном од тренера. – Да ли је добар? – питао је тренер. – Прилично – одговорила је Есперанца.

Ли је пришао коњу с хватаљкама, својој омиљеној справи, и почео да вежба. – Не верујем својим очима! – рекао је један од најбољих швајцарских гимнастичара када је видео младог Кинеза на коњу с хватаљкама. – Имали смо среће што је љубав довела Лија Дунгуа у Луцерн – саопштио је нешто касније новинарима тренер Нитлиспах.

Званичници Швајцарске гимнастичарске федерације обавестили су Лија да ће га узети у репрезентацију чим му буду срећена документа и он је почео да се припрема за Олимпијаду у Барселони.

Услови за тренирање били су у Кини неупоредиво бољи него у Швајцарској. Врхунски спортисти, пре свега, нису у Кини морали да зарађују за живот. Гимнастичка сала у Луцерну није била већа од кошаркашког игралишта, увек је била препуна и имала је само два коња с хватаљкама. У њој је могло да се вежба само од пет после подне, а Ли је у Кини вежбао по цео дан.

Есперанцина плата није била довољна за двоје и Дунгуа је први пут у животу био принуђен да брине о новцу. Уста-

јао је у цик зоре и чистио аутобусе у једном од градских депоа. Питао се хоће ли под таквим условима моћи да задржи своју такмичарску форму.

Пет најбољих година

А онда је дошао велики ударац: неће моћи да буде члан швајцарске гимнастичарске репрезентације док не добије швајцарско држављанство, што је значило око пет година чекања. Његов сан о Олимпијади у Барселони срушио се. – Пет година! Не смем да изгубим пет година! – рекао је Есперанца.

У нади да ће му швајцарска влада дати држављанство пре одређеног рока, у чему је упорно настојала и Швајцарска гимнастичарска федерација, Есперанца и Ли преселили су се у Бил у близини кога се налазио национални центар за гимнастичарске тренинге. Одлучили су да се он посвети само гимнастици и да живе од мале Есперанцине плате коју је зарађивала у продавници чоколаде.

Било је то најтеже раздобље у животу младога Кинеза, али и веома срећно. Волео је своју жену и никада се није показао што је због ње напустио отаџбину и веома удобан живот врхунског спортисте.

Децембра 1991. године стигло му је обавештење: ипак ће морати да поштује прописе и да сачека пет година да би добио држављанство! То је био други велики ударац. Ли се по годинама ближио граници спортског врхунца, а за Олимпијске игре 1996. имаће двадесетдевет година. – Одузете су ми најбоље године! – рекао је с горчином.

Вратили су се у Луцерн. Есперанца је радила, а Ли вежбао у увек препуној сали спремајући се за Олимпијаду у Атланти. Уз њега је, осим Есперанце, био само тренер Бруно Нитлиспах. – Стално имај на уму да си најбољи! – говорио му је он у тренуцима кризе. Ли је остајао у сали до дубоке ноћи, снимао је своје вежбе и затим, код куће, проучавао сваки покрет.

Ли Дунгуа добио је швајцарско држављанство у марту 1994. године. Две недеље касније налазио се у авиону за Бризбејн у Аустралији где се одржавало Светско првенство у гимнастици. Био је то његов први већи наступ за шест година. Освојио је треће место. Године 1995. у Јапану је освојио златну медаљу и стекао право да представља Швајцарску на Олимпијским играма у Атланти.

Златна медаља

Али, на гимнастичарском хоризонту јављале су се нове, млађе звезде и неки стручњаци су сматрали да је двадесетдеветогодишњи Кинез престар за освајање медаље. Ли није обраћао пажњу, само је вежбао. Држала га је и једна тајна: жена коју је волео чекала је његово дете.

Ли је на Олимпијади у Атланти био сасвим спокојан, али се дан пре финала пробудио с јаком гушобољом. – Озбиљно запаљење крајника – рекао је лекар репрезентације тренеру Бруну Нитлиспаху. Тренер је климуно главом, ушао код Лија и казао: – Ништа нарочито, обичан назеб. Узимај антибиотике и сутра ћеш се одлично осећати.

Тако је сутрадан грозничави Ли Дунгуа, заједно са осталим такмичарима, умарширао у Џорџија Доум. Видео је Есперанцу у публици и махнуо јој. Затим је, не гледајући вежбе других гимнастичара, легао на струњачу и концентрисао се.

Када је дошао ред на њега, он није знао да је Румун Маријус Урзика постигао готово савршених 9,825 поена од могућих 10. Дунгуа је завршио своју вежбу и погледао у Есперанцу. Урадио је најбоље што је могао. На табли се појавио његов резултат: 9,875! Златна медаља!

После свечаности додељивања медаља Ли Дунгуа је рекао окупљеним новинарима: – Есперанца ми је дала своје срце. Она ми је омогућила да из швајцарске стигнем до Атланте. Сада ми поклања дете. Ова медаља је за њу и за нашу бебу!■

Б. Д.

ТАЈНИ КОД-ДУЖИЦА

У енглеском граду Швиндону, на пример, увелико ради уређај који на миг оком клијенте једне банке опслужује новцем. Невидљиви ласерски зрак осветли лице особе која жели да подигне новац и то је све. У ствари, рачунар упоређује особине дужице ока дотичне особе са раније унетим подацима и кодом у рачунару.

Ти уређаји су тако рећи непогрешиви у препознавању људи према њиховим очима, а могућност да погреше износи мање од један према милијарду. Ако би се сви житељи наше планете постројили пред тим електронским контролором, само би неколицини успело да неовлашћено подигну новац из овог непогрешивог аутомата.

Поменута банка убрзо ће свих 700 својих филијала широм Велике Британије опремити оваквим „биометрима за идентификацију“ који ће препознавати људе према њиховим телесним одликама, без уобичајеног легитимисања. А кроз неколико година биометрија ће учинити сувишним садашње чуваре затвора, портире, чак и употребу кључева. „Електронски чувари“ постаће саставни део нашег свакодневног живота, као што су то данас рачунари и факсови.

**Нема више:
„Ваш пасош,
молим“**

Препознавање особа путем очне дужице није једини двадесет два

Захваљујући савременим рачунарима, њорџири, кључеви, њројуснице и леџиџимације њосџаће сувишни. Електронски чувари њреџознаваће људе њрема очима, обличју, длановима...

начин који ће користити електронски чувари. Већ су у употреби читачи линија на длану и облика, односно испупчења, на шакама и црта лица. Тако је „Сименс“ приказао чип који путем уграђених 65.000 сензора „опипава“ купе, то јест врхове прстију. Није много скупљи од цилиндричних патент-кључева и може да се угради где год се данас користе сигурносне браве.

Енглези су смислили патентирани систем који препознаје људе на основу мириса њиховог зноја. А такозвани оптички електронски чувари већ су увелико у употреби. Тако у затвору града Кук Каунтри, у држави Илиноис, заточе-

ници морају неколико пута у току дана да прођу поред електронског чувара који их препознаје на основу дужице ока.

И на Зимским олимпијским играма одржаним ове године у Нагану учеснике у биатлону морали су такви уређаји најпре да препознају па да им тек онда буду уручене пушке. На улазу у Државну штампарију новца у Немачкој рачунари препознају запослене према цртама лица, на неким аеродромима у Сједињеним Америчким Државама пограничне службенике који проверавају пасоше заменили су скенери прегледајући дланове

пристиглих пут-

ника. А влада Филипина наредила је да се узму отисци прстију 35 милиона становника ове земље, који ће бити убачени у меморију електронског читача, односно аутоматског контролора.

То није Велико око

Сви ти уређаји раде на истом принципу. Из видео-снимка компјутерским програмом издвајају се посебне одлике – рецимо облици прстију – па се упоређују са претходно узетим подацима. Инжењерима и произвођачима електронских контролора, дакле, никакву тешкоћу не причињава техничка страна ових уређаја, већ их брине пријем на који ће наићи код корисника. Али, страх од увођења неке суперконтроле над грађанима свуда и на сваком кораку је – неоснован.

С друге стране, „електронски чувари“ се све више усавршавају тако да већ постоје уређаји који препознају лица и особе у покрету. Додуше, тај програм погодан је само за препознавање малог броја лица, рецимо путника који пролазе царинско-полицијску контролу на аеродромима. Али за преглед великих скупова људи – рецимо, да би се препознале све силеције које улазе на фудбалски стадион – садашњи електронски контролори још нису погодни.

А. Г.

Илустровао Растко Ђирић

УНИКНИ
ОБАВНИК

Месе
Гој

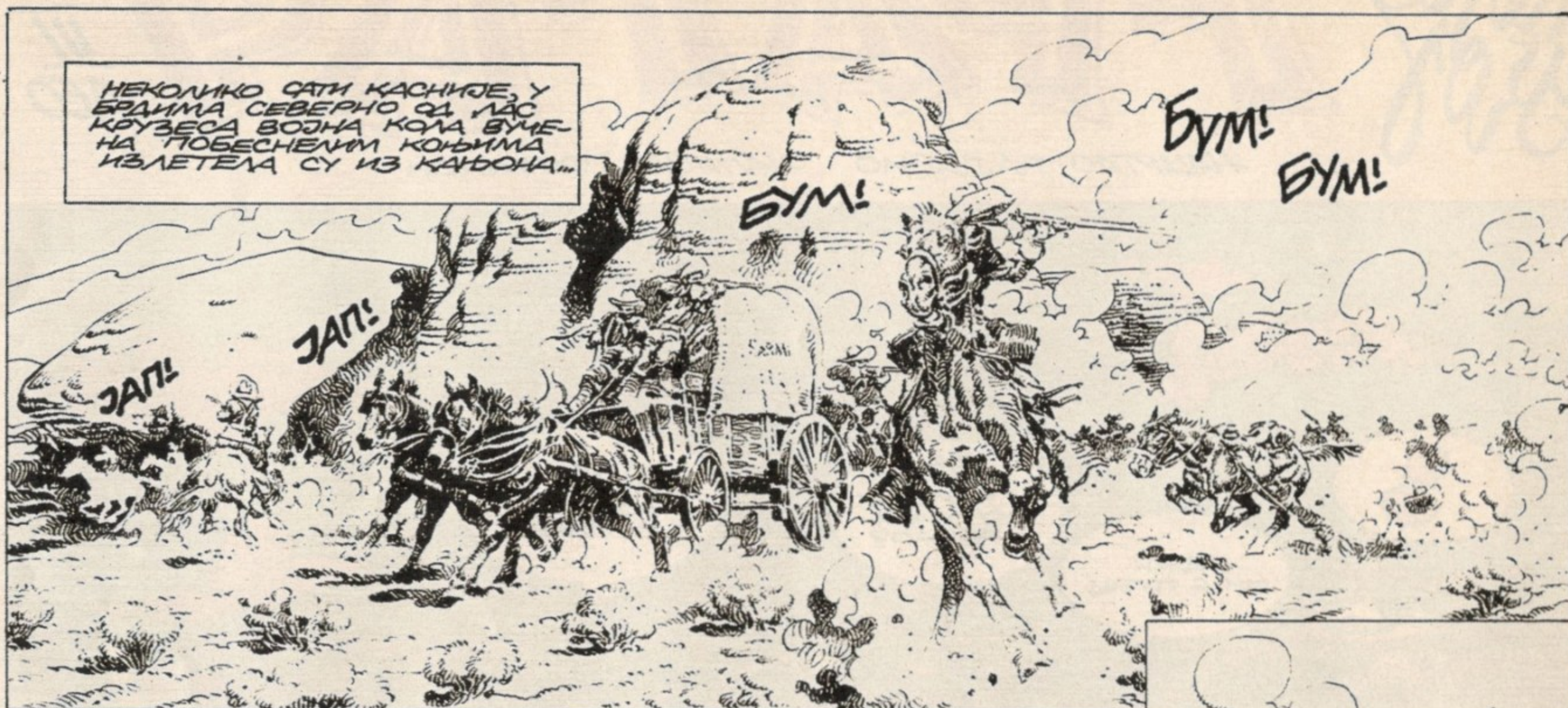
ТРАГАЧ

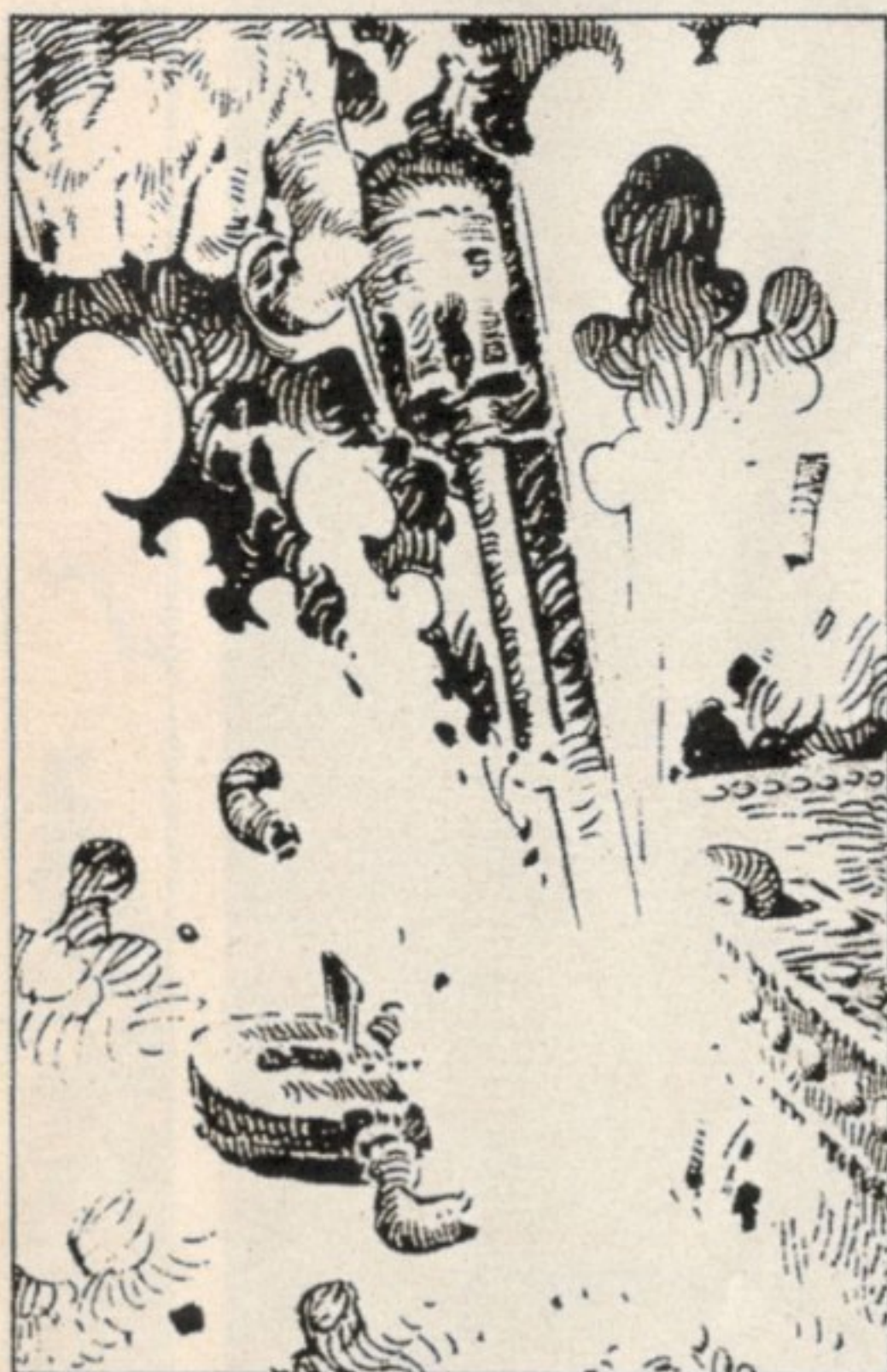
III
ДЕО

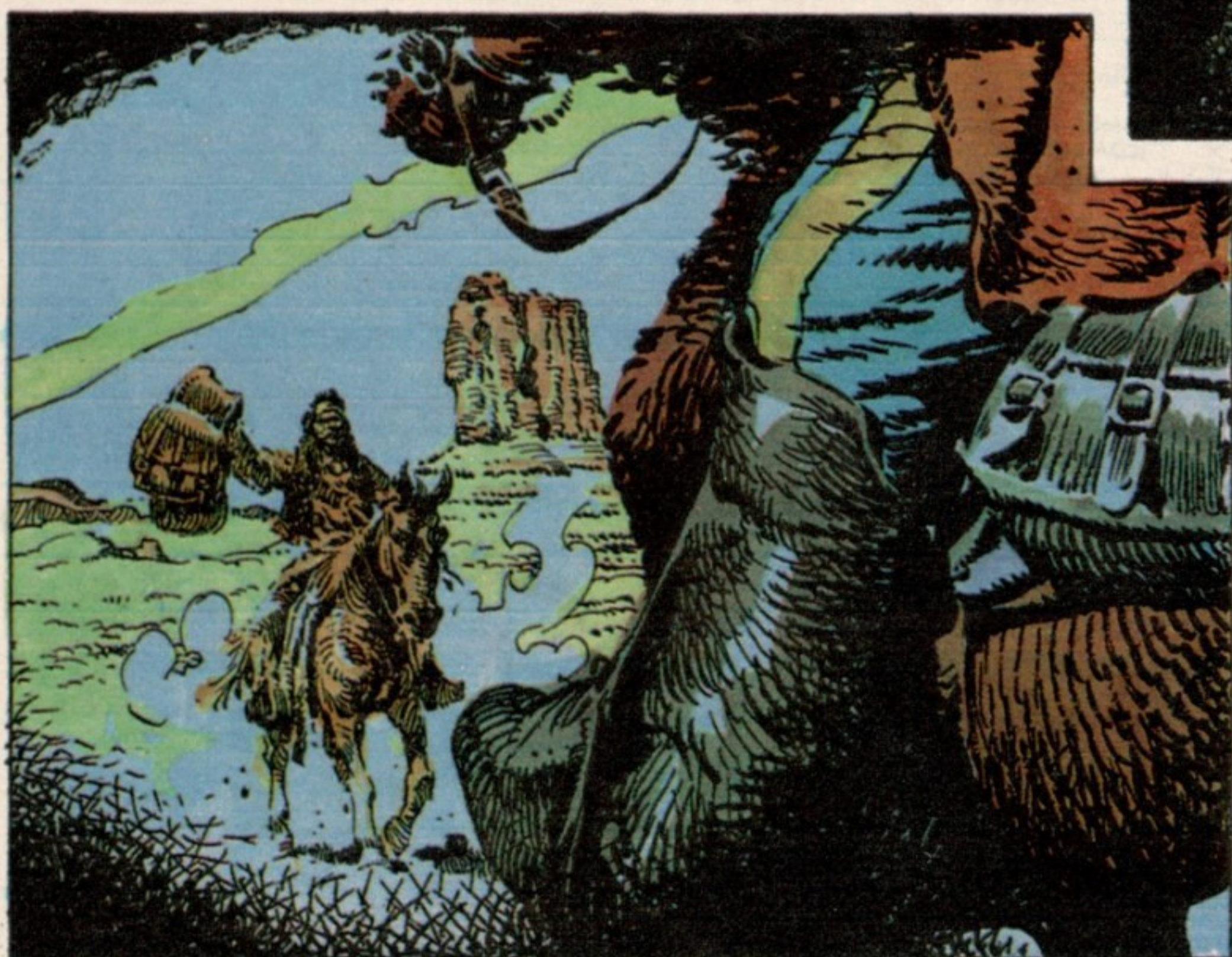
НАЦРТАО ПАЈАСИО НАПИСАО ГУРМЛЕН

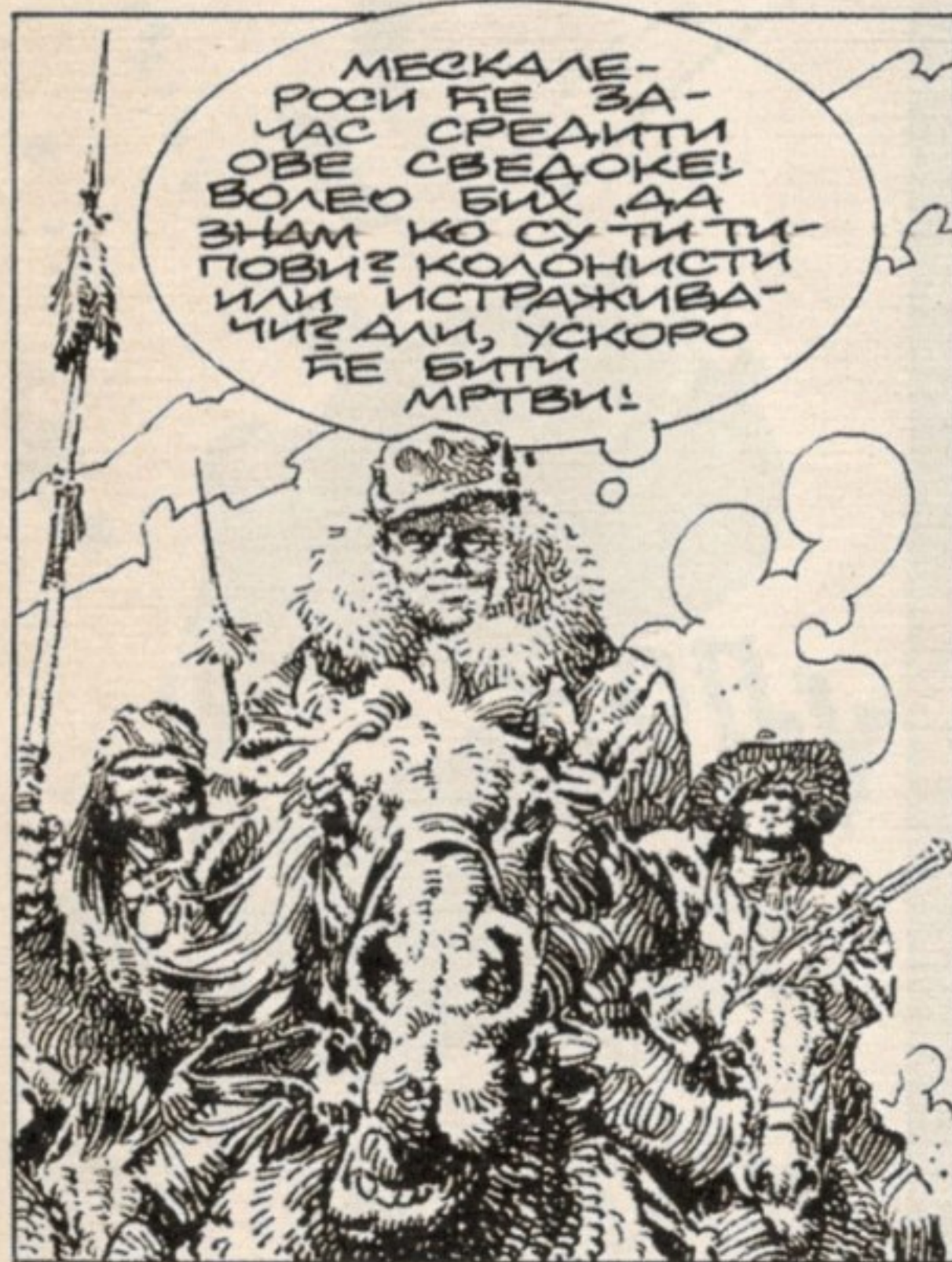

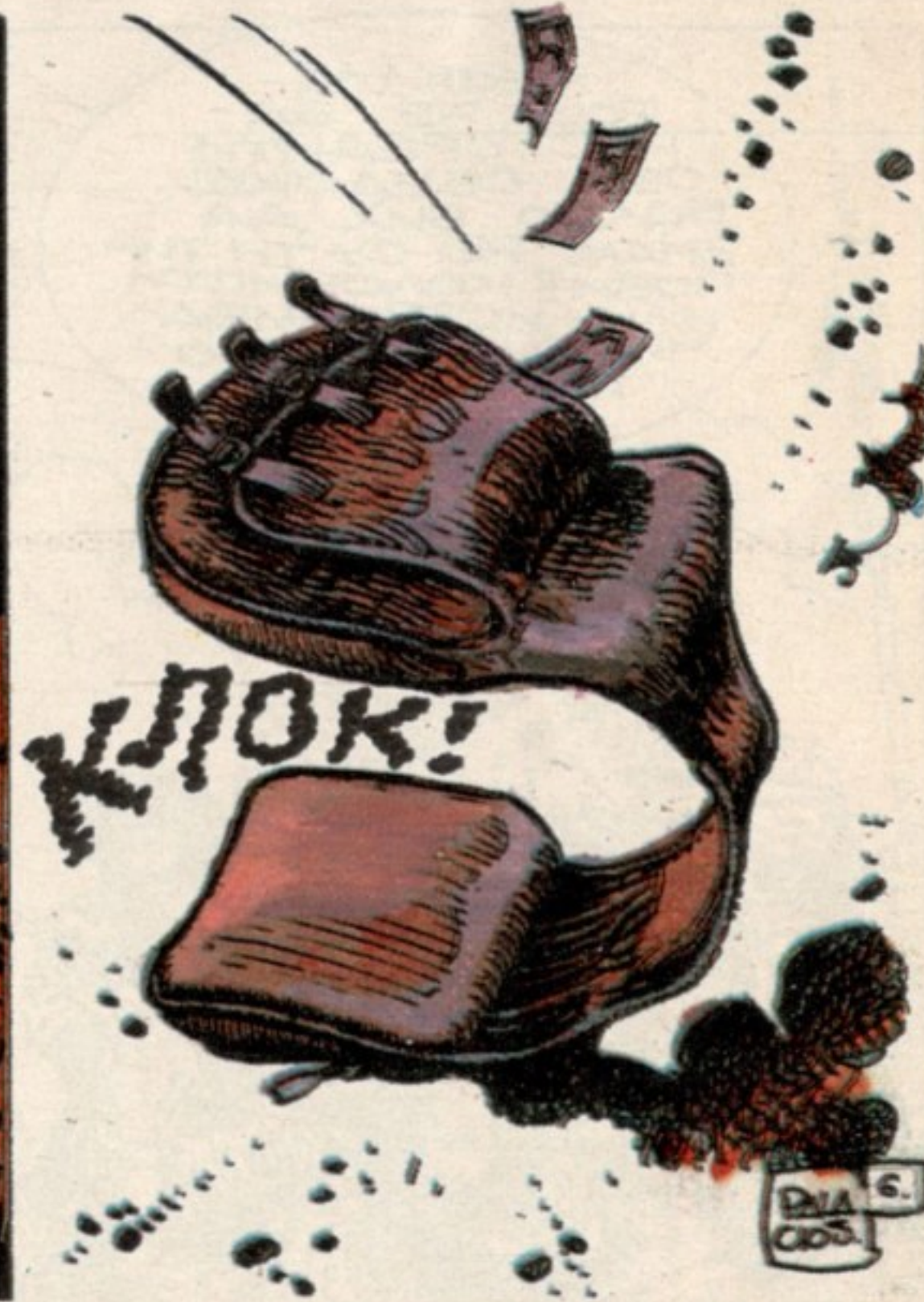
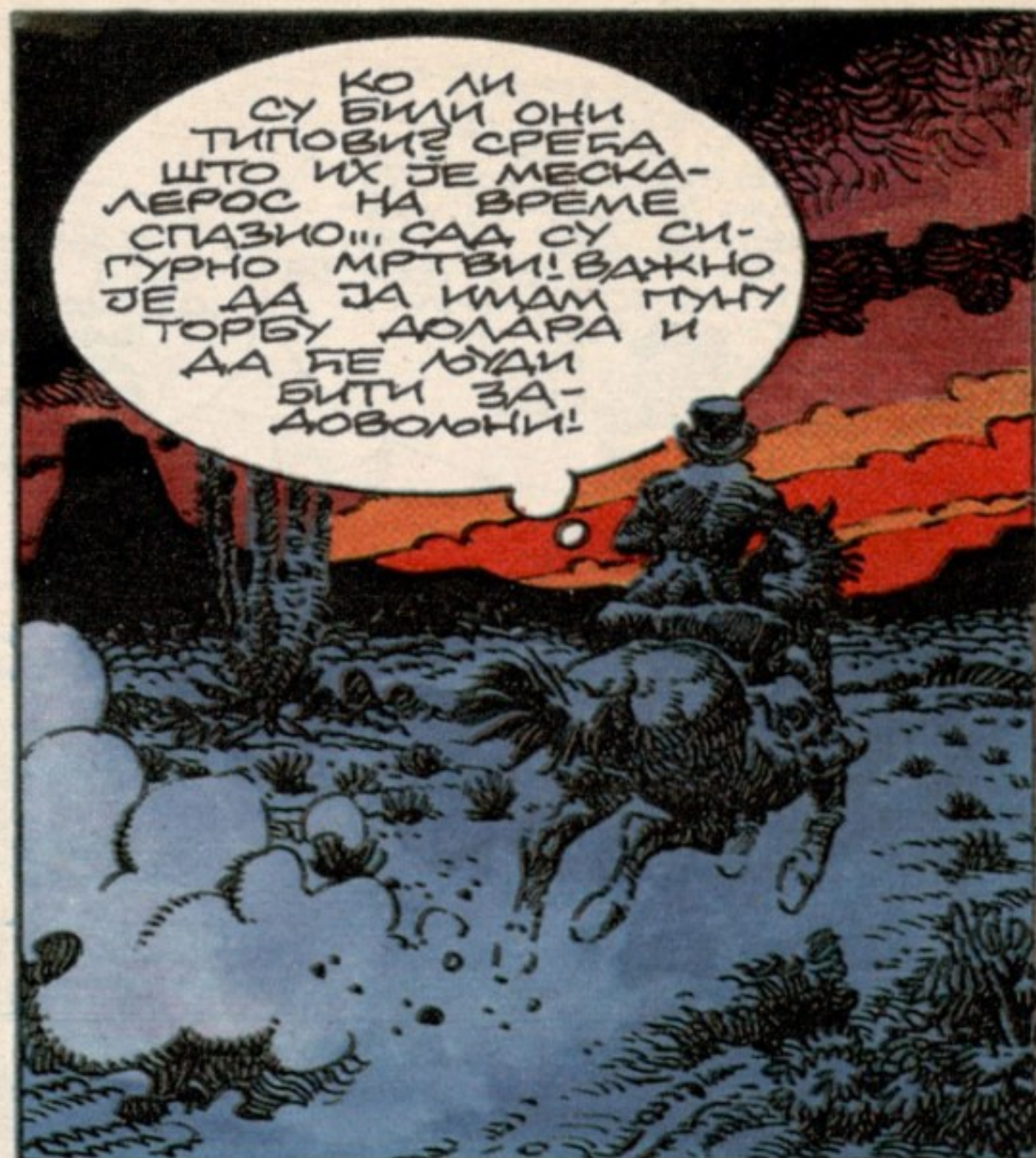
1

ЗНАЧИ,
ТУ СЕ КРИЈУ
ТИ ПАЦОВИ!
ЛУКАВО! ОВДЕ
ИХ НИКО НЕ
БИ ТРА-
ЖИО!

ДА
ИДЕМО МИ
ОДАВДЕ... ЧУО
САМ ДА СУ
КОМАНЧЕРО-
СИ ГОРИ ОД
АПАЧА! КИ-
ДАЈМО!

ПУ-
КОВНИК
ХУА ГЕ СЕ
ОДУШЕВИТИ
КАД МУ УЈУТРО
КАЖЕМО ГДЕ
ЈЕ ЛОГОР КО-
МАНЧЕРО-
СА!

НА-
ДАМ СЕ
ДА СЕ
МЕК
ИЗВУ-
КАО!

НИЈЕ
СЕ РОДИО
АПАЧ КОЈИ
БИ МОГАО
ДА УЗМЕ
ЊЕГОВ
СКАЛП!

НЕКОЛИКО МИЉА ДАЉЕ, НА ВРХУ БРДА,
МЕК КОЈ СЕ ПОСЛЕ ТЕШКЕ БИТКЕ С
МЕСКАЛЕРОСИМА УСПЕО ДА ИЗВУМЕ.
АЛИ, ИНДИЈАНЦИ СУ ГА И ДАЉЕ ПРАТИЛИ...

ЗА
ПЕТАМА
СУ МИ ВЕР-
ТРИ САТА!
ХОБЕ ЛИ
ОДУСТАТИ?

ЈАХАА!

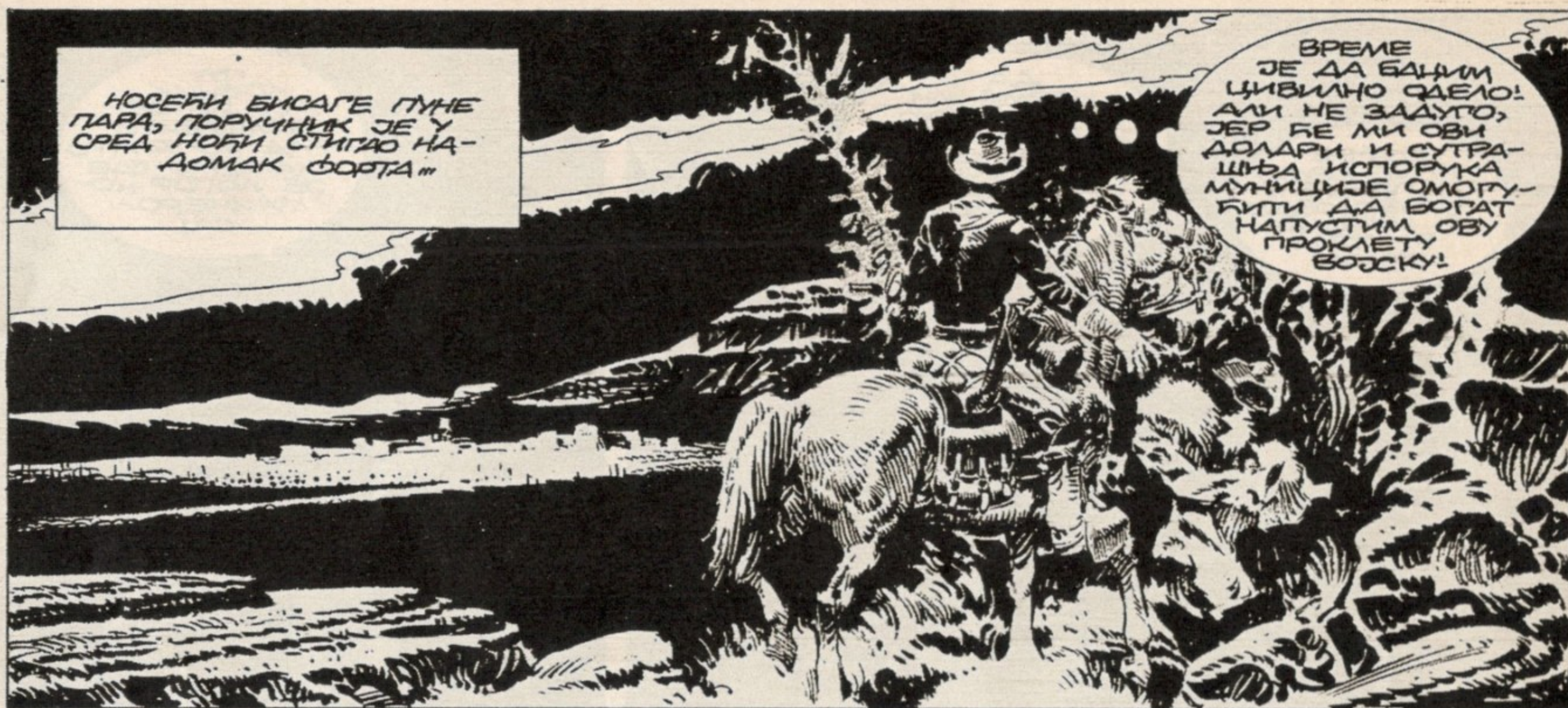
!

БУМ!

ХМ...
НИШТА СЕ ВИ-
ШЕ НЕ МИЧЕ!
СИГУРНО ЈЕ БИО
САМ! ВРЕМЕ ЈЕ
ДА СЕ ВРАТИМ У
ФОРТ! ПОКУШАЈУ
ДА ИЗБЕГНЕМ ЗА-
СЕДЕ КОЈЕ СУ
МЕСКАЛЕРОСИ
ПОСТАВИЛИ!

НОСЕБИ БИСАГЕ ПУНЕ
ПАРА, ПОРУЧНИК ЈЕ У
СРЕД НОЋИ СТИГАО НА-
ДОМАК БОРТА

ВРЕМЕ
ЈЕ ДА БАЏИМ
ЦИВИЛНО ДЕЛО!
АЛИ НЕ ЗАДУГО,
ЈЕР БЕ МИ ОВИ
ДОЛАРИ И СУТРА-
ШЊА ИСПОРУКА
МУНИЦИПЕ ОМОГУ-
ЋИТИ ДА БОГАТ
НАПУСТИМ ОВУ
ПРОКЛЕТУ
ВОЈСКУ!

ОТВО-
РИТЕ КА-
ПИЈУ,
СТИЖЕ
ПОРУ-
ЧНИК!

КРАЈЕМ
НЕДЕЉЕ ДА-
ЂУ ОСТАВКУ
ЈЕР ВЕГ ИМА
ДОСТА СУМЊИ!
ИЗМЕЂУ
ОСТАЛОГ
И ПОРУКА!

ОНАЈ
АПАЧ ЈЕ
НИЈЕ УНИ-
ШТИО!

ПО-
РУЧНИКЕ,
ЈЕСУ ЛИ
СТИГЛА КО-
ЛА С ПЛА-
ТОМ?

НЕ,
ПУКОВНИКЕ!
ЧЕКАО САМ У
ЛАС КРУЗЕСУ ДО
НОЋИ, А ОНДА
САМ ИМ КРЕНУО
У СУСРЕТ!
АЛИ НИСАМ ИХ
СРЕО! КАСНЕ
ДЕСЕТ СА-
ТИ!

ПОСЛАЉУ
ПАТРОЛУ!

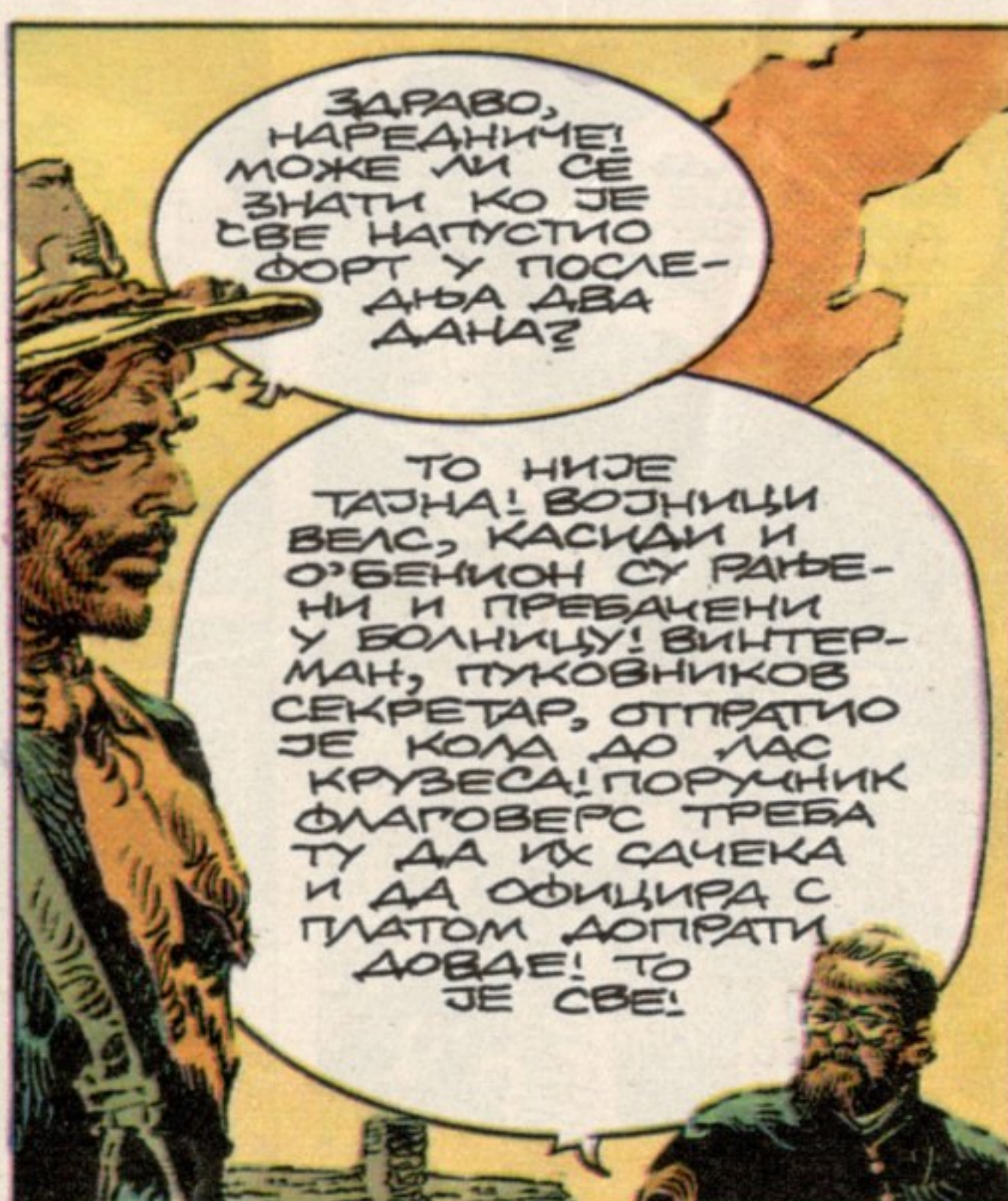
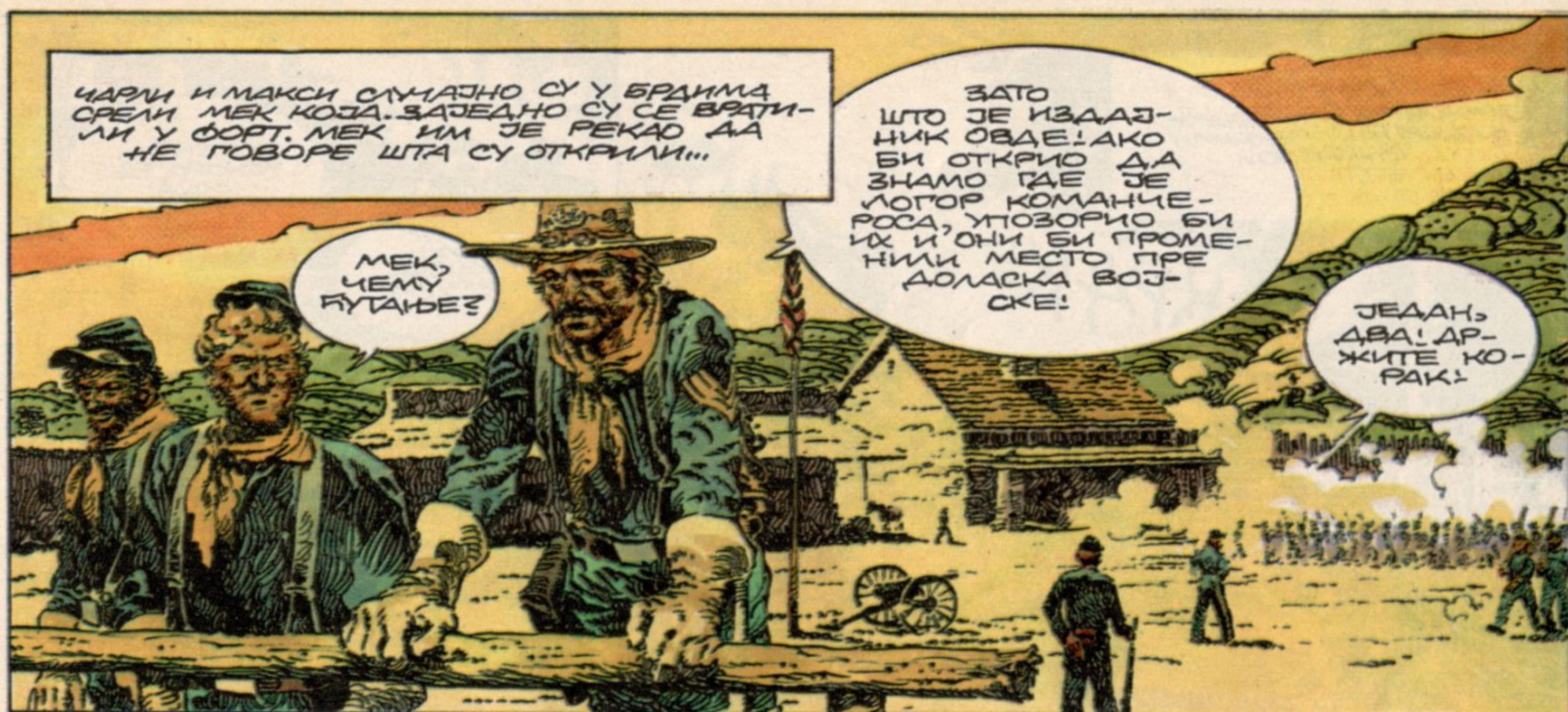
ХВАЛА,
ПОРУЧНИ-
КЕ! СЛО-
БОДНИ
СТЕ!

ХА, ХА!
ПАТРОЛА БЕ
НАБИ КОЛА, АЛИ
НЕ И ЛОВУ! СВИ
БЕ ИЗВЕШНО ВРЕ-
МЕ МОРАТИ У КАН-
ТИНИ ДА КУПЈУ
НА ВЕРЕСИ-
ЈУ!

ОТВОРИ-
ТЕ КА-
ПИЈУ
ЗА ПАТРО-
ЛУ!

8.
РАД
СЛОБ.

НЕ
ЗАТВАРАЈ!
ИЗЛА-
ЗИМО! КО ЈЕ
ВЕЧЕРАС ЈОШ
ИЗАШАО?

ПО-
РУЧНИК
ОЛАНОВЕРС,
ДА ПРЕ-
ГЛЕДА
РОВОВЕ!

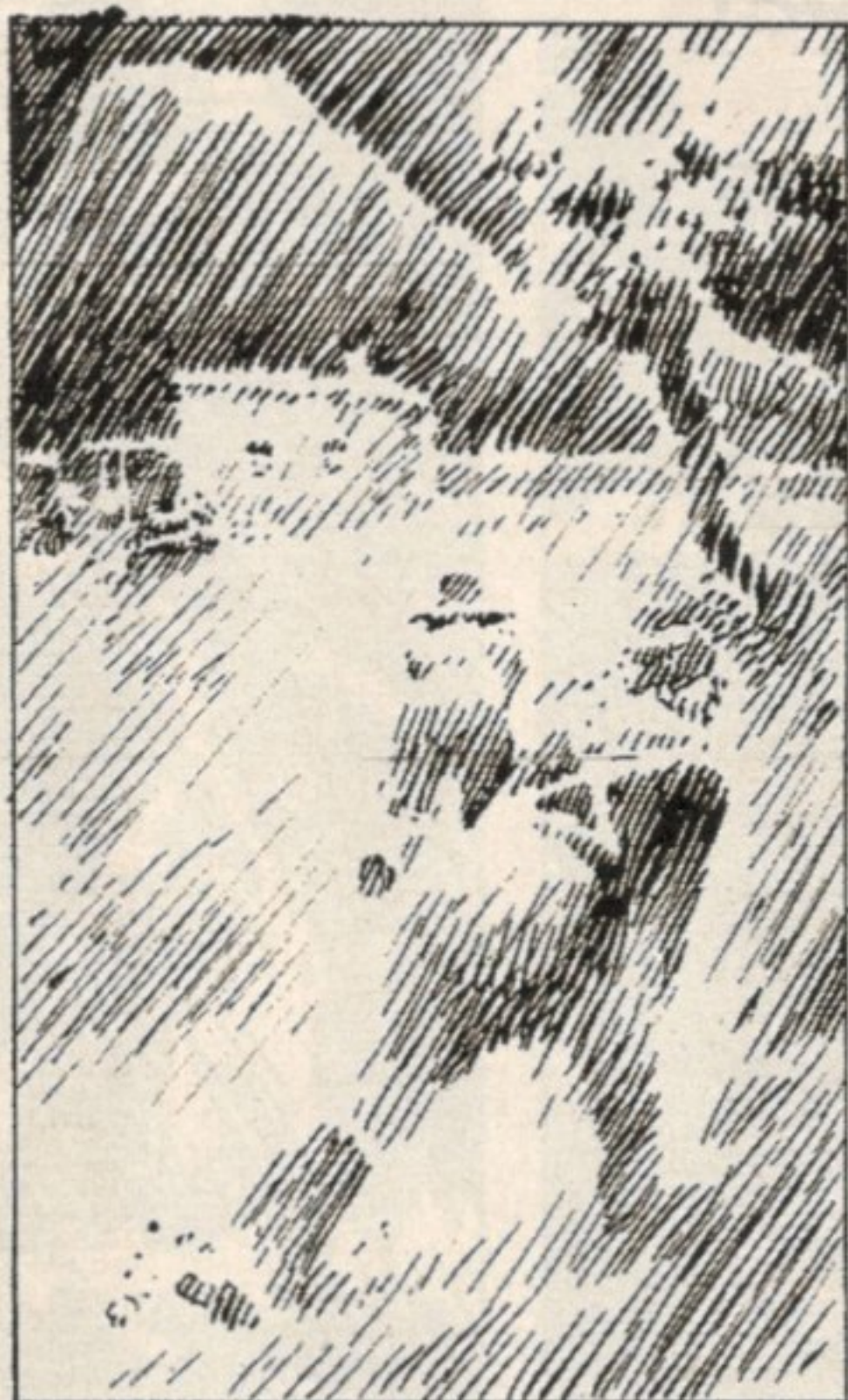
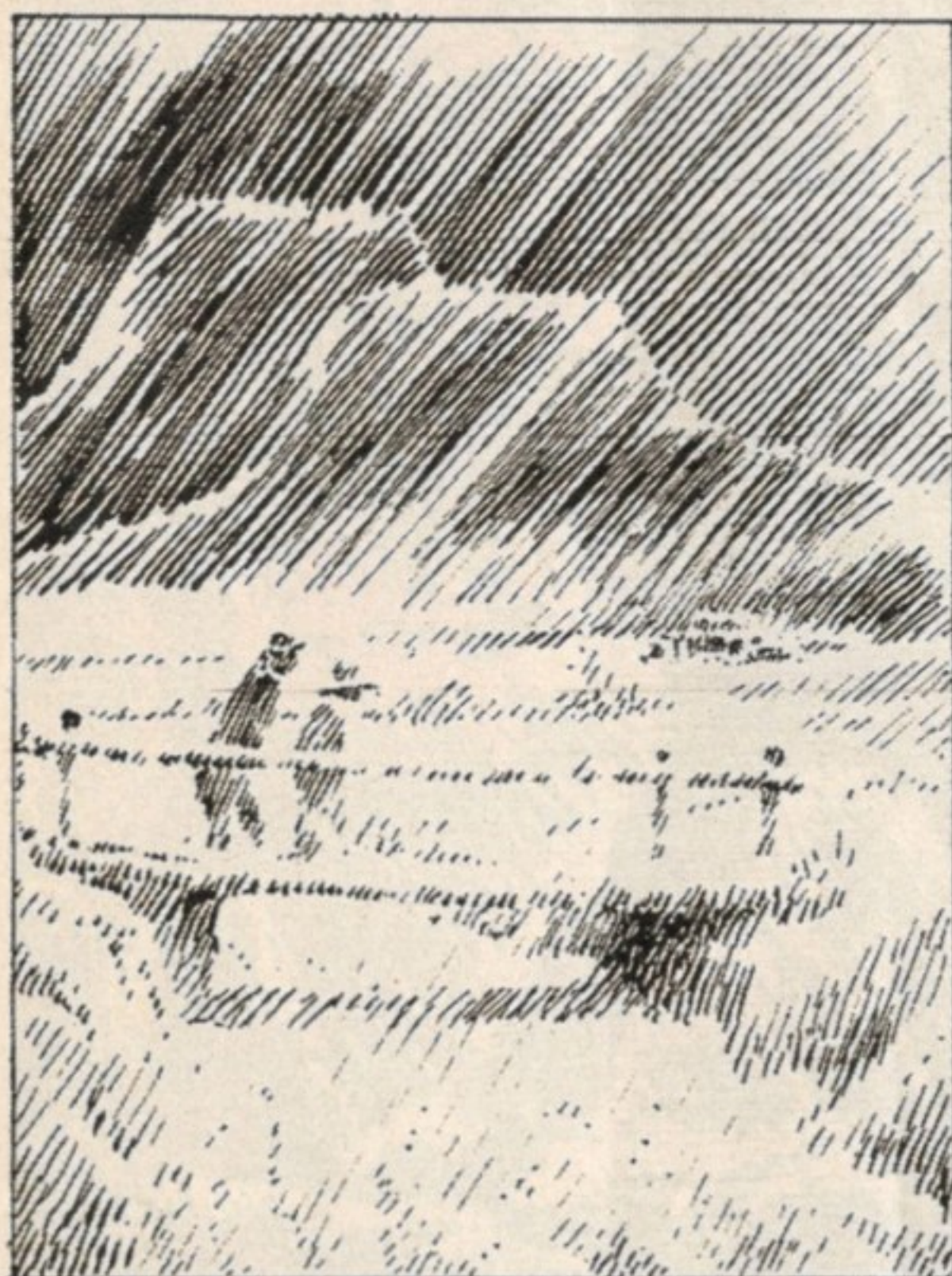

ХВАЛА!
ЗАТВОРИ КА-
ПИЈУ! УБИЈЕ
ТЕ ПРОМА-
ЈА!

ИДАО ДА
САД ГУМ
БАЧВУ! ОВАЈ
ГОЛАМАН
ЈЕ СУ-
МЊИВ!

И ТЕ
КАКО!

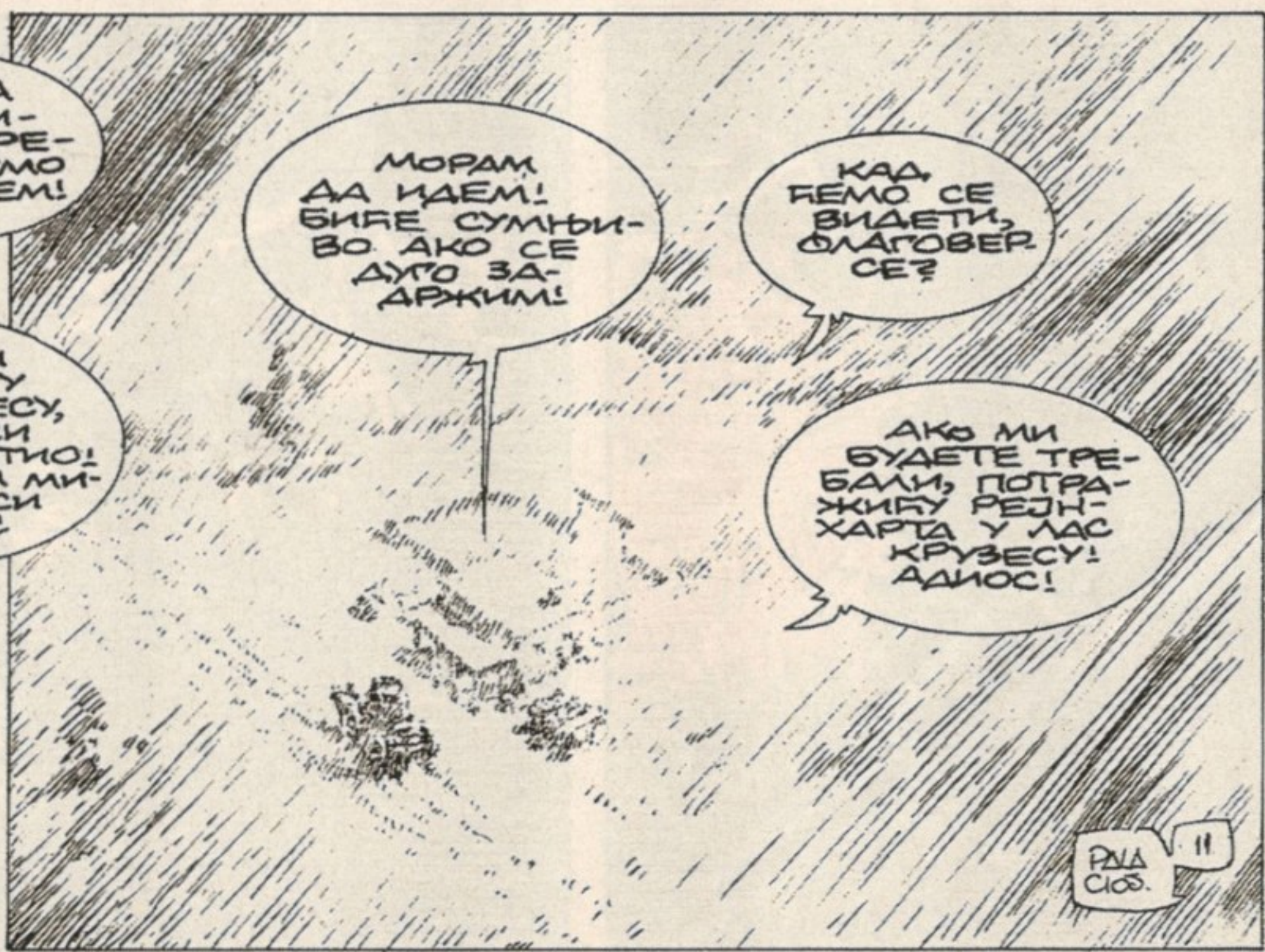
ГОЛАМА-
НЕ, ИСТОВА-
РИ САНДУ-
КЕ ИЗ БА-
ЧВЕ!

РЕЈНХАРТЕ,
РЕЦИ АПАЧИМА
ДА ЈЕ ОВО ПО-
СЛЕДЊА ИСПОРУ-
КА! ПОСТАЛО ЈЕ
СУВИШЕ ОПАСНО, ПО-
ГОВОРОМ ОД КАДА
СУ ДОШЛИ ОНА
ДВА КОНФЕДЕРАЛ-
ЦА! УЖИВАЈУ ПУ-
КОВНИКОВО ПО-
ВЕРЕЊЕ!

ТРЕБА
ИХ УБИ-
ТИ И РЕ-
ШИТИ ОМ
ПРОБЛЕМ!

ИМАО СИ
ПРИЛИКУ У
ЛАС КРУЗЕСУ,
ПА ЈЕ НИСИ
ИСКОРИСТИО!
УВЕК САМ МИ-
СЛИО ДА СИ
КРЕТЕН!

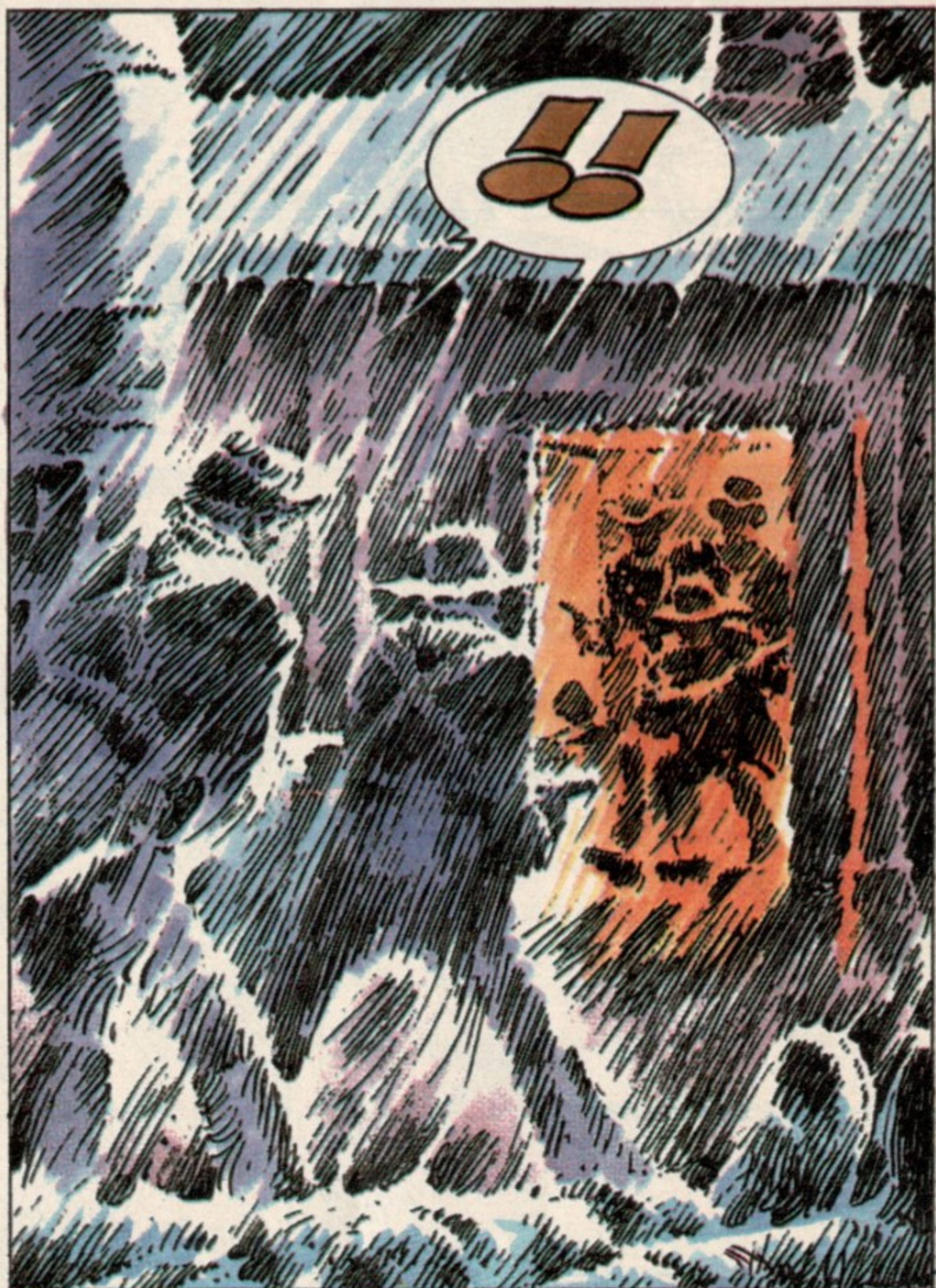
МОРАМ
ДА ИДЕМ!
БИГЕ СУМЊИ-
ВО АКО СЕ
ДУГО ЗА-
ДРЖИМ!

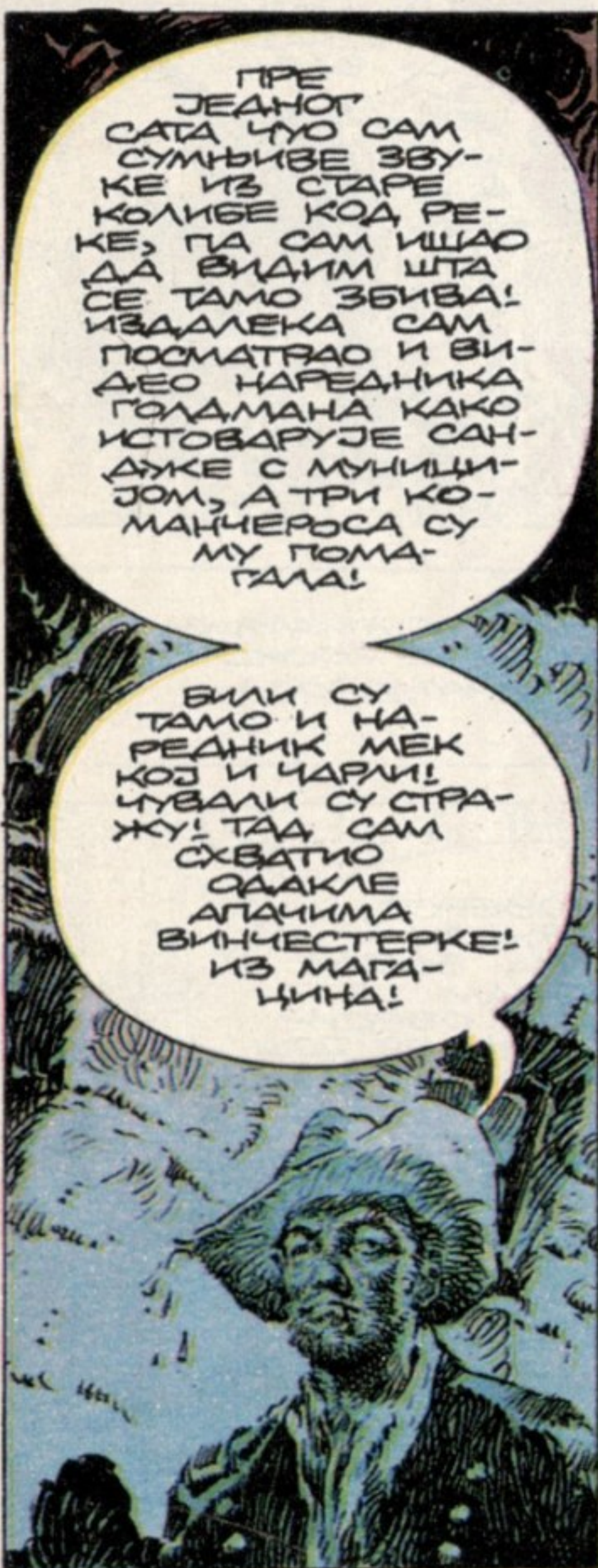
КАД
РЕМО СЕ
ВИДЕТИ,
ОЛАНОВЕР
СЕ?

АКО МИ
БУДЕТЕ ТРЕ-
БАЛИ, ПОТРА-
ЖИЈУ РЕЈН-
ХАРТА У ЛАС
КРУЗЕСУ!
АДИОС!

РАЈА
СЛОС

11

ФЛАГОВЕР-
СЕ, ЗНАО САМ
ДА СИ ИЗДАЈ-
НИК! А САД ВИ-
ДИМ ДА СИ И
ПРЕВЕЈАНИ
ЛАЖОВ!

ПУКОВНИЧЕ,
ДОВОДИМ ВАМ
РЕЈНХАРТА! УХВАЋЕН
ЈЕ КАД ЈЕ ХТЕО ДА
ПРЕЗМЕ ПЕТ САНДУ-
КА МУНИЦИЈЕ КОЈЕ
СУ МУ ДОПРЕМИЛИ
ФЛАГОВЕРС И
НАРЕДНИК
ГОЛДМАН!

ГОЛДМАН И
ЈЕДАН КОМАН-
ЧЕРС СУ УБИЈЕ-
НИ КАД СУ ПУ-
ЦАЛИ НА НАС!
А ЈЕДАН ЈЕ
УСПЕО ДА ПО-
БЕГНЕ... АЛИ ЈЕ
БЕЗ КОЊА, ПА
БЕ ГА ПАТРО-
ЛА ЛАКО
УХВАТИТИ!

ФЛАГОВЕР-
СЕ, КАЖЕШ
ДА СИ ИЗ ДА-
ЉИНЕ МОТРИО
НА КОЛИБУ! КА-
КО ОБЈАШЊА-
ВАШ ТО ШТО ЈА
ИМАМ ТВОЈУ
ЕПОЛЕТУ С
УНИФОРМЕ?

ФЛАГОВЕР-
СЕ, ЈЕ ЛИ ТО
ИСТИНА? НЕ МО-
ГУ ДА ВЕРУЈЕМ
ДА ЈЕДАН ПОРУ-
ЧНИК АМЕРИЧКЕ
ВОЈСКЕ СНАБЕ-
ВА АПАЧЕ ОРУЖ-
ЈЕМ! ПСЕТО
ЈЕДНО, ОДГО-
ВОРИ!

ПА...
ОВАЈ...
ПУКОВНИЧЕ...
УВЕРАВАМ
ВАС...

ПУ-
КОВНИЧЕ,
СИГУРАН САМ
ДА БИСМО,
АКО ИЗВРШИМО
ПРЕТРЕС ФЛАГО-
ВЕРСОВИХ СТВАРИ,
НАШЛИ ДЕО ПА-
РА КОЈЕ ЈЕ НО-
СИО ОФИЦИР ЗА
ПАТЕ! А НЕ БИ
МЕ ЗАЊАМИЛО И
ДА ЈЕ ФЛАГОВЕР-
СОВ РУКОПИС
НА ПОРУЦИ
АПАЧИМА!

МЕК КОЈ ЈЕ ЗАТИМ ПУКОВНИКУ ИСПРИЧАО О МИНУЛИМ ДО-
ГАЂАЈИМА: МАСАКР НАД ОФИЦИРОМ КОЈИ ЈЕ НОСИО ПАТЕ,
КРАЂА ПАРА, ОТКРИЋЕ ЛОГОРА КОМАНЧЕРОСА...

КАПЕТА-
НЕ ХАРТИ-
НЕ, УХАПСИ-
ТЕ ПОРУ-
ЧНИКА!

ФЛАГОВЕРСЕ,
УХАПШЕН СИ И
ИДЕШ НА ВОЈНИ
СУД! НАДАМ СЕ
ДА БЕ ТЕ ОБЕСИ-
ТИ ИЛИ, ШТО ЈЕ ЈОШ
ГОРЕ, ПОСЛАТИ НА
ДОЖИВОТНУ РОБИ-
ЈУ У ВОЈНИ ЛОГОР
У ФРЕНСИСВИ-
ЛУ!

СУТРАДАН
УЈУТРО...

КАПЕТАНЕ
ХАРТИНЕ,
С ЧАРЛИЈЕМ И
МАКСИЈЕМ И ДВЕ
ЧЕТЕ ОПОКОЛИТЕ
ЛОГОР КОМАНЧЕ-
РОСА И СВЕ ИХ
ПОХВАТАЈТЕ ИЛИ
ИХ УБИЈТЕ, ДА НАМ
ПОСЛЕ НЕ ПОБЕГЛИ!
НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА
ПОСТАВИТЕ ЗАСЕДУ
У ПРОЛАЗУ КОЈО-
ТА И КАРБОНУ
УЗДАХА!

БИО СИ
У ПРАВУ,
МЕК! КОД ФЛА-
ГОВЕРСА СМО
НАШЛИ ПАРЕ,
А И РУКОПИС
С ПОРУКЕ
ЈЕ ЊЕГОВ!

ШТО СЕ
ТИЧЕ
РЕЈНХАРТА,
БИМЕ ИСПОРУ-
ЧЕН ШЕРИФУ У
ТОМЕСТОНУ! ТАМО
ЗАКОН НЕ ОПРА-
ШТА КОМАНЧЕРО-
СИМА И ЊЕГО-
ВИМ ПОМАГАЧИ-
МА, ПА ЋЕ СИ-
ГУРНО БИТИ
ОБЕШЕН!

МЕК
КОЈЕ, ОД-
ЛИЧНО СИ
ОБАВИО ПО-
САО! ЧЕСТИ-
ТАМ!

ПУКОВ-
НИЧЕ, КАД
ЋЕМО БИТИ
ОСЛОБОЂЕНИ
ОВЕ УНИ-
ФОРМЕ?

СА
ВОЈСКОМ НЕ-
МА ШАЛЕ, ПОГО-
ТОВО НЕ С ЧИНО-
ВИМА! А ШТО СЕ
ТИЧЕ ТВОГ ИЗДА-
СКА ИЗ ВОЈСКЕ,
САМЕКАДЕШ ДО
ИСТЕКА УГОВОРА!
ТО ЈЕСТ, ЗА ТРИ
ГОДИНЕ!

ЗАР СИ
ЗАИСТА МИСЛИО,
НАРЕДНИЧЕ МЕК
КОЈ, ДА ЋЕ ВОЈСКА
ДА СЕ ЛИШИ УЛУ-
ГА ТАКВОГ ЧОВЕКА
КАО ШТО СИ ТИ?
НЕ ЗАБОРАВИ
ДА СИ ТИ
ТРАГАЧ!

КРАЈ

Једне вечери августа 1997. Антонио Тони Мендес и његова жена Џона затекли су, вративши се кући на малу фарму у Мериленду, писмо. „Од кога је?“, питала је Џона. „Од директора CIA, просто невероватно!“, одговорио је Тони. „Поводом педесетогодишњице постојања CIA доделиће ми орден!“

Мендес је водио привидан живот пензионисаног високог чиновника који је под старе дане постао познати сликар. Нико од његових суседа није ни слутио да се он двадесет пет година бавио шпијунажом на највишем нивоу. А сада ће то, поводом свечаности, први пут бити и објављено у свим америчким новинама!

Мендес се, размишљајући о ордену, сетио једне од најопаснијих шпијунских операција која му је била поверена и у којој је ставио живот на коцку да

би спасао шесторо својих земляка. Било је то за време кризе талача у Техерану 1979. и 1980. године.

Иранци нису знали

Присталице врховног верског и државног поглавара Ирана чувеног Ајатолаха Хомеинија заузеле су новембра 1979. амбасаду Сједињених Америчких Држава у Техерану у којој се налазило више од шездесет Американаца, углавном особља амбасаде. Од Џимија Картера, тадашњег председника САД Хомеини је тражио да, ако жели ослобађање талача, изручи Ирану шаха Пахлавија да му се суди.

Џими Картер је одбио да изручи иранског шаха који се у Америци лечио и тако је до-

шло до такозване кризе талача која је прилично потрајала. Али, шест америчких држављана на време је побегло из конзуларног одељења амбасаде и нашло уточиште у канадској амбасади. Иранци то нису знали.

Крајем децембра 1979. године Норб Гарет, шеф CIA одељења за Иран, позвао је Тонија Мендеса на хитан састанак. „Ситуација постаје опасна“, рекао му је. „Новинари могу да се дочепају приче о шесторо канадских гостију у Техерану и, ако неко то случајно објави, страдаће и наши држављани и њихови канадски домаћини. Нешто треба хитно предузети!“

Тони Мендес је био мајстор CIA за шминку и прерушавање. Године 1965. док је као

Американци скривени у вили Канађана Џона и Зене Ширердаун у отменом предграђу Техерана били су: конзуларни чиновник педесетчетворогодишњи Роберт Андрес, конзуларни чиновник, двадесетдеветогодишњи Марк Лидек са женом Кором и аташе за пољопривреду тридесетједногодишњи Хенри Ли Шац. У резиденцији канадског амбасадора Кена Тејлора у истом предграђу крили су се тридесетпетогодишњи амерички конзул Џозеф Стафорд и његова жена Кетлин.

Постојало је неколико планова за спасавање ових људи, али се Мендесу ниједан није допадао. Онда се сетио Џона Чемберса, холивудског генија за шминку и маске који је ра-

БЕКСТВО С ЛАЖНИМ

**ШПИЈУНСКА
МИСИЈА У
ТЕХЕРАНУ**

Постојало је неколико планова за спасавање шесторо Американаца за време кризе талача у Ирану 1980. године, али се Антонију Мендесу, задуженом за ову акцију, ниједан није допадао. Онда се сетио Џима Чемберса, холивудског генија за шминку и маске који је радио на филму „Планета мајмуна“

млади дизајнер и сликар у Денверу једва издржавао породицу, јавио се на један оглас у новинама и, после извесног времена, нашао се у бази CIA у Азији где му је дужност била да осавремени лабораторију за прерушавања. Техничари за прављење маски радили су, по његовим нацртима и надзором, савршене лажне носеве, уши, чак и цела лица за официре CIA који би били послати на неки тајни задатак.

Шпијуне пред стрељачки вод!

Чим је шах побегао из Ирана почетком 1979, Мендес је одлетео у Техеран да спасава агента CIA чије је радно име било Раптор. Ухваћене стране шпијуне иранске власти су без суђења стрељале. Мендес је Раптора маскирао да би личио на фотографију у лажном пасошу и отпратио га до техранског аеродрома Мехрабада одакле је одлетео у САД.

Сада је CIA тражила да Мендес врати у земљу шест бегунаца скривених код Канађана. Тај посао није био лак јер ти људи нису били обучени шпијунски навикли на бекства, глуму, лажне пасоше и испитивања. И најбезначајнија ситница у понашању могла је да их ода и упропасти акцију, а њих одведе пред стрељачки вод.

дио на филму „Планета мајмуна“ и својевремено показивао Мендесу разне технике прерушавања.

Лажни филм лажне компаније

Телефонирао је Чемберсу и питао га колико особа обично иде на тражење локације за снимање филма. Чемберс је рекао око шест и именовао их: шеф за локацију, дизајнер сцене, сценариста, шеф за транспорт, главни сниматељ и шеф за освету. Тај број је Мендесу савршено одговарао.

Он је наравио план да CIA оснује лажну филмску компанију у којој ће радити и шест канадских држављана, то јест, шест Американаца које треба пребацити у САД под маском филмских радника и с лажним канадским пасошима.

Да би операција, за сваки случај, деловала што убедљивије, Мендес је у Холивуду закупио низ канцеларија од компаније „Колумбија пикчерс“ и непостојећем филму за чије се снимање тражи локација у Ирану дао назив „Арго“. Компанија која га снима зваће се „Студио шест“.

На дан 16. јануара 1980. године познати часописи „Варајати“ и „Холивуд рипортер“ објавили су преко целе стране рекламе за филм „Арго“ чије

ПОДВАТНИК
ЗАБАВНИК

ће снимање почети у марту. Када се Мендес састао у Вашингтону са шефовима CIA, по ексклузивним ресторанима на Беверли хилсу увелико се причало о веома скупом подухвату „Студија шест”.

Пошто су шефови CIA прихватили Мендесов план, и канадски председник владе Џо Кларк одобрио је издавање пасоша на шест лажних имена. Техничари CIA направили су шест лажних иранских улазних виза, а Канадска краљевска полиција издала је шест возачких дозвола на та иста имена.

Набављене су и разне ситнице из Канаде које ће филмској екипи бити у цеповима и торбама: шибице, цигарете, папирне марамике, картице разних клубова и слично. CIA је направила службене посетнице „Студија шест”, сценарио филма „Арго” и уверљиве радне биографије шефова ове лажне филмске компаније.

Унакрсно испитивање

Увече 24. јануара 1980. Тони Мендес је, као члан филмске екипе из Европе заједно са сво-

но. Они који нису прошли ову проверу, имали су још неколико сати да се припреме за ново испитивање.

У недељу увече Мендес је порадио на њиховом физичком изгледу. Плаву косу Марка Лицека обојио је у тамну, Кетлин Стенфорд променио је фризуру и дао јој наочаре с дебелим оквирима. Боб Андерс, чије је лице било добро познато у Техерану, добио је проседу косу, другачији нос и одело кицоша са све златним ланцем и медаљоном око врата.

Мртви од страха

Мендес је стигао на аеродром нешто после три сата по подне. Авион компаније „Свисер” којим ће прерушени Американци путовати управо је слетео. Мендес је дао знак бегунцима чија су кола била паркирана мало даље. Они су изишли из аутомобила и пошли према улазу у зграду аеродрома носећи торбе пуне одеће и ситница канадске израде. Мендес и Ед ишли су иза групе проверавајући да ли их неко прати или надгледа.

Новембар 1979: ирисџалице Ајатолоаха Хомеинија ујале су у америчку амбасаду у Техерану и заробиле више од 60 Американаца. На слици неке од њихових везаних очију приказују новинарима и публици

Уметник Џон Чемберс (лево) добио је награду за рад у филму „Планета мајмуна”. Он је помогао Мендесу да направи беспрекоран план за операцију спасавања

Априла 1980. председник САД Џими Картер позвао је Мендеса у Бели кућу да би му лично захвалио на херојским услугама за време иранске кризе њиховог

ИСПРАВАМА

јим помоћником Едом, у ствари официром CIA који је изигравао продуцента филма „Арго”, авионом отпутовао у Техеран. Дан пре тога добио је телеграм: „Председник САД одобрава вашу мисију и жели вам срећу.”

На техранском аеродрому чекао их је службеник канадске амбасаде и одвезао у мирно, елегантно предграђе Шемиран где су се састали са шефстором Американаца. Мендес им је поделио лажна документа и рекао: „Ако неко телефонира „Студију шест” и тражи било кога од вас, биће му речено да се налазите на тражењу локације за снимање филма „Арго”.

Шесторо Американаца имало је на располагању два дана за учење напамет својих лажних података из лажних радних биографија. У недељу им је дошао, одевен у униформу Иранске гарде, секретар канадског амбасадора Родер Луси и свакога од њих, насамо, подвргао унакрсном испитивању понашајући се грубо да би личио на стварног члана Иранске гарде на аеродрому.

Пљштала су питања: „Ко вам је издао визе?”, „Име мајке?”, „Дан очевог рођења?” и, за сваки случај, погрде као: „Империјалистичка шпијунчино!”, „Лажове један!”, и слич-

Американцима који су глумили чланове канадске филмске екипе није било лако на души. Кора Лицека била је убеђена да сви на аеродрому пиље баш у њу. Кетлин Стафорд се, као и остали, трудила да изгледа природно мада се нехотице обазирала премирући од страха. Андерс је, изигравајући надменог филмадију, свој кишни мантил немарно пребацио преко рамена.

Мендес је видео како Хенри Ли Шац пролази царинску контролу и нестаје у пролазу који води до најопаснијег места — контроле пасоша. Даље није могао да га прати погледом.

Не личите на себе!

Шац је извадио пасош и ставио га на шалтер. Службеник у униформи Иранске гарде га је узео, отворио, гледао неколико секунди и питао: „Да ли је ово ваша слика?” Шацу су се одсекле ноге. „Да... наравно...”, промуцао је. Службеник је с пасошем нестао иза неких врата. После извесног времена поново се појавио машући пасошем. „Не личите много на себе на овој слици”, рекао је и пропустио га.

Када су остали дошли на ред, службеник је пио чај. Кетлин Стафорд је зајмурила од страха док је он нашироко испитивао иранску породицу у

Назад на слободу: (слева наредно) Роберт Андерс, Кетлин и Џозеф Стафорд, Кора и Марк Лицека и Хенри Ли Шац

Антонио Мендес (лево) добија одликовање од директора CIA Џорџа Тенета на њиховој свечаности

реду испред ње. И, пошто је по свој прилици исцрпео време и снагу с њима, аутоматски је ударао печате на лажне пасоше службеника америчке амбасаде. Мендес и Ед ушли су у чекаоницу за полетање после свих њих.

Чекали су прилично дуго пре него што се огласио звучник: „Лет компаније „Свисер” казни из техничких разлога”. „Да то није нека замка”, питао се

Мендес. Када је у чекаоницу ушао млади члан Иранске гарде наоружан до зуба, Мендес је тихо рекао Еду: „Надам се да траже шверцере злата, а не нас. Убрзо затим чуло се: „Нека се путници за лет 363 „Свисер” припреме за укрцавање.

Када је авион у који су ушли најзад напустио ирански ваздушни простор, Тони Мендес се окренуо и насмешио дипломатама подигаваши палац у знак тријумфа.

На тајној свечаности маја 1980. године Антонију Мендесу додељено је одликовање CIA Звезда обавештајне службе за спасавање. У CIA је радио још једанаест година, увек на опасним задацима. Када се пензионисао, остварио је свој сан из младости — постао је веома тражени сликар ■

Б. Д.

РЕКОРД ЗА ПАМЋЕЊЕ

паклао

је освојио

„Луди Француз“, без обзира на неверицу готово свих, уписао се у „Гинисову књигу рекорда“ за 1998. годину подвигом који тешко да ће ико превазићи.

Деветнаести јул 1997. године. Долина смрти, један од најнеприступачнијих предела на Земљи. Температура ваздуха изнад педесет степени Целзијуса, температура тла – невероватна деведесет три степена исте скале.

У том калифорнијском паклу један човек спрема се за подухват из снова. Ролан Сомогивари одлучио је да постигне рекорд за памћење и да по најтоплијем дану претрчи сто седамдесет километара.

Зашто не још луђи подухват?

За овај подухват Ролан Сомогивари припремао се пуних осам година. На зами-

сао да освоји земаљски паклао дошао је још 1989. године када се, претчавши за шест дана раздаљину од шест стотина километара, између Лас Вегаса и Феникса, уписао у „Гинисову књигу рекорда“.

На повратку у родну Француску један пријатељ га је питао „Зашто не још смелији подухват?“. Долину смрти нико није прешао за мање од пет дана.

Обузет том сулудом мишљу, Сомогивари је знао да жив неће остати ако се не ухвати укоштац с калифорнијском пустињом. Ако жели да је освоји, мора да трчи без прекида и да је пређе у што краћем временском року. Да ли тако нешто може да издржи?

У два наврата Ролан је од освајања Долине смрти одустао у последњем тренутку. Када је схватио да треба да се усредсреди само на једно, дао је отказ у продавници у којој је био запослен и посветио се напорним припремама.

Код стручњака за исхрану најпре се распитао шта би било најбоље да једе како би тело издржало такав напор. Сви су били сложни у јендом: на тако високој температури неће издржати да трчи дуже од пет сати.

Али, никаква убеђивања ни савети лекара нису више могли да одврате Ролана од неиздрживе жеље да победи Долину смрти. Уосталом, људе из „Гиниса“ већ је оба-

вестио када ће трчати. И, реченог дана Ролан Сомогивари, са четворочланом екипом, стигао је у Калифорнију. Андре и Жан Клод, Роланова два брата, пратиће га на бициклима, лекар и тренер колима.

Све је било испланирано. Ролан би требало да трчи између пет и девет километара на сат, у зависности од подлоге и температуре. На сваких петнаест минута само ће успорити да би нешто попио или прогутао мало течне хране, а на сваких сат времена застаће на час, тек да промени мајицу или патике.

Без обзира на све, трчати даље!

Паклена трка почела је у пет после подне. Ренцери

Оно о чему је могло
само да се сања,
Ролан Сомогивари
је остварио.
По најтоплијем дану,
на температури која
је прелазила педесет
степени Целзијуса,
претрчао је
Долину смрти.
Сто седамдесет
километара за
двадесет осам сати!
Непрекидно!

Предео, као са
Месеца, Сомогивари је савладао
често несвестан онога што се око њега
дешавало. Једина срећна
околност на том
„путу смрти“
била је
што није имао
невољу
са знојењем.
Како би која кап
зноја избила
на телу,
од паклене
температуре
одмах
би се
осушила.

који раде у тој об-
ласти били су си-
гурни да ће се „лу-
ди Француз“ сру-
шити од напора по-
сле само три сата.

А пред Роланом
се протезала стаза
од сто седамдесет
километара, на којој
су била и места као
Бед Вотер, најнижа
тачка Долине смрти,
на 85 метара испод
нивоа мора.

— Месецима, да не
кажем годинама при-
премао сам се за па-
као — касније је при-
чао Ролан Сомогива-
ри — али оно са чим
сам морао да се изборим ни-
сам могао ни да замислим.

После седам сати трчања
и шездесет пређених кило-
метара спустила се ноћ, не-
што мало и температура.
Ипак, на 45°C, ослушкујући
којоте који су претеће зави-
јали са свих страна, Ролан је
почео да се губи. Више није
знао где се налази, пред
очима му је блештало, као
да му је неко фотоапаратом
с блицем непрекидно шкљо-
цао у лице.

Када се око два ујутру на
кратко зауставио да проме-
ни патике, видео је да је оста-
о без нокта на ножном
палцу. Није било времена

Свих двадесет осам сати,
дуж сто седамдесет километара,
Ролану су моралну подршку пружала два
брата пратећи га на бициклима.

Свих погуб-
них споља-
шњих утицаја.

за
јадиковке, није смео да се
обазире на болове, морао је
даље.

А пред њим је била најна-
порнија деоница. Наредних
шездесет километара тре-
бало је са нивоа од 85 мета-
ра испод мора да се успење
на 1500 метара изнад најни-
же тачке. Истицао је четр-
наести сат трчања, на тем-
ператури која није била ма-
ња од 45° Целзијуса.

— Од тренутка кад сам
кренуо са старта, нисам про-
говорио ни једну једину реч —
наставља Сомогивари. — Ни-
сам жело непотребно да тро-
шим снагу. Све ми се чинило
као да се налазим у некој ваз-
душној капсули, заштићен од

Изможден, али — срећан

Пред зору се чинило да
ће цео подухват пропасти
јер је аутомобил, у коме су
се налазили сви напици и
храна, изненада стао. То је
значило да је Ролан читав
сат морао да остане без ка-
пи течности. У пратњи бра-
ће ипак је наставио да трчи
док лекар и тренер нису
оспособили кола.

— Имао сам кризу, и то
озбиљну. Глава као да ми је
отказала, али ноге су саме
настављале даље. Са сва-
ким новим кораком чинило
ми се да ударам у зид.

А крај се још није нази-
рао. Требало је да прође

крај пролаза Страбери,
кроз подручје тако дивље
да туда и кола једва могу да
се пробијају. Температура је
прелазила педесет пет сте-
пени Целзијуса.

И поред свих напора и не-
воља, Ролан је за двадесет
осам сати претрчао сто се-
дамдесет километара. На
крају, потпуно изможден,
изгубивши забрињавајућу
количину течности, са попу-
цалим крвним судовима, Ро-
лан Сомогивари успео је да
освоји земаљски пакао. Ма-
да више мртав него жив, ка-
ко је касније рекао, био је
пресрећан.

— О овом подухвату са-
њао сам осам година. Пре-
трчао сам Долину смрти и,
без обзира на све њене зам-
ке, победио сам је ■

В. С.

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

Американци – туристи ванземаљци

Ево шта, према писању дневних новина „USA Today”, о америчким туристима мисле туристички радници ове земље:

„Наши суграђани су дубоко уверени да њихов језик у иностранству сви знају и да их сви разумеју, било како да говоре. Тешко се прилагођавају, не цене обичаје земље коју посећују, често су осии и прилично неучтиви. Мисле да је крстарење по Медитерану исто што и возња по Мисисипију. А за њихов „супердолар” желе да купе све што виде и верују да је то могуће.”■

Дуван и жвака – иза решетака

У америчким државама Тексас, Џорџија, Индијана и Небраска већ је прихваћена потпуна или делимична забрана пушења у затворима, а ускоро ће, најверовантије, ова одлука да се прошири и на остале државе. Забрана не важи само за затворенике, већ и за њихове чуваре.

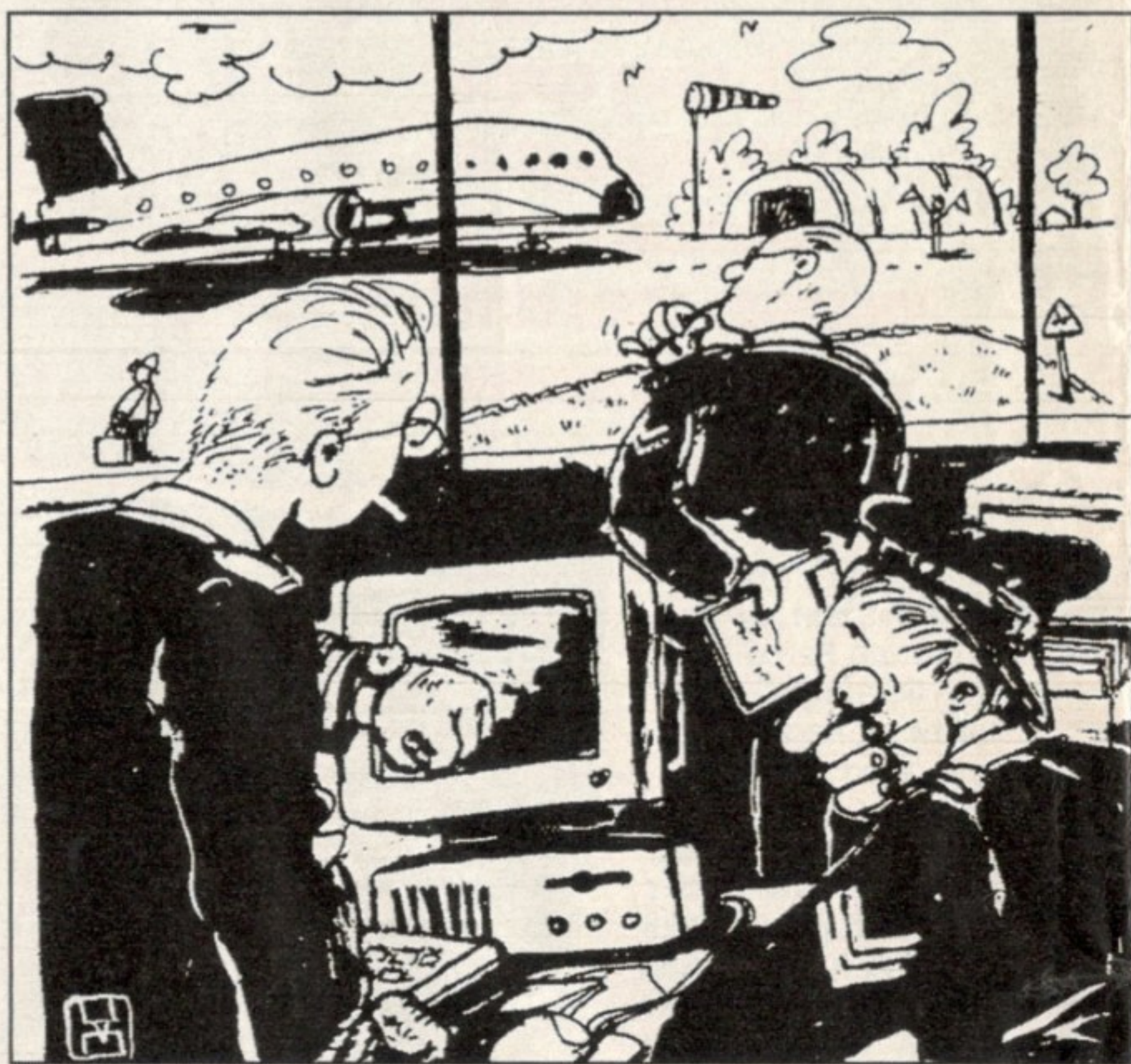
Многи се не слажу с овом одлуком, поготово што је из затвора већ прогнана жвакаћа гума (коју су појединци користили за блокирање брва). Највише су забринути чувари јер се боје беса својих штићеника. „Шта им руго преостаје него да грицкају нокте!” – кажу они■

четрдесет два

Компјутерска куга 2000.

По свему судећи, 31. децембра 1999. године четрдесетак компјутера којима се служе контролори лета у Сједињеним Америчким Државама могло би да престане да ради што би изазвало општи хаос у ваздушном саобраћају Северне Америке. За све ове рачунаре авиони би слетали 99 година пре него што су и кренули на пут!

Прогамирани тако да не разликују 1900. од 2000. године – обе се завршавају са две нуле – модели IBM компјутера „3083” мораће да буде замењени – уз трошак од 200 милиона долара! – или да се „преуреде”, што је готово немогуће. То су у стању да ураде само два већ пензионисана стручњака из IBM-а, а посла има за бар десетак. У сваком случају, читава војска програмера већ се бацила на посао јер администрација свих авионских компанија САД, користи иначе око 250 различитих компјутерских система с овом истом маном■

Кад је фешта, нађе се места

Ево како је изгледао воз којим су се после великих верских свечаности у граду Бисва Лтема, у Бангладешу, својим кућама враћале хиљаде и хиљаде верника муслимана. На редовном годишњем скупу у овом њиховом светом граду (другом по важности) учествовало је и овог пута преко два милиона ходочасника из земље и иностранства■

Претња Шкотској и Енглеској

Британска радио-телевизијска компанија ВВС објавила је ових дана вест да ће од Антарктика ускоро да се одвоји циновски ледени блок који би могао да заустави Голфску струју и изазове велике промене климе, чак и у Великој Британији и у осталим деловима северне Европе. Закључено је да би у том случају Шкотску и северни део Енглеске, за кратко време, окувао снег и лед и тамо више не би могло да се живи.

За утеху, међутим, служи податак да се ледени брег површине 7.600 квадратних километара, који се још 1986. одвојио од јужног леденог континента, истопио пре него што је стигао до 50. степена географске ширине. А то значи да ни на који начин није могао да утиче на климу у неким деловима света.

Научници више страхују од такозваног ефекта стаклене баште и свеукупног повећања температуре на нашој планети јер би се топљењем леда на половима повећао ниво мора и океана, тако да би под водом завршили Холандија и Флорида, Рим и Венеција, острва Малдиви и многа друга.

Далеко, на путу наде...

Свемирска сонда „Војаџер 1“, која се тренутно налази 10,4 милијарде километара далеко од Земље, најудаљенији је предмет који је човек икада послао у свемир. Лансирана је 5. септембра 1977. године из Кејп Канаверала у Америци и, путујући брзином од 17 километара у секунди, носи уређаје и различити аудио и видео материјал који ванземаљце, уколико постоје треба да обавести о Земљи и њеним становницима. Ова сонда одавно је прешла границе до којих је стигла још старија и спорија сонда „Пионир 10“ чија је мисија званично закључена 31. марта 1997. године.

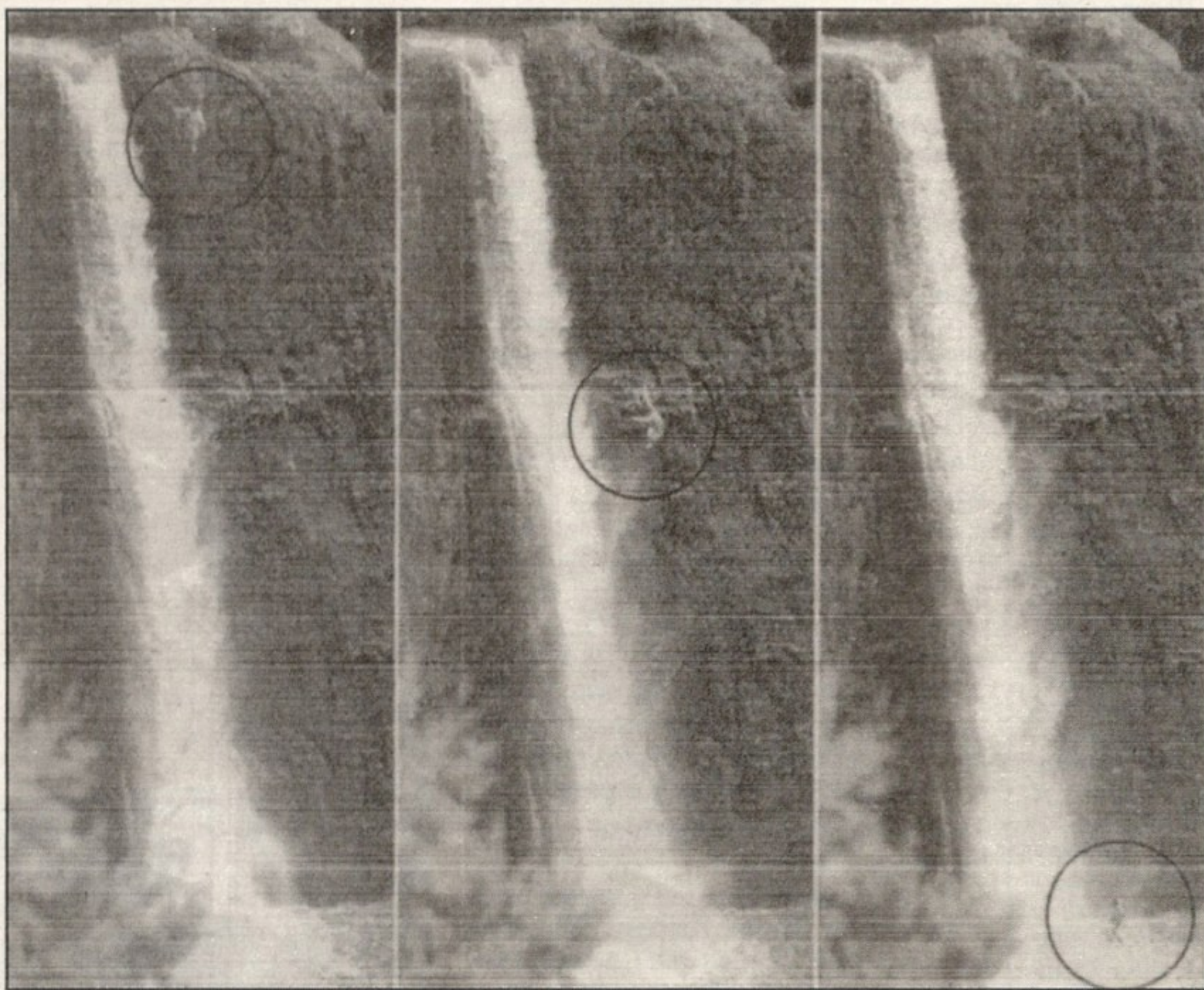

Сонда „Војаџер 1“ програмирана је да траје много дуже. Њене нуклеарне батерије снабдеваће је енергијом све до 2020. године када ће бити 22,5 милијарди километара далеко од наше планете. Главне станице на њеном путу били су Јупитер и Сатурн, поред којих је прошла 12. новембра 1980. године. Захваљујући веома осетљивим уређајима, Наса редовно прима све сигнале које ова сонда емитује, иако су 20.000 пута слабији од убичајених.

Илустровао Душан Павлић

Храброст или лудост?

Двадесетједно-годишњи Новозеланђанин Тома Холовеј (заокружен црним) скочио је са 30 метара висине низ водопад Хунуа у Окланду и, зачудо, прошао само са мањим повредама. Пре њега, на овом месту и на овај начин, погинула су четворица младића који су, као и он, хтели да опонашају две познате личности из једне телевизијске рекламе за воћни сок.

Нај, нај из
„Гинисове књиге
рекорда”
за 1998.

ЧОВЕК КОЈИ

МОНГОЛСКИ СМРТОНОСНИ ЦРВ ЛУЧИ РАЗАРАЈУЋИ ОТРОВ КОЈИ УБИЈА ПРЖЕЋИ

Године 1973. на једном традицији у Трафорд парку у британском граду Манчестеру нађена је мачка с паром чупавих крила у дну леђа која су, према речима радника, можда да се појавила док је високо изнад њеног тела. Случајеви крилатих мачака забележени су широм света, а тек недавно нађено је објашњење за њу појаву.

Роџер Пајерсон и његов друг Боб Гримли срели су 20. октобра 1967. године у Блаф Крику на јулу Калифорније шакозвано Велико Силоало и сликали га камером. Антрополог професор Гровер Кранц с државног универзитета у Вашингтону сматра да људско биће маскирано као Велико Силоало не би могло да ојонаша покретне мишића и кретање бића с фотопројекције.

Снимак наводне аутопсије на једном од „шела” нађених 1947. године у Розвелу, америчка држава Нови Мексико. Тела „ванземаљаца” који су лежали око олућине „огромног диска” имала су, по речима свих који су их видели, округле главе, мале очи, шело без длака жутих или наранџасте боје. Узвиштају који је 1997. године објавила Америчка војска ишле да су „шела” у ствари била лутке из авиона који црвеним.

НАТПРИРОДНЕ ПОЈАВЕ

Краљевски дух који се највише јавља (?)

Дух краљице Ане Болен, друге жене енглеског краља Хенрија VIII којој је по његовом наређењу одрубљена глава, виђа се у некадашњем дворцу Хамптон Корту код Лондона, на Тауер Хилу близу места где је погубљена у Лондонској кули, у Рочвор Холу, грофовија Есекс и у Биклинг Холу, грофовија Норфолк.

Енглеско село с највише духова (?)

Прича се да становници села Плакли у грофовији Кент виђају најмање 14 различитих духова међу којима су Човек Који Вришти, Црвена Дама и Калуђер.

Планина с највише духова (?)

Године 1891. професор Норман Коли тврдио је да га је, док се спуштао са врха Бен Мекдуе у планинама Кенгорм, високог 1309 метара, британска грофовија Абердиншир, пратио неко чији су кораци били 3 до 4 пута дужи од његових. Од тада су многи планинари на том врху доживели необјашњиво осећање страха и панике. Локално становништво назвало је тог духа Велики Сиви Човек.

Светски лидер с највећим осећањем паранормалној (?)

Кажу да је амерички председник Абрахам Линколн видео сопствену смрт само десет дана пре него што је убијен. Њега је усред ноћи пробудио плач. Устао је из кревета и сишао у Источну собу Беле куће где је на одру почивао мртац. Када је једног војника из почасне страже упитао ко је то умро, овај му је тужно одговорио: „Председник”. „Убијен је у атентату!”

Најтајанственији прагови стилоала (?)

На дан 8. фебруара 1895. године раниоци у градовима Топсеу, Лајпстону, Ексмауту, Тејнмауту и Долишу, сви у енглеској грофовији Девон, угледали су у

снегу трагове стопала неке непознате животиње. Трагови су потицали од двоношца, били су дугачки 20 центиметара и личили су на магарећу потковицу пречника 38 до 68 милиметара. Видели су се и по зидовима, на крововима и у баштама окруженим високим зидовима. Није позната ниједна метеоролошка појава која би створила такве трагове прозване „ђаволови трагови”.

Најопаснија авијацијска стогоба (?)

У свим британским извештајима о приказима налик на фантомске псе наводе се неке заједничке особине: величине су лабратора, имају црно, чупаво руно, смрде на сумпор и имају очи црвене и сјајне као ватра. Понекад се појављују у три димензије и ишчезавају уз снажну експлозију. Прича се да се најужаснији случај догодио августа 1577. године за време јутарње службе у цр-

кви у Бангију, британска грофовија Сафолк. Бесан црни пас изненада се материјализовао и напао вернике убивши две особе и наневши једној тешке опекотине. Следећи пут виђен је у цркви оближњег Блајбера где је на црквеним вратима оставио трагове канџи који се виде и данас.

Први виђени летећи тањир (?)

На дан 24. јуна 1947. године Кенет Арнолд, пословни човек из америчке државе Ајдахо, видео је, док је пилотирао својим авионом код планине Рејнир, држава Вашингтон, 9 летећих објеката у облику диска. Назив „летећи тањир” дао је новинар који је писао о овом случају.

Најсигурнији сусрети с ванземаљцима (?)

Ранчер Мек Бразел чуо је 3. јула 1947. године необичну експлозију и, када је претражио свој ранч, нашао је на пољима расуте мале дрвене греде са урезаним хијероглифима и танке листове неког веома отпорног метала. Нашао је и олупину огромног диска. Мек Бразел је случај одмах пријавио оближњој војној авиобазе у Розвелу, држава Нови Мексико.

Када су војници дошли до диска, око њега су угледали бића која нису били људи, нека још у животу. Нагорела тела ванземаљаца и олупину њиховог брода однели су у своју базу. Волтер Хот, официр базе за везе с јавношћу, издао је 8. јула саопштење за јавност у коме је стајало да је армија дошла у посед летећег диска. Ово је одмах одлучно оповргао виши официр Ваздухопловних снага изјавом да је нађени предмет оно што је остало од метеоролошког балона.

ПРИРОДНЕ ПОЈАВЕ

Најранија лоптаста муња (?)

Свети Гргур из француског града Тура забележио је у 6. веку случај са лоптастом

ПРЕДСЕДНИК САД АБРАХАМ ЛИНКОЛН САЊАО ЈЕ

ВРНИШТИ

14 духова у једном селу

МЕСО ЖРТВЕ И ПРОДИРУЋИ ЈОЈ У КРВОТОК

муњом која је улетела у цркву док је он освећивао једну капелу.

Најранији кругови на њивама (?)

У књижици из 1678. године са цртежом круга у њиви за ту штету на житним пољима у Хертсу у Великој Британији окривљен је „ђаво-косач“. Објашњења појаве тих чувених кругова којих има широм Енглеске су различита: неки сматрају да су их направиле животиње, неки да је криво претерано ђубрење њива, неки да су их начинила јата птица у међусобној борби, неки да су то трагови неидентификованих летећих објеката. За неке од најлепших и најсложенијих кругова мислило се да су превара.

Најнеухвалнија острва (?)

Три острва звана Аурора налазе се, наводно, у Атлантском океану, на пола пута између Фокландских острва и острва Јужне Џорџије. Прва их је открила посада китоловца „Ауроре“ 1762. године, а крајем 18. века капетан „Атревиде“ унео их је у поморску мапу, нацртао и дао им име. Двадесетих година 19. века више бродова посетило је назначена места, али ту никаквих острва више није било.

Острво Бразил наводно се појављује, мада веома ретко, код западне обале Ирске.

Забележено је да се острва Сера Ен налазе западно од државе Еквадор у Латинској Америци, али су и она нестала без трага.

Године 1789. Антонио Мартинус открио је код западне обале државе Панама острва Светог Винсента. На њима је, прича се, извесно време живео свештеник отац Санта Клара. Данас тих острва нигде нема.

ТАЈАНСТВЕНА БИЂА

Најјорнији снимци (?)

Северноамеричко Велико Стопало, циновско биће налик човеколиком мај-

шћивала их чиодама тако да стоје усправно.

Најојаснија тајанствена животиња (?)

Монголски смртоносни црв живи у јужном делу пустиње Гоби, дугачак је до 1 метар, тамноцрвене је боје и има зракасте израштаје на оба краја. Кажу да лучи разједајући отров који убија тако што пржи месо жртве и продире јој у крвоток.

Најранији краљ пацова (?)

Немачки млинар Јохан Хајнрих Јагер видео је 13. јула 1748. године 18 пацова међусобно везаних реповима у велики, сложено испреплетени чвор. Ова појава названа је краљ пацова, односно, на француском roi des rats.

Маја 1828. године краљ пацова од 32 ова глодара наћен је у једном оцаку у Бруххајму у Немачкој.

Највеће крилате мачке (?)

Данас се зна да до појаве „крила“ код мачке долази услед болесног стања познатог као feline cutaneous asthenia од чега кожа мачке постаје неприродно еластична, нарочито на плећима и бедрима, тако да се растеже у дугачке, крзном обрасле израштаје налик на крила. Године 1949. једна мачка у Шведској имала је распон „крила“ 58,42 центиметра.

Први снимак чудовишта из Лох Неса (?)

Доктор Роберт Рајн и његова екипа из Академије примењених наука 8. августа 1972. године открили су сонаром веома велик, чврст предмет дугачак 6 до 9 метара док су јурили јато риба у заливу Еркерт у шкотском језеру Лох Несу. Када су подводне фотографије развијене, на њима се налазило створење с перајима дугачким 1,25 до 2 метра ромбоидног облика која су припадала много већем

СВОЈЕ УБИСТВО 10 ДАНА ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ УБИЈЕН

муну који хода на задњим ногама, живи у пределима покривеним густим шумама, високо је између 1,8 и 3 метра и тешко 320 до 1135 килограма. Роџер Патерсон је 20. октобра 1967. године снимио филм који приказује Велико Стопало у Блаф Крику на северу Калифорније.

Јула 1917. године петнаестогодишња Елзи Рајт направила је у шуми близу Котинглија у енглеској грофовији Западни Јоркшир фотографију своје рођаке Френсис с групом малих вила и вилењака у покрету. Слика је објављена у новинама као прворазредна сензација и ниједан стручњак за фотографију није био у стању да објасни како су девојчице то извеле. На крају је проглашено да је фотографија веродостојна и у то се веровало све до 17. марта 1983. када је Френсис, већ бака, признала да је она лично сликала и исецала виле од дебљег папира и причвр-

тлупу налик на плесiosaуруса, изумрлог гмизавца из доба јуре и креде.

Најближи сусрет с воденим чудовиштем (?)

Једног јулског јутра 1974. године госпођа Б. Кларк плувала је у близини јужне обале језера Оканеган у Канади када је, како је испричала, на ногама осетила додир нечег тешког. Госпођа је тврдила и да је на 1,2 метра изнад воде видела грбу дугачку око 2,5 метара која се удаљавала од ње. Кроз бистру воду видела је и тамносиво пругасто тело с рачвастим правим репом на око 1,5 до 3 метра иза грбе. Према њеној процени, водено чудовиште могло је да буде дугачко 7,6 до 9 метара, дебљине свега 0,9 до 1,2 метра. Овај опис прилично одговара зеуглодону, званично изумрлој врсти змијоликог кита■

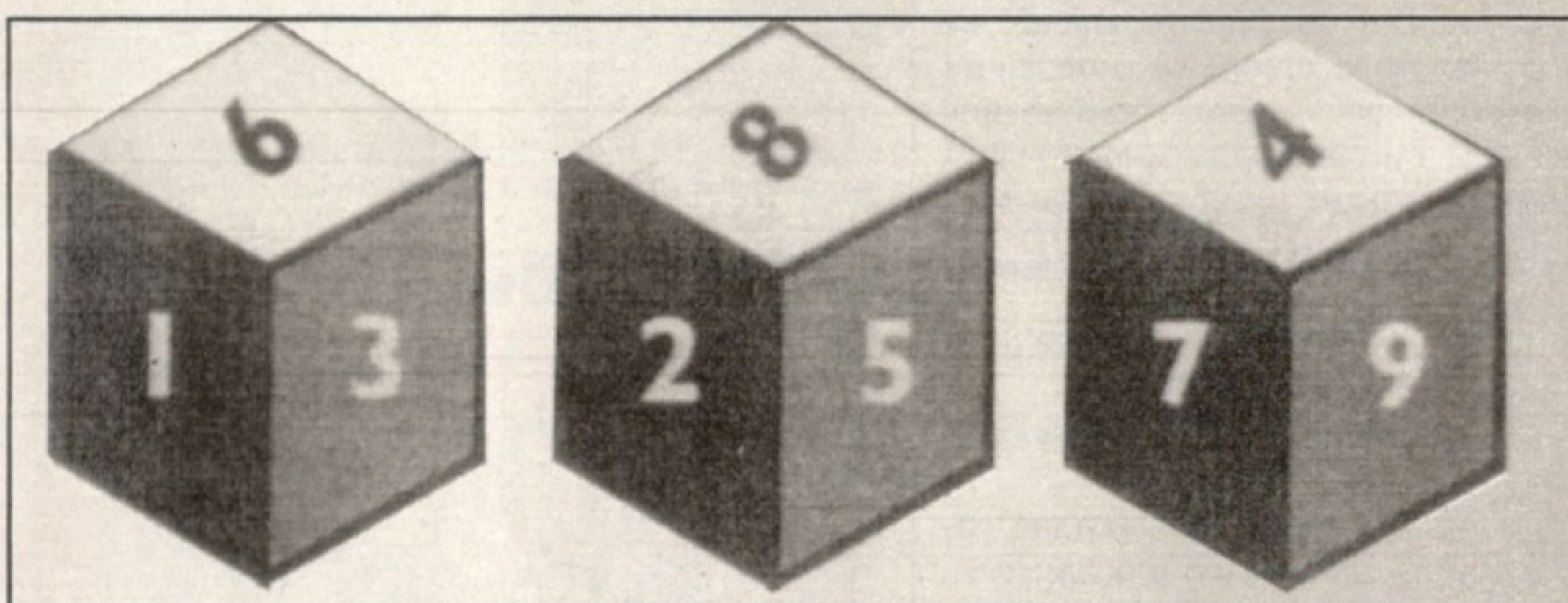
Приредила Бојана Дожић

МЕНСИНЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

ПРАВИЛА У КВАДРАТУ

Бројеви од 1 до 16
већ су, помало,
али не баш сасвим
насумце,
смештени
у квадратићима
великог квадрата.
Где ћете,
следећи само два
једноставна правила,
ставити бројеве 1, 2 и 3? ■

	14	10	7
9	6		4
16		13	11
12	8	5	15

ПАРТИЈА У ЛАС ВЕГАСУ

Коцкари Ђаво, Рошави и Срећко срили су се у Лас Вегасу и одмах одлучили да обрну коју партијицу коцака, али под одређеним условима:

1. Сваки играч може да изабере своје бројеве.
2. Бројеви од 1 до 9 могу да се бирају, али не смеју да буду узастопни.
3. Свака коцка мора да има три пара различитих бројева, али само до збира 30.

И још нешто:

Коцкари не смеју да изабере исту комбинацију бројева.

Ако буду одиграли више партија, Ђаволови бројеви победиће Рошавог; бројеви Рошавог победиће Срећка; Срећкови бројеви победиће Ђавола.

КАКО ЈЕ ТО МОГУЋЕ?

Б. Д.

● РЕШЕЊА НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ ●

Како
је
упорна
и
паметна
Камила
спасла
своју
другарицу
сигурне
смрти

Мићета
је поново
краљица
кровова

И ватрогасци су се намучили
док су из рушевина
извукли унесрећену мачку

За свој
живот Мићета
може да захвали
само Камили

ЗАБАВНИКОВ
300

ЗЕМЉЕТРИ АНЂЕО ЧУВАР

бо-
рав-
љена:
мачка
Камила,
њена друга-
рица, спасла
ју је смрти.

Камилин
власник Енио
Газагранде
сећа се:

— После зем-
љотреса Ка-
мила је сваки
дан трком од-
лазила до су-
седне полусрушене зграде и са-
тима маукала испред ње.

Газагранде је запазио нео-
бично понашање своје мачке,
али на њега није обратио наро-
читу пажњу јер је имао преча
посла. И његова кућа била је
оштећена, па ју је требало по-
прављати. Ипак, непрекидно
Камилино маукање није му да-
ло мира. Уосталом, ко би га и
издржао пуних двадесет седам
дана и ноћи? Једног јутра, пра-
тећи Камилу, нашао се на кро-
ву тешко оштећене зграде.

— И тада сам открио разлог
Камилиног непрестаног маука-
ња — каже Газагранде.

— Било ми је јасно
да Мићету
не могу

Мићета је мала скитница
која очигледно воли
независност јер се није
везала ни за какву удобну кућу
ни за доброћудну газдарицу.
Свој мачји живот уређивала је
сама уживајући у пуној слобо-
ди. Тако су текли њени срећни
дани све док једном мајка при-
рода није показала и своје дру-
го, ружније лице: јак земљо-
трес потресао је италијански
град Фолињо. Осетивши по-
трес, Мићета која се у том тре-
нутку налазила на једном кро-
ву, скочила је на оближњи дим-
њак, посрнула и сручила се у
црни понор оцака. Тако се
нашла у клопци, тамном
међупростору двостру-
ког тавана.

На Мићетину несрећу,
димњак у који је упала на-
лазио се у једној ненаста-
њеној згради у којој нико
није тражио преживеле.
Али, настрадала мачка ни-
је остала напуштена и за-

ПОСВЕТИЛИ
ЗАБАВНИК

спасити сам. Ватрогасци су се
спремно одазвали мом позиву и
сат касније потпуно изнемогла
мачка била је ослобођена.

А моја мудра Камила заиста
је права јунакиња.

Заслужи-
ла је ор-
ден — по-
носно ка-
же Енио
Газагранде.

По Мићети се
види да још осећа
страх, али јој је
иначе добро. Са
Камилом поно-
во јури по кро-

вовима док на њих и њихову
игру с чежњом гледа обожава-
лац — мачак Ромео

К. В.

Лепо
маце
имају
свој
заједничког
обожаваца:
мачка
Ромео

УКРШТЕНИЦА

ВОДОРАВНО: 1. Драма у стиху књижевника са слике; 12. Четиначско дрво; 13. Речно острво; 14. Звање, струка; 15. Лала; 18. Зачинска биљка; 19. Кер; 20. Усамљено; 21. Ћилибар; 23. Трак конца; 25. Иницијали глумице Јежине; 26. Прилично тежак; 28. Шарени папагаји; 29. Тигањ; 30. Град у Данској; 32. Стручњаци у једној друштвеној науци; 34. Наш књижевник са слике (1841-1910).

УСПРАВНО: 1. Морнар из стрипа; 2. Старо име Љубљане; 3. Глумица, Шпела; 4. Старогрчки филозоф; 5. Пепељаст; 6. Енигматски клуб (скр.); 7. Име шахисте Камског; 8. Глумица, Беатрис; 9. Човек који говори Идо; 10. Врста меке коже; 11. Насловни јунак драме књижевника са слике, Максим; 16. Део уста; 17. Скулптуре римског бога љубави; 19. Превожење; 22. Напад, навала; 24. Било камо; 27. Име глумице Моро; 28. Град у Белгији (анаграм: САЛТ); 31. Савез извиђача Србије (скр.); 33. Иницијали сликара Кокошке.

1	P	2	R	3	A	4	S	5	E	6	G	7	E	8	D	9	J	10	N	11	A	12	C
12	O	H	O	R	I	K	A							13	D	A							R
14	P	O	Z	I	V					15	T	16	V	L	I	P	17	A	N				
18	A	N	I	S				19	P	A	S			20	S	A	H	O					
21	J	A	N	T				22	A	R				23	N	I	T			24	O	J	
								26	O	T	E			27	Z	E	K			28	A	R	
								29	T	A	V	A			30	A	S	L	I	V			
								32	E	K	O	N	O	M	I	S	T						
								34	L	A	Z	A	K	O	S	T	I	E					

2 x МИНИ МОЗАИК

J	A	N	O	S
O	K	A	T	E
N	A	N	A	R
A	N	D	R	O
S	T	O	U	N

M	O	S	U	S
I	D	E	S	T
N	A	R	T	A
S	T	O	U	N
K	I	N	K	A

Од речи: АКАНТ, НАДРО, ИД-ЕСТ, ЈАНОШ, ЈОНАС, КИНКА, МИНСК, МОШУС, НАНАР, НАНДО, НАРТА, ОДАТИ, ОКАТЕ, ОТАРУ, СТАНА, УСТУК, те ДВАПУТ УЗЕТОГ имена и презимена америчке глумице са слике, саставите ДВЕ укрштенице на лик 5x5.

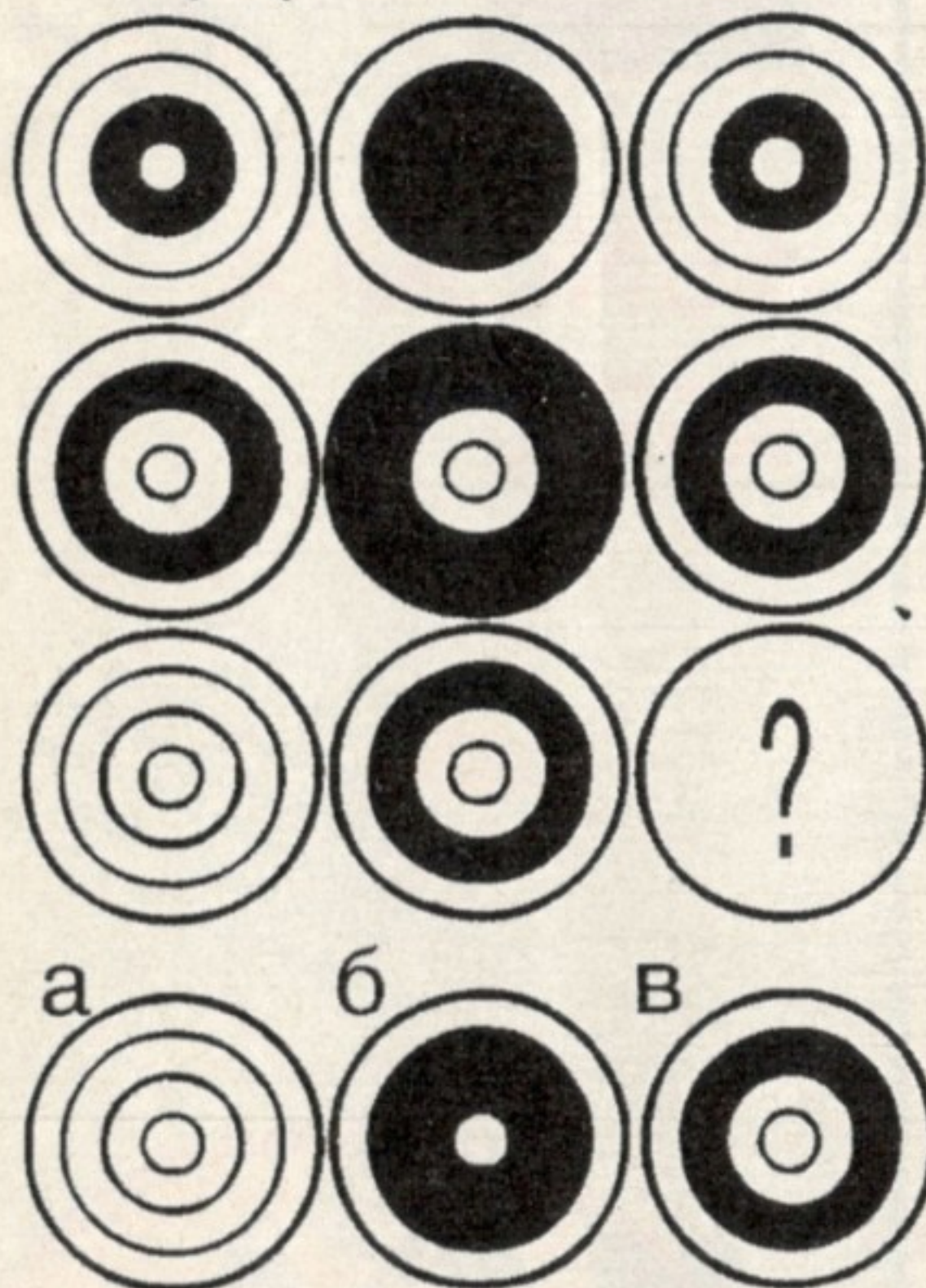
МАТЕМАТИЧКА ПИТАЛИЦА

Алекса, Бошко и Воја укупно имају 24 године. Алекса има година колико имају Бошко и Воја заједно. Бошко је двоструко старији од Воје. Колико који дечак има година?

Решења се налазе на странама "Мале поште".

СПОЈИТЕ ПАР

Који цртеж наставља низ?

АНАГРАМ

Музика диван угођај ствара-
продоран крик, што уши пара.

ОСМОСТЕРНА

У овој осмосмерци сви појмови почињу словом "Ј". Неискоришћена слова, читана редом, дају презиме фудбалера са слике.

ЈАБЛАН, ЈАВОР, ЈАДАЊЕ, ЈАЗОВО, ЈАКНА, ЈАМАРИЦА, ЈАНТАР, ЈАРАМ, ЈАРЕБИЦА, ЈАСИКА, ЈАСКО, ЈАСЛЕ, ЈАСМИН, ЈАСТУК, ЈЕДАНАЕСТ, ЈЕДИНКА, ЈЕДЊАК, ЈЕЈИНА, ЈЕЛЕНАК, ЈЕЛЕНКО, ЈЕЛИКА, ЈЕЛИНЕК, ЈЕМЕН, ЈЕНИСЕЈ, ЈЕРЕТИК, ЈЕРИНА, ЈЕСЕТРА, ЈОВАНА, ЈОВАНОВИЋ, ЈОВИЋ, ЈОДЛАЊЕ, ЈОКАН, ЈОРГОВАН, ЈУГОСЛАВИЈА, ЈУЖЊАК.

А	Ј	И	В	А	Л	С	О	Г	У	Ј	О	Р	Г	О	В	А	Н
О	О	Е	Ј	Е	Л	И	К	А	А	Н	К	А	Ј	Т	Ј	Н	Ј
Ј	В	Ј	Н	Ј	Н	У	Н	Р	А	Р	Т	Е	С	Е	Ј	И	Е
А	А	О	А	И	Т	А	Е	Ј	У	К	Ј	Е	Н	Г	М	Р	Ј
М	Н	В	З	С	С	Б	Л	О	А	О	А	И	Ј	А	Е	Е	И
А	О	А	А	А	И	Е	Е	Б	Д	Н	М	Њ	Р	А	Л	Ј	Н
Р	В	Ј	В	Ц	Ј	К	Ј	Л	А	С	Т	А	Д	И	С	В	А
И	И	И	А	О	Е	Њ	А	Д	А	Ј	Ј	А	Н	Е	А	К	К
Ц	Ћ	И	В	О	Ј	Њ	Е	Ј	К	И	Т	Е	Р	Е	Ј	Ћ	О
А	К	Н	И	Д	Е	Ј	У	Ж	Њ	А	К	А	Н	Е	Л	Е	Ј

ЈОГОЈО

четрдесет девет

ХИТ

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

МУ, ОН, МУ

My oh my, do you
wanna say goodbye
to half a kingdom
baby tell me why
my oh my, do you
wanna say goodbye
to rule a country
baby you and I
if you were my king
little princess in a
terrible mess
a kingdom alone
but no lovers
confess dreams of
a prince
of a tall white horse
runs like a spirit
by the castle walls
gotta steal from the
rich
when they don't
know I'm coming
gotta give to the
poor
no time for loving
my oh my, don't
you cry
'cause there's no
way I'm staying
I will leave, say bye
bye
I'm going my way
I-f you were my
king
I would be your
queen
misery deep in in
the royal heart
crying at night
„Why wanna be
apart”
prince, oh prince
are you really sin-
cere
that you one day
are gonna disap-
pear

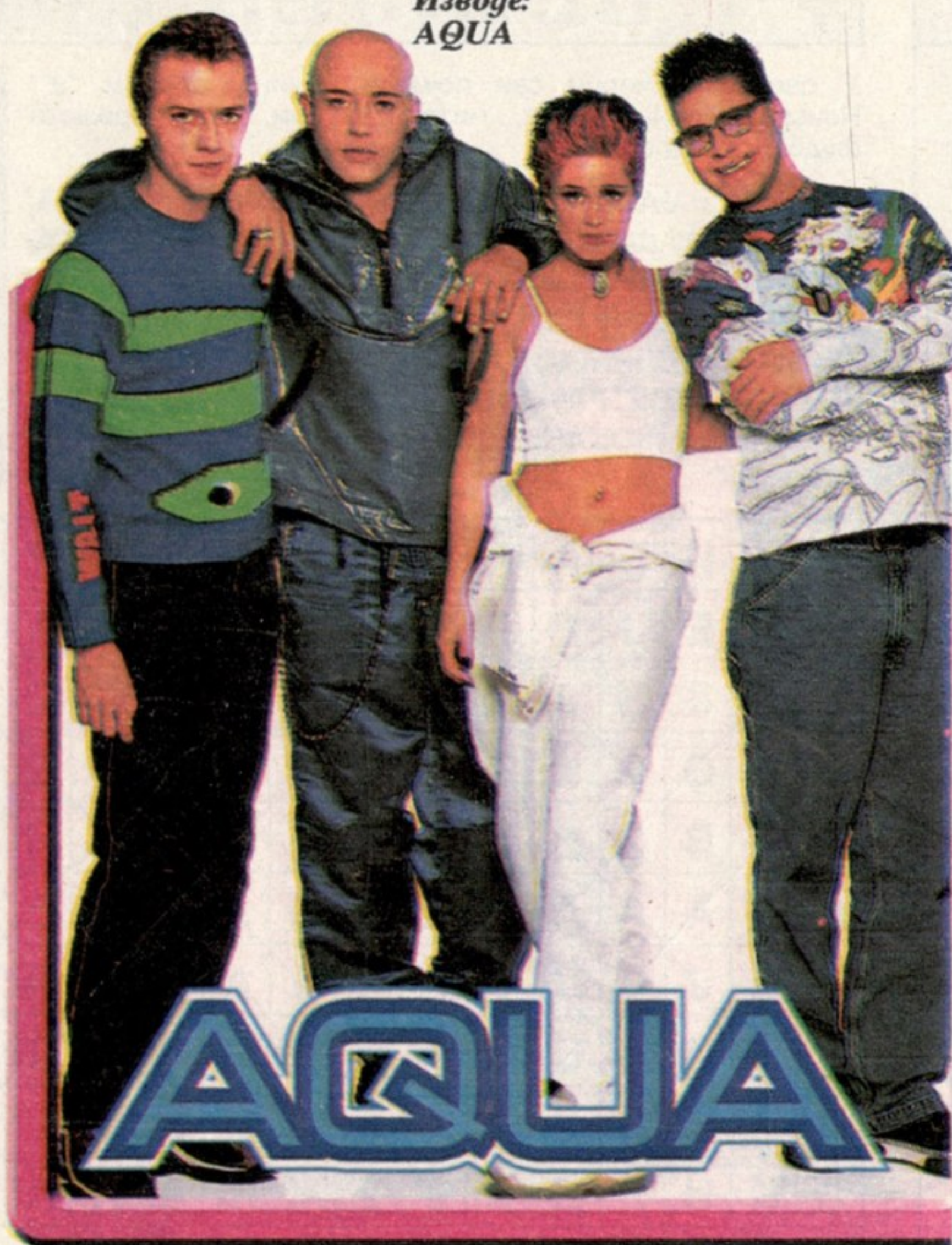
БОЖЕ, О, БОЖЕ!

Боже, о, Боже, зар
желиш да кажеш
збогом
половини твог
краљевства
драги, реци ми због
чега?
Боже, о, Боже, зар
желиш да кажеш
збогом
треба да уп-
рављамо земљом,
драги, ти и ја
да си ти мој краљ
а ја мала принцеза
у потпуном хаосу

ту је краљевство,
али нема љубавни-
ка
признај своје снове
о принцу
на великом белом
коњу
који као дух јури
око зидина замка
треба да крадем од
богатих
кад не знају да им
се прикрадем
треба да дајем
сиромашнима
нема времена за
љубав
Боже, о, Боже, не
плачи
јер нема начина да
останем
ја ћу отићи, реци
ћао, ћао,
идем својим путем
да си ти мој краљ,
била би твоја
краљица
дубока је туга у
краљевском срцу
по ноћи плачем
„Зашто жели да
оде?”
принче, о, принче,
да ли си озбиљан
када кажеш да ћеш
нестати једног
дана?

Музика и текстови: Сорен Расћег,
Клаус Норин и Рене Диф.

Извође:
AQUA

NOBIJEVA IGRA U PESKU

Od kog uzrasta mogu da se koriste
zaštite kreme za sunčanje
za decu?
a) Od 6 meseci
b) Od godinu dana
c) Od 2 godine

U NAREDNOM
BROJU
POKLON
SVIM
ČITAOCIMA

SUNČANA
IGRA

Šta se dešava sa
kožom koja
nije zaštićena od sunca?
a) Koža izgori kao pile na ražnju
b) Koža postaje sve bleđa i bleđa,
kao kod Majke Džeksona
c) Koža postaje potpuno tanka

ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

СТИВ РЕЗНИК ТЕМ

Већ двадесет пет година радим као чиновник и, за разлику од колега, никада се нисам пожалио да ми је посао досадан. Моја супруга, рецимо, не разуме како могу тако дуго да останем на истом радном месту. Тврди да сам упао у сопствену клопку и да излаз из те, како она каже, следеће улице не постоји. За све те године никада ме нису унапредили, само сам се спуштао на лествици.

Наравно, чим почне да ми приговара због посла, настави о нашем брачном животу. Учмали смо се, једва да некуда излазимо, немамо децу, а и пријатеља је све мање... Ако је у почетку брака и било неке чаролије, потпуно је нестала.

Мислим да ни за посао ни за брак није у праву, али нека јој буде.

Када сам се запослио, радио сам на издавању грађевинских дозвола, потом је број запослених смањен и прешли смо на дозволе за рушење, а када ни то није више ишло, почели смо с уверењима о држању кућних љубимаца. Просте године у канцеларији сам остао само ја. Добио сам задатак да радим с дозволама за пецање.

Нажалост, у овим временима загађених река и језера људи све мање иду на пецање. Простог месеца из-

дао сам само једну дозволу, а пре тога пуна два месеца нико ни да привири у моју собу.

Кажу да ће ми поново наћи неко место у администрацији, али ја се не распињуем, таман посла да они с врха помисле да сам незадовољан.

Просте недеље неко се уселио у канцеларију која се налази преко пута моје. Коначно више нећу бити сам на спрату већ оронуте зграде коју су некада с поносом

звали „градска лепотица“. Али, колико год сам се трудио да схватим којим се то пословима баве

моје прве комшије, нисам успео. Једино сам могао да закључим да у тој канцеларији седи само један човек. По цео дан нико нити улази нити излази из те просторије. И тако све до краја радног времена у пет до подне.

Првих дана трудио сам се да не обраћам пажњу на тог непознатог колегу, али

онда сам дошао до закључка да ми је дужност да откријем шта он то ради и шта хоће од мене. Јер, баш неки дан читам ја новине и, кад сам случајно дигао поглед са спортске стране,

видим сенку испред стаклених врата моје собе. Замислите колико

сам био бесан кад сам истрчао у ходник и видео како се врата преко пута затварају малтене испред мог носа!

Онако љутит, стао сам у намери да покуцам на врата. Онда сам угледао сенку човека нагнутог над столом и у последњем тренутку ни сам не знам зашто, одустао од те намере.

Наредна два дана све се поновило. Тада сам одлучио да више и не устајем од стола. Неће он од мене правити будалу, мислио сам. Међутим, он је био све упорнији. Чинило ми се као да по цео божевити дан стоји испред врата моје канцеларије. Кроз замућено стакло назирао сам његову прилику. Једном сам чак уместо једне, видео две! Силовито сам отворио врата одлучан да му свашта кажем, али нашао сам се лицем у лице са двојицом радника који су, тако су ми објаснили, добили наређење да скину онај натпис „Издавање дозвола за пецање“. Наравно да нису могли да ми одговоре шта ће сада писати изнад врата моје собе.

И даље сам, ништа не говорећи жени, наставио да долазим у канцеларију. Зашто не бих, па нико ме није обавестио да сам распоређен на ново радно место? Само, све више ме је распаљивала та ситуација са колегом преко пута. Знао сам да га, и даље седећи за столом, преклињем да ме остави на миру. Губио сам живце и, што никада раније нисам, плакао сам и викао да се склони с мојих врата.

Онда сам смислио тактику. Открио сам да моју и његову канцеларију дели соба која се налазила тачно у средини ходника. Овог пута нећу морати да излазим кроз врата, допрећу до његове канцеларије неопажен, тако ћу успети да га затекнем неспремног.

Улазим у собу, она потпуно празна. Одједном, осећам ужасан умор. Једва стојим на ногама, али чекам. Ништа се не чује.

Кроз мутно стакло видим сенку човека како седи за столом, као да је нагнут над новинама. Прилазим ближе, већ сам на вратима. Чујем како виче, кроз плач, молећи ме да га оставим на миру... ■

В. С.

Уређује: Вито Недељковић

Илуструје: Љубомир Милојевић Љубац

Непријатна али лековита

Никако ми није јасно како се то од коприве праве разне чорбе и варива кад је познато да она изазива непријатне опекотине.

ИВАНА

Нови Београд

Тачно је да коприва, уколико је додирнете, уме и те како да опече, али како каже стара руска пословица „Боље лечи од десет лекара“. Коприва је позната и по томе што расте у готово свим поднебљима и од давнина су позната њена лековита својства. Пецкање које изази-

ва потиче од сока из иглица на њеним листовима, који, између осталог, садржи и мрављу киселину. Та киселина је и највећа биохемијска вредност, али ту су и витамини B₂, B₆, C, K, затим каротин и уртицин.

Састојци коприве користе се за лечење разних облика крварења, артериосклерозе, авитаминозе, реуматских тегоба, побољшавају квалитет еритроцита и хемоглобина, и могу да спрече опадање косе. На-

питак справљен од листа, цвета и корена помаже у отклањању тегоба с мокрењем.

Листови младе коприве (не виши од двадесетак центиметара) користе се за справљање чорби и варива, као и салата, а познато је да се у нашим крајевима од њих праве и пите ■

Беж'те децо, иде чума!

Бака мог најбољег друга често користи узречицу која је мени веома необична: „Купи као чума децу“. Волео бих да знам откуд ова узречица и њено право значење.

ЦИЦА

Зајечар

У нашем народу постоји предање да су људи опаку болест кугу замишљали као жену која ненада-но долази међу њих и односи, купи, оно што је најдрагоценије – децу. Зато су у многим крајевима тој незваној и опакој гошћи приређивали дочек. Чистили су куће, све се одреда прало, а укућани се купали и умивали те облачили чисту одећу. Јер, веровало се, тешко оном дому у коме чума затекне нечистоћу. Често се остављала и погача на чистом пешкиру, со, чанак чисте воде, струк босиљка као и чешаљ да се очешља.

Чума у кућу, по веровању, улази кроз димњак носећи са собом отровне стрелице којима убија жртве. Уколико би ујутру укућани приметили да су неке од остављених ствари померене, веровали су да их је чума обишла и отишла задовољна чистоћом не наневши им зло.

Повезивање чуме (куге) са чистоћом имало је разумљиво оправдање јер се ова болест јављала и ширила као зараза тамо где је хигијена на најнижем степену ■

ДАН ПОЧИЊЕ СА “ПОЛИТИКОМ”

МЕНСИНЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

Партија у Лас Вегасу

РЕШЕЊЕ:

Коцка сваког од играча има следеће бројеве:

Ђаво: 6-1-8-6-1-8

Рошави: 7-5-3-7-5-3

Срећко: 2-9-4-2-9-4

На дуге стазе:

Ђаво ће победити Рошавог 10 од 18 пута;

Рошави ће победити Срећку 10 од 18 пута;

Срећко ће победити Ђавола 10 од 18 пута.

Ђаво против Рошавог: 6:7, 1:7, 8:7 (победа), 6:5 (победа), 1:5, 8:5 (победа), 6:3 (победа), 1:3, 8:3 (победа), што, када се обрне још један круг, доноси Ђаволу 10 победа и 8 пораза.

Рошави против Срећке: 7:2 (победа), 5:2 (победа), 3:2 (победа), 7:9, 5:9, 3:9, 7:4 (победа), 5:4 (победа), 3:4, што када се понови доноси Рошавом 10 победа и 8 пораза.

Срећко против Ђавола: 2:6, 9:6 (победа), 4:6, 2:1 (победа), 9:1 (победа), 4:1 (победа), 2:8, 9:8 (победа), 4:8, што, у другом кругу, доноси Срећку 10 победа и 8 пораза.

Правила у квадрату

РЕШЕЊЕ:

ГРАФИЧКО (ПРИЛОЖЕНО)

Значи:

1. Два узастопна броја не појављују се ни у хоризонталној, ни у вертикалној, ни у дијагоналној линији.

2. Два узастопна броја не појављују се у суседним квадратићима.

2	14	10	7
9	6	1	4
16	3	13	11
12	8	5	15

Новчић цара Анастасија

Желела бих да се распитате код нумизматичара могу ли на основу овог отиска старог новчића, који моја породица дуго поседује, да кажу колико тачно вреди.

Т. Б.
Алексинач

Мало је потрајало док смо проверили вредност твог новчића, али надамо се да ћеш разумети јер није зависило од нас. Новчић који имаш потиче из доба византијског цара Анастасија I (491-518). Скраћеница CON на наличју

новчића показује да је кован у Константинопољу (данас Истанбул). Судећи по отиску, новчић је доста добро очуван и, како су нам рекли, вреди између 1500-2000 динара.

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Скандинавка: клавир, пси, риба, одело, ОР, гитара, канон, кока, О, онако, ас, дуг, тата, т, ипак, Малта, ла, очи, Арл, Љиљана, аи, бакар, рак, уча, Акоста, р, репа, коњ, еп, тестера; Анаграмни ребус: голуб мира (бор у магли); Вајар: 5; Укрштеница за стрпљиве: сродник, моа, роб, Атапак, п, оксалати, Сеул, књига, кл, лама, Сун, Хемфри Богарт, рд, Американац, Омар, рикавац, тапкање, трокораци, Халеј; Укрштеница: "Пера Сегединац", оморица, ада, р, позив, тулипан, анис, пас, само, јантар, нит, ОЈ, отежак, аре, тава, Аслев, економисти, Лаза Костић; 2 х мини мозаик: Јанош, окате, нанар, Андро, Стоун; мошус, ид ест, Нарта, Стоун, Кинка; Математичка питалица: Алекса 12, Бошко 8 и Воја 4; Тест: А; Анаграм: свирка, врисак; Осмосмерка: Југовић.

Енигматске стране припрема:

ЕД "Ђорђе Натошевић", Сомбор

Уређује Славко Бован

Аутори: Ж. Димовић, А. М. Јанковић, М. Милин, Ј. Недић и С. Бован.

на ствар, по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2419

YU ISSN 0032-339X

Први број »Политикиног Забавника« изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни

уредник Зефирино Граси

Генерални директор

»ПОЛИТИКЕ А. Д.« Хаџи Драган Антић

Издаје и штампа

»ПОЛИТИКА« А. Д.
11000 Београд, Македонска 29

Ликовно графички

уредник Душан Глушац

Графички уредник

Горан Војиновић

Редакција

Олга Вукадиновић

Бојана Дожић

Слободанка Делибашић

Мина Илић

Петар Милатовић

Весна Минић

Вито Недељковић

Биљана Орловић

Љубомир Патрновић

Весна Софреновић

Недељка Сташић

Миленко Тодоровић

Бранислава Црномарковић

Техничка редакција

Слободанка Вујић

Зоран Петканић

Радоје Савић

Секретаријат Зорица Филиповић

Дописници »ПОЛИТИКЕ« из иностранства: Дарко Рибникар (Њујорк), Петар Поповић (Москва), Жарко Ракић (Франкфурт), Бошко Јакшић (Рим), Петар Мићковић (Пекинг), Боровој Ердељан (Атина)

Редакција »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«

Македонска 29

11001 Београд, П. факс 124

Телефони

Секретаријат 3224-471

Редакција 3224-483

Техничка редакција 3226-620

центра 3224-191 и 3225-761

претплата: 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 58,50 дин. 3 месеца 175,50 дин. 6 месеци 351,00 дин.

Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз

обавезну назнаку: »ПОЛИТИКА« А. Д. - ПРЕТПЛАТА

НА ЛИСТ »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 136 DEM или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група-Европа: 195 DEM. II група-Азија-Африка: 205 DEM. III група-Америка-Аустралија: 213 DEM или противвредност осталих валута.

• Претплата се врши преко WEXIM BANK, Skakovaya

17, 125040 MOSCOW, Russian Federation, SWIFT:

WJSCRUMM, на рачун Komercijalna banka A.D, Beograd,

Sv. Save 14, Yugoslavia, - SWIFT CODE: KOBBYUBG, број:

3011228000000000025 /DEM ACC/, 3011284000000000025

/USD ACC/или противвредност осталих валута, у

корист: »ПОЛИТИКА« А. Д. - Beograd, Makedonska 29,

Yugoslavia. Девизни рачун број: 70400-07021747 који се

води код Комерцијалне банке А. Д. - Београд. Код

уплате обавезно навести: »Сврха плаћања« - ПРЕТ-

ПЛАТА НА ЛИСТ »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«.

Копију уплате обавезно послати на факс: ++ 381 11

3228 776 или на адресу: »ПОЛИТИКА« А. Д, 11000 Beograd,

29. novembra 24, Yugoslavia.

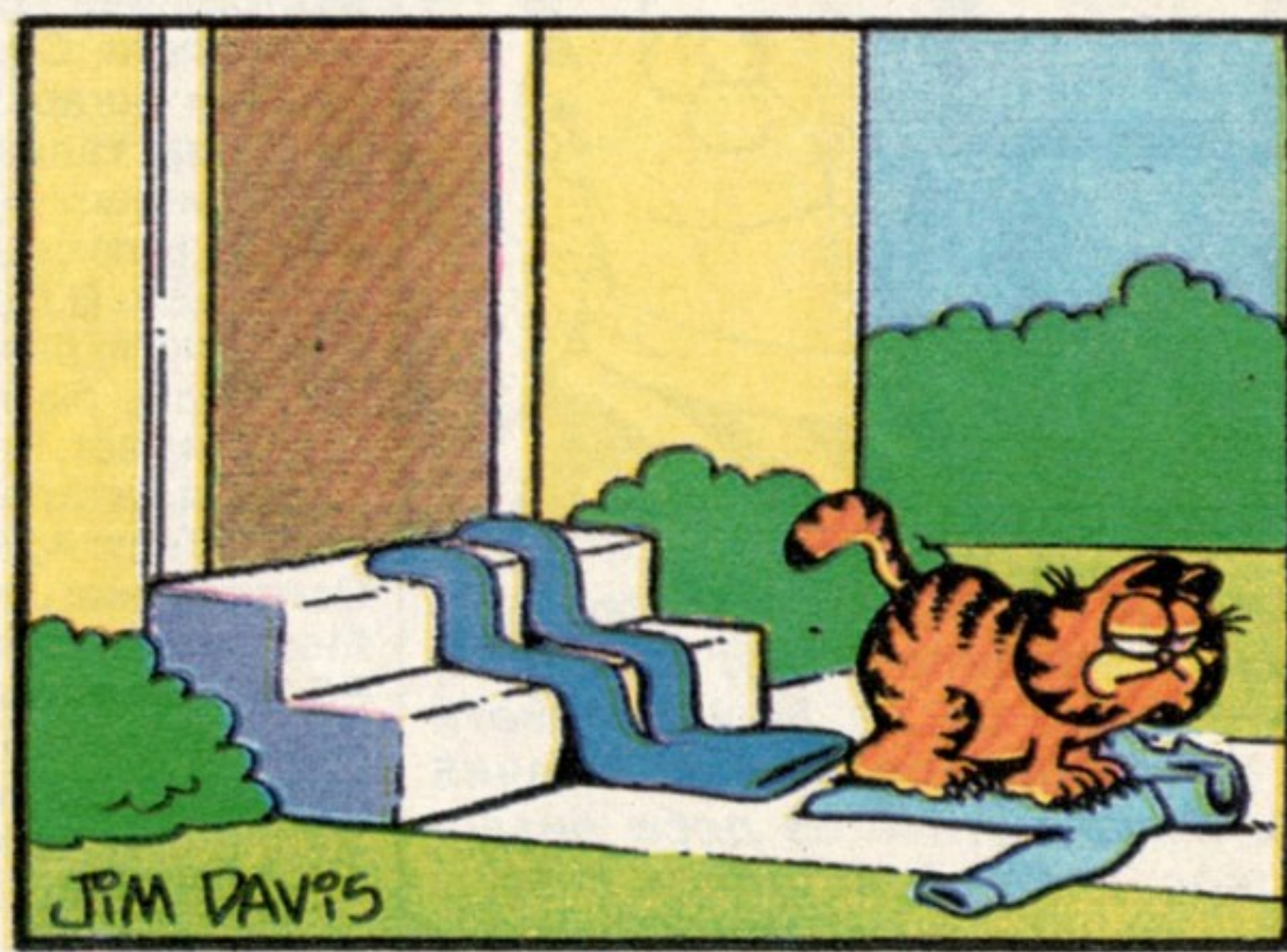
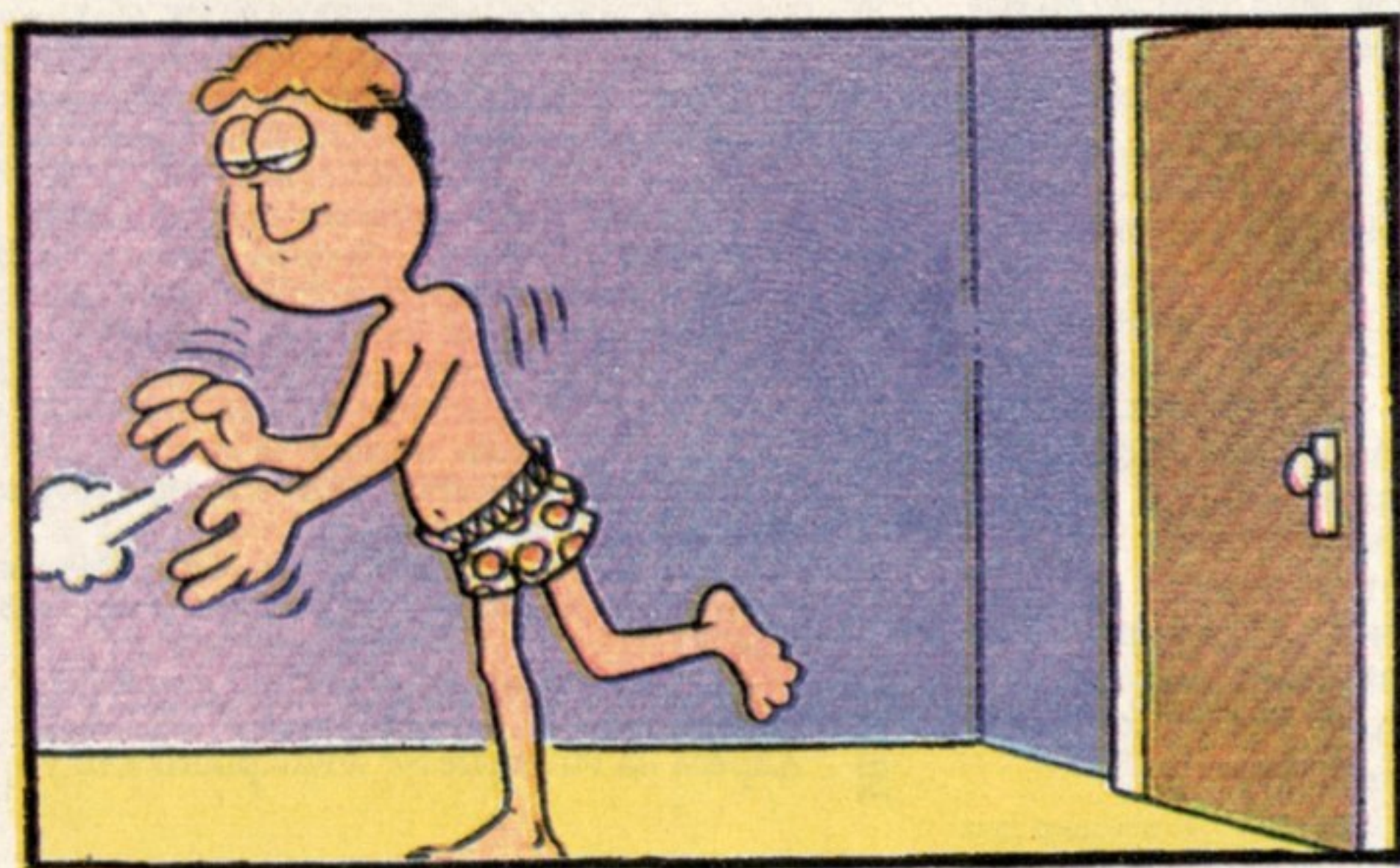
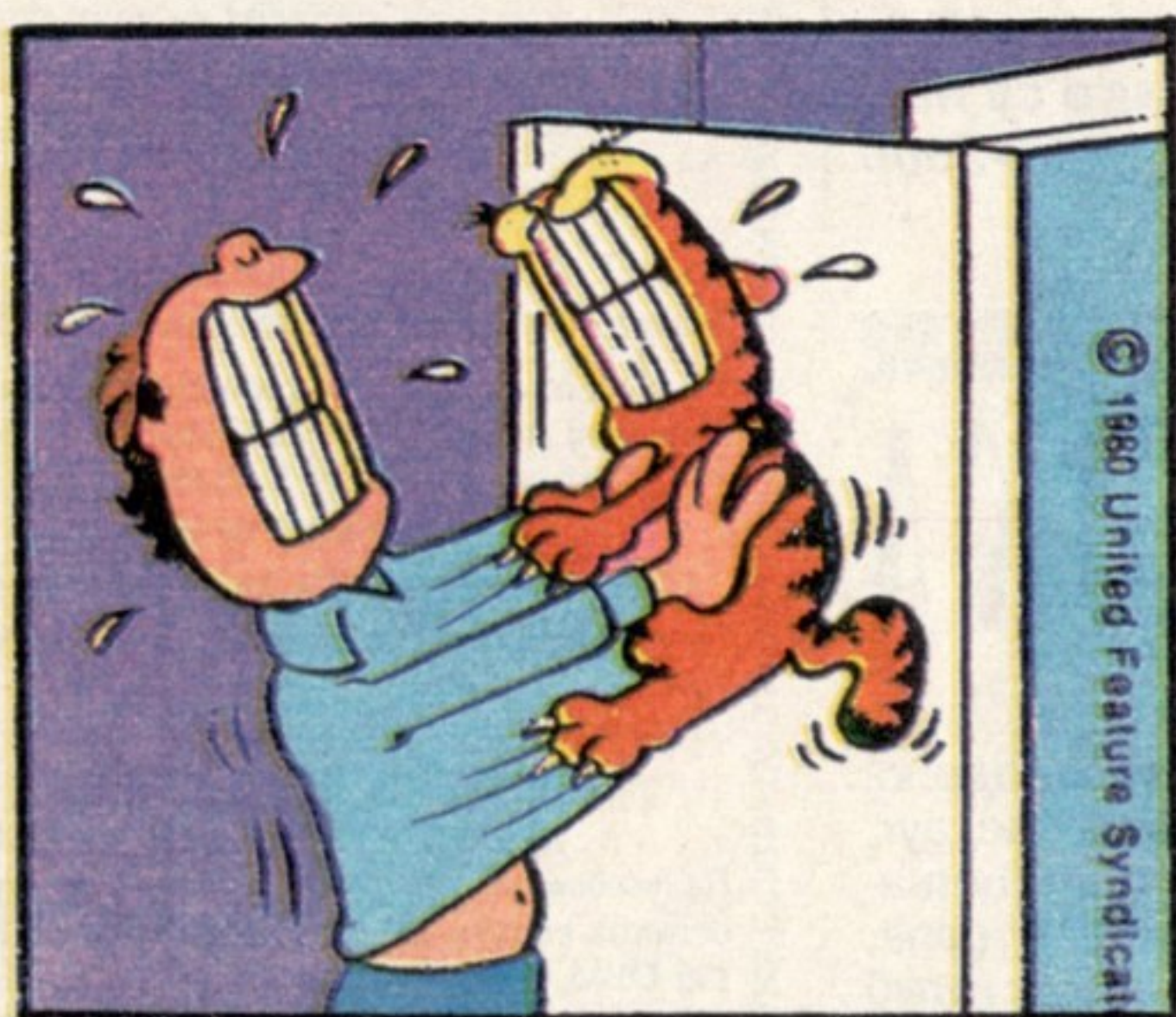
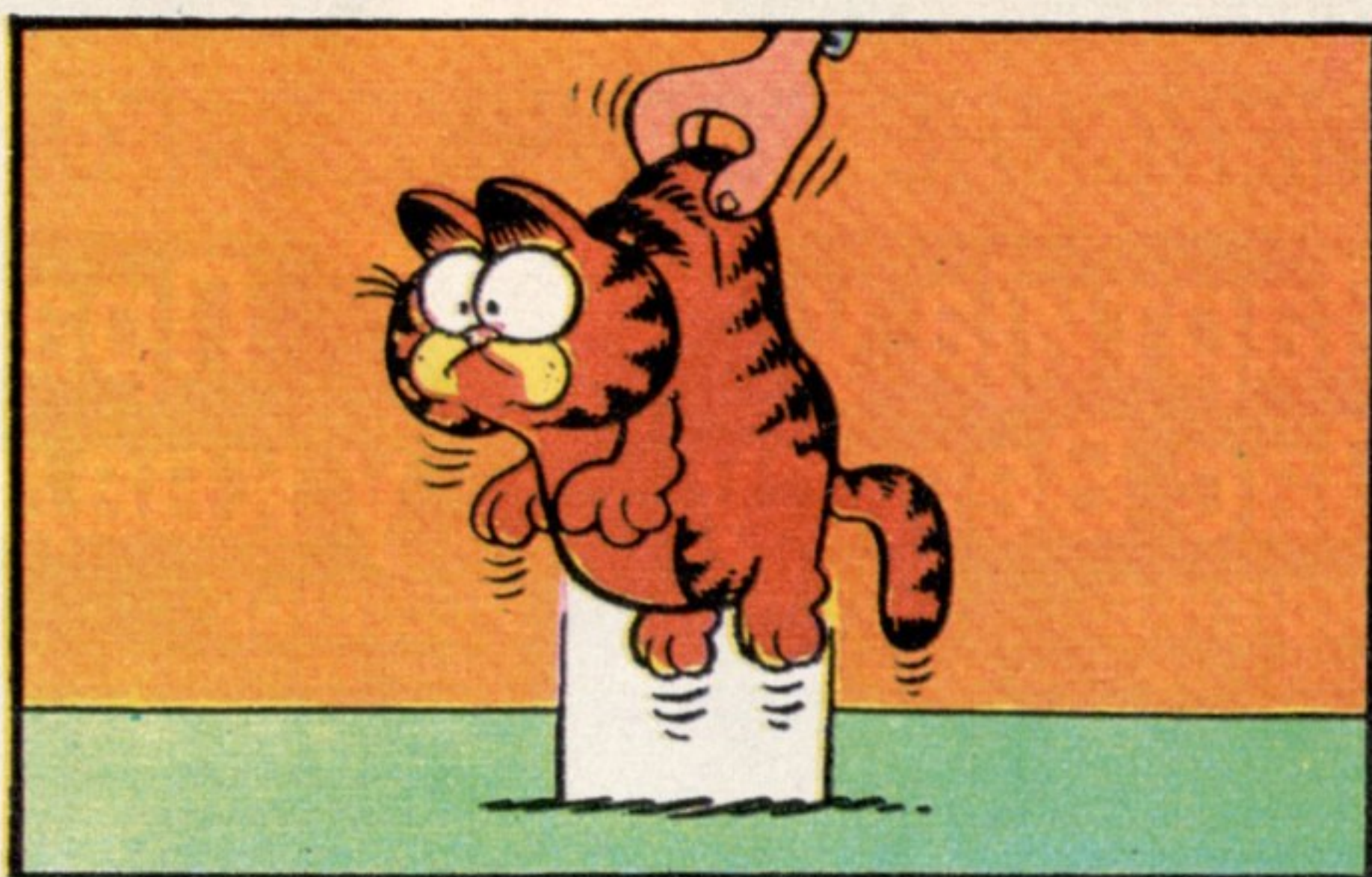
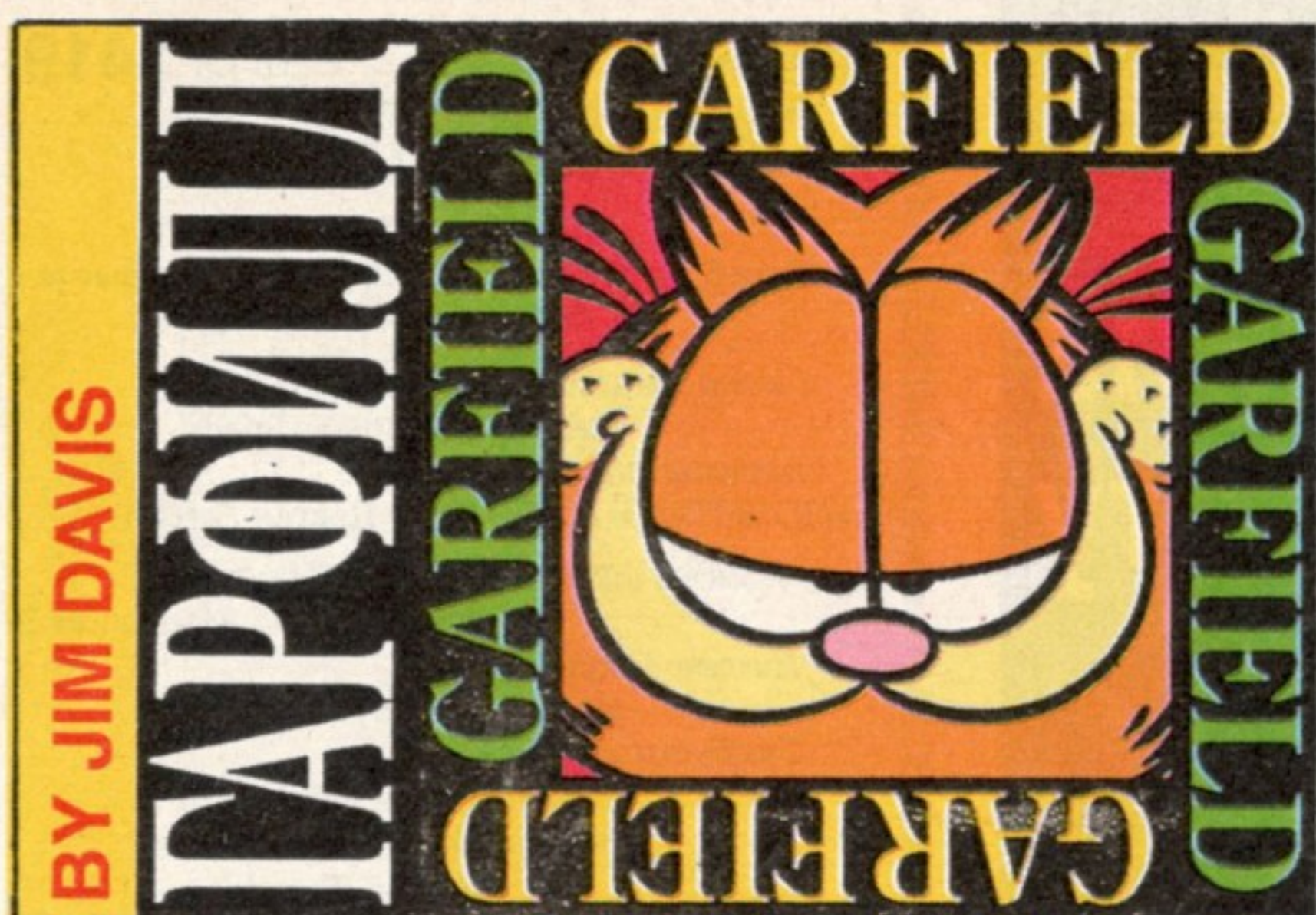
• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун у Москви,

а копију уплате на факс: ++ 381 11 3226 353 или ++381

11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

Адреса на Интернету: www.politika.co.yu

**ВОЛИМ
СВЕ ИСТИНЕ
КОЈЕ НИСУ
ОБАВЕЗНЕ.**

Бранко Миљковић
књижевник
(1934–1961)

**ЧУВАЈ СЕ
ЧОВЕКА
КОЈИ ЈЕ
ПРОЧИТАО
САМО ЈЕДНУ
КЊИГУ.**

Латинска пословица

**ДУША УЖИТКА, ПРИЈАТЕЉУ, ЈЕСТЕ
ЊЕГОВА КРАТКОТРАЈНОСТ.**

**Човек живи само
садашњи тренутак.
Све остало је
или већ прошло
или је неизвесно
хоће ли доћи.**

Марко Аурелије
римски цар
(121–180)

**МЕЊАМО
ТОКОВЕ РЕКА,
АЛИ КЕЧАПУ
НЕ МОЖЕМО
НИШТА.**

Америчка јадиковка

РЕКЛИ СУ

*Пошребно је писати
само оне књије
збој чијеј
недостатка иатиш.
Украјко: оне које
желиш да су ти
ири руци.*

Марина Цветајева
руска песникиња
(1894–1941)

**Не можеш, истовремено,
са страшћу волети жену
и Бога...**

**Једна нас жена може
спаси Бога, а Бог нас
може спаси свих жена.**

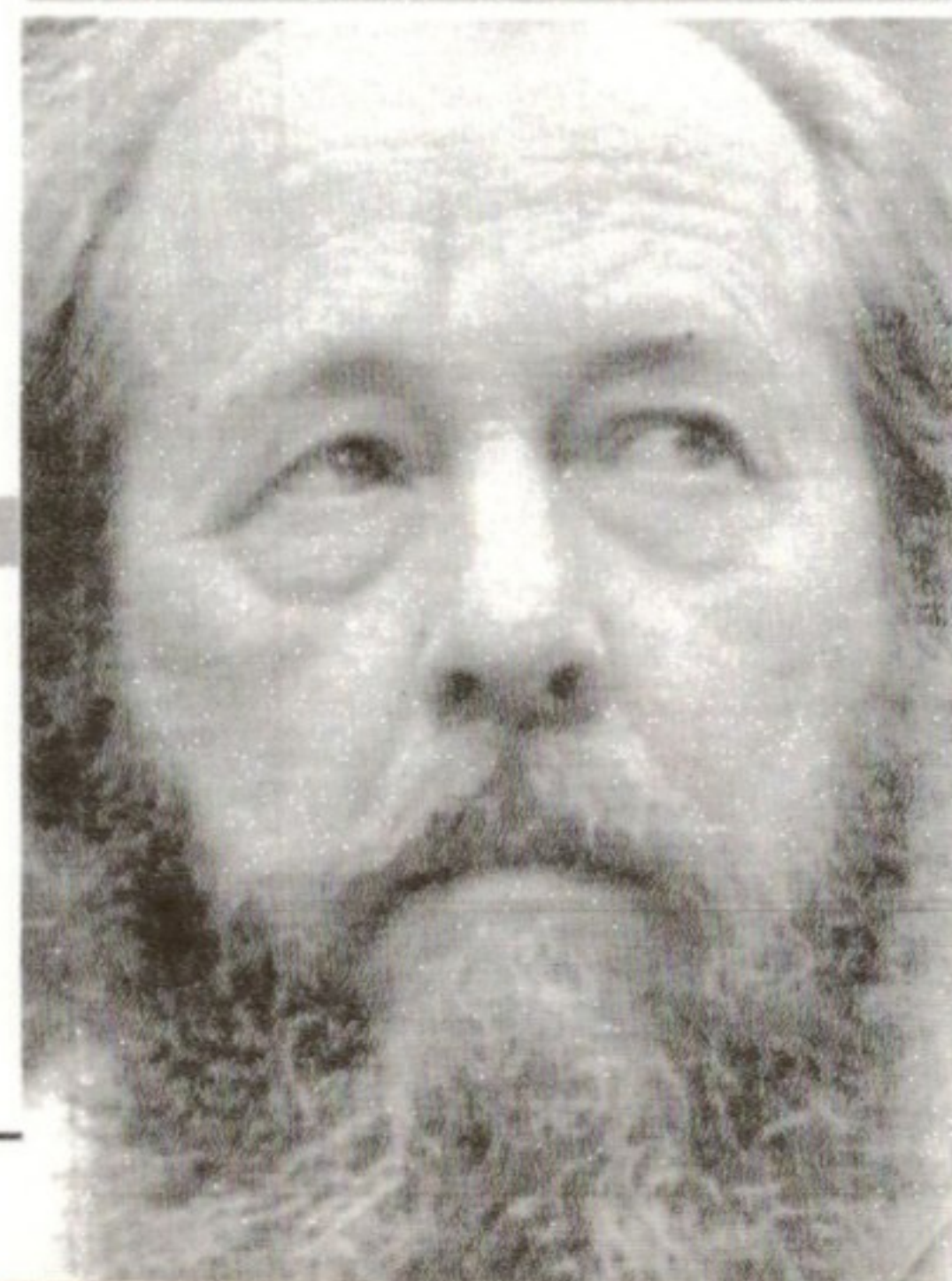
Емил Сиоран
румунски филозоф и
књижевник
(1911–1995)

**ПЕСНИКА НЕ МОЖЕ
НИШТА ОБЈАСНИТИ,
ЧАК НИ ЊЕГОВА СМРТ.**

Владимир Холан
чешки песник
(1905–1980)

**Рад је као батина
има два краја;
радиш ли за људе
дај квалитет,
радиш ли за
будале дај изглед.**

Александар Солжењин
руски књижевник
(1918–)

Фридрих Рикерт
немачки песник
(1788–1866)

**Истичи се,
али не штрчи!**

Латинска пословица

**БОГАТСТВО ЈЕ СТАКЛЕНО; ЛОМИ СЕ
КАД ЗАБЛИСТА.** Публије, римски песник (70–19. пре н. е.)

